

QUADERNS DE PASTORAL

AGOST 1973

25

CATEQUESI D'ADULTS

Actualitat de la Catequesi d'adults

Mètodes i tècniques

Panorama de les diòcesis catalanes

Experiències concretes

Informació de llibres

PRIMERA PLANA	
Opinió pública i aclariments públics	319
Fer passos en ferm	322
De crítica	323
QÜESTIONS	
La Catequesi d'adults	326
En primer lloc, la Catequesi d'adults. - <i>Genís Samper</i>	329
A Belcaire d'Urgell, reflexió i experiència. - <i>Manuel Pal</i>	338
Notícia del món rural. - <i>Joan Pujol</i>	346
Panorama barceloní. - <i>Valentí Bigordà</i>	353
Quatre anys de catequesi a Sant Medir de Barcelona. - <i>Silvà Claramunt</i>	364
Catequesi quaresmal sobre la salvació cristiana. - <i>Joaquim Brustenga</i>	368
TEMA	
Mètodes i tècniques en Catequesi d'adults. - <i>Carles Mascaró</i>	371
OPINIONS	
Sense ganes d'exagerar. - <i>J. Rovira Tenas</i>	384
TERRA I POBLE	
Treballadors nord-africans entre nosaltres.	390
LECTURA	
Bibliografia pràctica. - <i>Genís Samper</i>	403
Llibres recents	406
L'ESPECTADOR	
Estiu 1973: Cinema, Teatre i Castells. - <i>J. Argenté</i>	410
QUATRE VENTS	
Barcelona: Sobre la constitució de zones pastorals. - <i>J. M. Totosa</i>	413
Crònica de Mallorca. - <i>Pere Llabrés</i>	419
Solsona: El carro encallat. - <i>Climent Forner</i>	422
Urgell: Pel Pirineu anem tirant. - <i>Antoni Mirabet</i>	424
Sagunt: El difícil diàleg intraeclesial. - <i>J. T.</i>	426
Crònica de Vic. - <i>Salvador Bardulet</i>	429
Trobada d'adults a Vallbona de les Monges. - <i>Jordi Rosell</i>	433
Nomenaments ministerials i estructura pastoral a Solsona. - <i>J. T.</i>	434
D'ACÍ i D'ALLÀ	
Barcelona, Lleida, Tarragona, Tortosa	437
NOSTRE MÓN	446

PRIMERA PLANA

OPINIÓ PÚBLICA

I ACLARIMENTS PÚBLICS

El nostre cronista d'Urgell ens reporta aquestes paraules del bisbe Joan Martí: «La ràdio i la televisió, en llurs emissions religioses, respiren un to de més respecte al sentit popular de la religiositat i de la fe. I una major seguretat en l'ortodòxia. Ja és bo, donat que s'adrecen al gran públic, que és menys iniciat i menys atent per a reflexionar que el lector. Hi ha, però, un problema que no està resolt: els equips responsables d'aquests programes estan més a les ordres de l'administració civil que no pas de la jerarquia eclesiàstica. Fan informació i formació eclesial, que ni té la forma d'un diàleg obert, ni és plenament jeràrquica. Cal com-

prendre que uns mitjans tan populars exigeixen una ordenació major, un tipus o altre de control. ¿L'ordre i el control ara existents, satisfan les exigències eclesials de comunicació? Crec que no. Ja sé que la solució no és fàcil, i menys en circumstàncies com les actuals, però val a dir que aquest és un problema que resta obert per resoldre en l'Església espanyola» («Església d'Urgell» núm. 13, maig 1973, pp. 3-4).

La lloança inicial va ser recollida per monsenyor Guerra Campos en l'inversemblant discurs que va pronunciar a Conca (vegeu «La Vanguardia» 19-6) amb motiu de la seva entrada: *«Según acaba de publicar un señor obispo, las emisiones religiosas de los medios audiovisuales de alcance nacional que dependen de vosotros, representantes del Gobierno, respiran respeto a la fe del pueblo y segura ortodoxia.»*

La puntualització crítica que seguia també va ser recollida —aquesta vegada sense dir-ho directament— i va ser contestada de la següent manera: *«Ello es así porque los dirigentes de esos medios —reteniendo, como es vuestro derecho, la autonomía jurisdiccional y evitando entrar en las querellas que agitan a la Iglesia— os habéis propuesto como objetivo primario presentar, sin polémicas teológicas ni posiciones de partido, la doctrina del Evangelio tal como la enseña oficialmente la Iglesia católica, mediante la cooperación de sacerdotes y seglares beneméritos, fidelísimos a la doctrina y a las normas generales de la Iglesia. Y en ello ponéis con frecuencia un cuidado que quisiera ver igualado en todos los órganos que mucho dependen de eclesiásticos.*

»La Iglesia tiene que agradecerlos que no hayáis querido ser altavoces de voces arbitrarias como las que —a veces desde medios de expresión enquistados en las entrañas de la Iglesia— desgarran a la madre, atacando la fe, la moral y la disciplina católicas, o quemándolas ante el ídolo de la confusión. Habéis preferido, con criterio católico, ser altavoces de aquel que, por

voluntad de Cristo, confirma en la fe a sus hermanos. Sería injusto y suicida echaros en rostro lo que es un mérito.»

En una paraula, si el bisbe Martí es lamentava que «els equips responsables d'aquests programes estan més a les ordres de l'administració civil que no pas de la jerarquia eclesiàstica», el bisbe Guerra aprofita l'entrada com a pastor en la seva primera seu episcopal per a fer la lloança i el desinteressat elogi dels representants del Govern —que l'han nomenat a ell, no ho oblidem, assessor religiós de la ràdio-televisió espanyola— perquè han retingut, «com és dret vostre l'autonomia jurisdiccional» d'aquests espais que el doctor Martí sembla disputar-los, i així han evitat d'entrar «a les baralles que agiten l'Església». Inici d'un diàleg episcopal? Ens plauria, doncs, que el bisbe d'Urgell contestés públicament al seu col·lega de Conca.

Però el bisbe d'Urgell feia precedir les seves paraules sobre els programes religiosos de la ràdio i la televisió d'unes ratlles que ens afecten a nosaltres de manera directa i que voldríem recollir: «Pel que fa al panorama nacional (*sic*) jo crec que al sector de les revistes religioses n'hi trobem algunes d'extremistes en l'actitud i que no compleixen allò que la comunicació hauria de portar veritable comunió. Em sembla que va passant el temps d'identificar-se de manera absoluta amb una revista determinada i que hauríem de començar a tenir maduresa i criteri propi que, si s'alimenten d'unes lectures més que d'unes altres, no renunciïn, però, a l'esforç personal i necessari de discerniment» (id. p. 3).

En aquest paràgraf, el bisbe Martí utilitza un llenguatge vague i general que, en no discernir de manera explícita, permet d'incloure totes les revistes religioses en una mateixa sospita i fa possible a tots, sigui qui sigui, de dir que la remarca va per als altres. Per això, el mateix aclariment que ens plauria en forma de contes-

ta al bisbe de Conca i assessor religiós de la ràdio-televisió espanyola, ens plauria també en aquest altre punt. Estem convençuts que la claredat de llenguatge —i, si s'escau, de denúncia— és l'únic que pot portar claredat. La resta només pot conduir a augmentar l'ambigüitat i el confusionisme.

Aclarim una vegada més, per part nostra, que «Quaders de Pastoral» aspira a ser un òrgan d'opinió madur i lliure; que vol exercir un esforç de discerniment; que s'adreça a un públic també madur i lliure; que apella al personal i necessari discerniment dels seus lectors; i que —en la línia del que desitja el bisbe d'Urgell— voldria ajudar-los a anar-se formant, de manera madura i responsable, el seu propi criteri de cristians adults.

FER PASSOS EN FERM

Des de diversos sectors, tant presbiterals com preferentment laicals, es va insistint en la necessitat de posar en funcionament, a nivell diocesà, organismes de caràcter consultiu, recomanats pel Concili, com el Consell pastoral i el Consell de laics. Els textos conciliaris parlen molt del diàleg entre laics i jerarquia, i aquests organismes són vistos precisament com instruments, com formes institucionalitzades de diàleg i de cooperació.

Desitgem que aquests anhels puguin veure aviat uns resultats pràctics, malgrat les dificultats tècniques i d'altres ordres que existeixen. Creiem que ens enganyàriem si penséssim confiadament que la seva cons-

titució és cosa fàcil. Aquesta actitud, al nostre parer, fóra la millor prova d'inviabletat per imprecisió, com ho fóra per indecisió, si, frenats per les dificultats, no ens esforcéssim a superar-les. Chesterton venia a dir —amb un joc de paraules— que la clau de l'èxit, no és la confiança en un mateix sinó la desconfiança, perquè el qui desconfia s'esforça per esbrinar tot allò que pot contribuir al seu fracàs i no solament les circumstàncies i situacions externes, sinó les pròpies limitacions a fi de superar-ho tot.

Conscients, doncs, de les dificultats, creiem que el primer pas que s'ha de fer en ferm, el més indispensable, és disposar-se decididament a afrontar aquesta feina, a dedicar-hi l'atenció i els mitjans adequats, amb la il·lusió de trobar fórmules adients que contribueixin d'una manera eficaç a l'ajuda que la jerarquia necessita en la pastoral diocesana. L'important és, com es diu correntment, «posar fil a l'agulla».

DE CRÍTICA

Quanta gent, de la que llegeix als periòdics la crítica que hi escriuen els crítics, s'eximeix tranquil·lament de llegir les obres criticades? I si del camp literari passem al terreny pastoral, quina proporció establiríeu entre crítiques i realitzacions? Però cenyim-nos, encara, als qui treballen pastoralment: ¿saben partir de les situacions reals de persones i grups —ajudant-se, això sí, amb la crítica, com a referència orientadora— o naufraguen, atabalats ja d'entrada, per una crítica, local o general, elaborada des de zones molt remotes de la seva praxi?

Aquests interrogants volen assenyalar un perill que cada dia fa més angúnia: el d'una ràpida evolució con-

ceptual que deixés intactes les realitats. Els agents de la pastoral arriben, lògicament, a l'acció, amb una formació prèvia. Una formació que ha tingut lloc dins d'uns esquemes mentals determinats, els quals la crítica pastoral ha refusat ja fa temps. Ara bé, la tasca a fer és l'encaminament de les persones i dels grups cap a les noves situacions més productives, de cara a la fe i a l'avançada del món i de l'Església. El simple refús no resol res. I aquesta tasca resulta tan poc brillant que no és gaire fàcil que hi rebem la visita dels crítics...

Observem què passa, en concret, amb la formació de militants, amb els moviments, amb l'orientació de les parròquies. Tan bon punt la crítica els aplica el seu àcid corrosiu, no esdevenen renovats sinó paralitzats: els ha caigut al damunt l'etiqueta desqualificadora de moda, i tothom, avergonyit i amb cara de «jo no hi era», s'afanya a llençar-ho tot al racó de les escombraries... La crítica, a més, va tan de pressa que no queda temps de dur a la pràctica les seves indicacions. Cal plegar i tornar a començar de nou quan encara no hi havia res de construït que s'aguantés fort. D'altra banda, aquella proteica crítica, ¿s'havia aplicat a discernir els elements que podien ser mantinguts, els que eren susceptibles d'evolució i els que calia abandonar? I tot plegat, ¿havia tingut lloc des d'una plenitud de punts de vista, o només des del tic sobirà del crític de torn?

No seria bo que una veneració desmesurada envers els crítics generés, en els homes d'acció, un complex que els fes estar pendents de la crítica, més que de la feina. Anirien deixant la tasca començada una vegada i una altra i, pel delit de fer bona figura, a l'últim ja no s'atrevirien a emprendre res de debò. El fantasma de la crítica acabaria ficant-se'ls dins i esperarien vanament la fórmula màgica que obtingués l'aquiescència definitiva dels àrbitres. Somiarien truites.

Un creador de raça —i ens en calen molts— sap que l'obra que construeix plaurà i desplaurà alhora. Sap estintolar-se en la pròpia convicció, sense tossuderia i sense vacil·lacions. Desafia, a vegades, les modes i el temps. Té les seves raons com el crític també té les seves. I s'arrisca. Un cop aconseguit un pas en la realitat,

caldrà escoltar el crític, el qual serà ell també condicionat per l'obra feta, en un procés dialèctic que només és possible sobre una alternativa consistent.

Cal desmitificar, doncs, la crítica. També la pastoral o teològica. No, ben entès, fer-la callar. Té el seu paper, mentre existeixi l'obra. Altrament, acabaria devorant-se ella mateixa i, de què serviria? En canvi, la crítica més objectiva i eficaç és, sovint, l'acció realitzada.

En una paraula: no direm «menys crítica»; però sí, i ben fort, «més obra».

Les catequesis o predicacions tradicionals responien a unes altres circumstàncies, cal actualitzar-les i trobar-ne de noves. Això és urgent sobretot en aquests moments en què hi ha molta gent desorientada perquè no ha acabat d'entendre la renovació conciliar...

En aquestes catequesis s'haurien de respectar els diferents nivells de les persones, i tenir en compte les característiques de cada comarca, haurien de poder tenir les seves celebracions de la Paraula i també, quan convingués, de l'Eucaristia... («Alguns criteris pastorals», núm. 12, Consell Presbiteral, Bisbat de Vic, 1972).

LA CATEQUESI D'ADULTS

El tema de la Catequesi d'adults s'ha posat de moda d'un temps ençà. Només tres o quatre anys endarrera, les publicacions on se'n parlava es podien comptar amb els dits de la mà i les experiències tot just s'iniciaven en alguns llocs. Avui deu ser pràcticament impossible de fer-ne un recompte estricte... En parlar de «moda», no ho fem en un sentit pejoratiu, encara que en molts casos es dona el nom de Catequesi d'adults a accions o coses que pròpiament no ho són i això provoca una inflació malaltissa i alhora una devaluació del terme. Però certament que el boom actual obeeix a una certa necessitat eclesial de la qual darrerament s'ha pres consciència, i això és ben positiu.

«Quaderns» ha partit d'aquesta apreciació positiva per projectar la part monogràfica del present volum, pensant que el

nostre tractament podria col·laborar a l'ineludible tasca que pertoca a tots els participants de l'acció pastoral de l'Església, envers la Catequesi d'adults. En aquest sentit hem titolat l'article que encapçala «Questions»: En primer lloc, la Catequesi d'adults.

En tractar el tema, tenim present d'entrada una distinció bàsica entre el que és catequesi en sentit propi i estricte i la dimensió catequètica que es troba en moltes realitzacions pastorals (homília, celebracions...). La qüestió és aclarida en el primer article ja esmentat de Genís Samper, el qual també assaja de desenrotllar els elements que integren la catequesi en sentit estricte. Igualment Manuel Pal, en la seva Monografia sobre Belcaire d'Urgell, enceta la narració amb uns principis que presenten concisament la veritable naturalesa de la Catequesi d'adults, que ell defineix com «l'acció eclesial d'aprofundiment explícit de la fe cristiana, viscuda i celebrada comunitàriament i compromesa en el servei dels altres». Així apareix clarament la diferència real entre catequesi i evangelització (per més que es relacionin), l'exigència de comunicació interpersonal comunitària que comporta la vivència de la fe (pregària, sagraments, etc.) i el compromís d'engatjament concret, sense el qual es trairia substancialment la mateixa fe.

Els principals aspectes catequètics que han de ser atesos de manera especialíssima en la Catequesi d'adults són tres: El contingut, el mètode i els procediments. (Val a dir que és un instrument molt útil per al nostre tema el Directori General de Catequesi, publicat a Roma, el text del qual ha estat elaborat amb la col·laboració dels principals centres catequètics.)

Referent al contingut, la Catequesi d'adults ha d'assegurar una presentació i aprofundiment global de tot el Misteri cristià. Únicament després de la interiorització bàsica de la totalitat del Missatge poden prendre veritable sentit els desenrotllaments parcials en qualsevol aspecte. Aquest contingut global de tot cicle catequètic no predetermina pas l'ordenament concret de la seva exposició. En la història dels catecumenats antics i en les experiències modernes hi ha un pluralisme d'òptica i de realitzacions amb riquesa variada. Això queda ben palès en els articles Notícia del món rural i Panorama barceloní, que intenten recollir les ex-

periències en curs en els Països Catalans. Igualment es veu en les monografies particulars que segueixen.

Quant al mètode —que hem d'entendre en el sentit «d'una actitud catequètica global», tal com diu Manuel Pal en la seva monografia—, només n'hi ha un d'evangèlicament vàlid: aquell que implica una atenció constant a les persones concretes (edat, ambient, sexe, professió, cultura, etc...) i a la seva experiència profunda. S'ha d'evitar tota fugida a l'abstracció i assegurar absolutament l'arrelament i la projecció en l'existència individual i col·lectiva. Jesús apareix en els evangelis amb un llenguatge fresc, viu i personalitzat. Aquesta actitud metòdica fonamental s'ha d'observar, tant si es procedeix de manera inductiva, com deductiva. Cal subratllar també que aquesta atenció metòdica a les persones concretes que es troben en l'acció catequètica s'ha d'aplicar particularment respecte als fenòmens de relació interpersonal entre els membres del grup. Aquest nivell sòcioafectiu ha de ser atès. L'article de Carles Mascaró, en la secció «Tema», analitza de manera rigorosa i crítica l'aspecte metòdic de la catequesi. Ell es pronuncia a favor d'una catequesi instrumental, que respecti el procés de vivència i expressió de la fe en les persones i els grups.

Per fi hi ha els procediments de la Catequesi d'adults. Caldrà fer una tria dels més adequats i un discerniment experimentat. Hi ha maneres de fer —segons antiquades pedagogies escolars o pastorals— que evidentment cal rebutjar, sobretot amb els adults. A aquest punt es refereix la segona part de l'article de Carles Mascaró, on presenta uns models concrets de procediment en la catequesi molt interessants. També en les monografies i en els dos articles panoràmics es poden trobar implícitament indicacions de procediments.

Ens ha semblat útil d'afegir-hi una Bibliografia (Vegeu la secció «Lectura») sobre aquest tema pensant que us podrà servir a la pràctica.

Tant de bo que tot el material recollit en el present volum sobre la Catequesi d'adults esperoni la tasca creadora en un capítol tan important de la nova pastoral d'avui. Us desitgem, doncs, un proper curs ben interessant... de Catequesi d'adults!

EN PRIMER LLOC, LA CATEQUESI D'ADULTS

Que calgui catequitzar els adults i que d'això se n'hagi fet una avançada pastoral, ha estat un plantejament al qual s'ha arribat gradualment com per maduració, o diríem, per sentiment d'insuficiència de les institucions catequètiques que l'Església ha anat assajant.

Els avenços de les ciències humanes i també l'escarment dels continuats fracassos de la nostra acció ens han fet obrir els ulls a una nova evidència: Per un costat, que està destinada al fracàs una catequesi d'infants que deixi de banda la realitat cristiana de la relació parental; per l'altre, que el veritable subjecte de l'educació no és l'infant —una edat de la vida— sinó l'home sencer —totes les edats de vida.

El Congrés Catequètic Internacional, convocat a Roma per la Congregació del Clergat, el setembre de 1971, acceptava com a evident la prioritat de la Catequesi d'adults sobre tota altra catequesi.

«Una de les transformacions més grans de les societats contemporànies s'està operant en el camp de l'educació i en els models d'adquisició i de transmissió de la cultura. La formació de l'home es fa en altres llocs que en l'escola i s'estén a tota la vida sota la forma d'educació permanent; per altra banda, els *mass-media* estan transformant profundament els processos d'estudi i d'educació.

»Així, doncs, i per a respondre a aquestes noves situacions, hom dona una importància cada vegada més gran a la Catequesi d'adults i es reconeix que la catequesi d'infants depèn més i més de la fe dels adults. Cal atorgar una prioritat catequètica als adults i a les famílies.» (Conclusió I, 6)¹

1. I la conclusió II, 5 evidencia la maduració de tot un procés de

És clar que aquí no hi hem arribat per simple deducció d'uns planificadors de l'acció pastoral. No és així com reacciona l'Església. Hi hem arribat com a resposta a una situació nova que ha buidat i matat —per dir-ho d'alguna manera— les institucions del passat tot dient-nos on hem de plantar l'Església de demà. Diguem-ne, signes del temps. Aquest fenomen social nou és evidentment l'acceleració del canvi. El fet de sorgir noves tècniques crea successivament situacions noves davant les quals l'home-en-societat es troba desarmat. Això, semblà en un primer moment, que podia ser palliat per una actualització dels coneixements, i que n'hi havia prou amb cursets de reactualització i de «reciclatge» que fan sentor d'envernissada per a sortir del pas. Avui, ens hem hagut de convèncer que no es tracta de donar el sentit de la nova situació —o el que és el mateix—, nous continguts. El que cal és desvetllar l'esperit humà perquè faci front a la realitat canviant. Potser traïríem, equipar l'home per viure en l'espai que avui comença a dominar donant-li els primers passos. No es tracta de saber això o allò, sinó d'interpretar la pròpia situació.

«L'home de fe madura és capaç de conèixer, en la diversitat de circumstàncies i de relacions amb el pròxim, la invitació de Déu que el crida a l'acompliment del seu disseny salvífic. Correspon, doncs, a la catequesi el deure de proclamar-ho, instruint els fidels per a la interpretació cristiana dels fets humans, sobretot dels signes del temps, de manera que "siguin capaços de valorar i d'interpretar totes les coses amb un esperit genuïnament cristià"» (GS, 62). (Directori General de Catequesi, 26)

El canvi social accelerat ens ha evidenciat, doncs, la insuficiència i precarietat d'una transmissió cultural principalment adreçada als petits en forma d'objectes del saber, per tal de centrar l'atenció vers l'home en tots els moments de l'existència, però so-

la consciència eclesial, quan diu: «La catequesi d'adults constitueix la forma acabada de la catequesi.»

Ja en el Directori General de Catequesi, núm. 20 s'afirmava: «La Catequesi d'adults, estant referida a persones capaces d'una adhesió plenament responsable, cal considerar-la com a forma principal de catequesi, a la qual totes les restants, necessàries sempre certament, en certa manera se subordinen.»

bretot vers l'home adult i es tractarà que arribi a *interpretar* la seva existència, més que no pas de fer-li acceptar racionalment unes nocions.

Els passos graduals han estat: Primer, l'evidència del fracàs d'una educació projectada per a infants, sense una acció paral·lela adreçada als pares. D'aquí que la primera forma de Catequesi d'adults ha estat la catequesi de pares. Segon, el descobriment de la insuficiència d'una acció pretesament transmissora de continguts a infants i el propòsit d'arribar a una acció hermenèutica de la pròpia existència com a relació realitzada per l'home, subjecte de llibertat i de consciència.

Els falsos camins

L'Església, que neix de la xarxa de relacions iniciades a partir de l'intent d'engatjar els homes en la realització de la Bona Nova, no ha pogut pas esperar que aquest procés, que hem esbossat, arribés a la seva maduració. Calia actuar, i ho féu: suscitant noves accions, prenent els seus riscos, i embrutant-se les mans.

L'Església no té la facilitat de maniobra dels cossos lleugers. Potser perquè no ha nascut ni avui, ni ahir. Potser perquè el passat —idealitzat en edat d'or— pesa molt: la memòria compta més que la imaginació. I serà encara així per a molt de temps. Cal ser realistes.

L'Església afrontà la situació nova no a partir d'uns plantejaments pastorals generals, sinó més arran de terra —lleï d'encarnació— a partir de la necessitat real feta palesa. L'Església —que fariem bé d'anomenar aquí, el clergat— constatava que l'home d'avui no sabia —i cal remarcar el mot «sabia»— donar raó de la seva fe en el moment en què entrava en relació amb ella: és a dir, quan els promesos venien a dir al seu rector que pensaven casarse, quan tornaven per fer batejar el fill acabat de néixer, o quan el nen estava a punt de fer la primera comunió. Quan hi havia en joc la demanda d'un sagrament. Llavors, doncs, calia aprofitar l'ocasió... i naixia la primera Catequesi d'adults, com a catequesi ocasional i sacramental.

Actualització de la doctrina i presentació nova de la realitat sacramental amb insistència sobre els compromisos adquirits: aquesta n'era l'estructura. Estructura, cal reconèixer-ho, pensada pel clergat a partir dels interessos del clergat. Aquest plantejament és lluny de ser veritablement pastoral: així no ens ha d'estranyar que avui tota la pastoral de sagraments se'n ressenti i que haguem arribat a situacions límit en confrontació de forces dins de l'Església sota la pancarta d'«evangelització i sacramentalització».

Tot plegat, perquè una vegada més hem caigut en la temptació clerical: Exigir als laics que escoltin els clergues, els quals els **diran què han de creure i fer**. Resultat: Malestar i tibantor, per acabar acceptant que si volen algun sagrament que ens ho vinguin a demanar. Potser el plantejament està fallant de base: no es tracta d'un sagrament condicionat per una catequesi, sinó d'un sagrament supeditat a una estructura de poder que imposa tal catequesi. La qual cosa ens fa veure que la catequesi-a-l'ocasió-dels-sagraments ha d'evolucionar cap a d'altres estructures que siguin més evangèliques i pastorals.

Si per un costat hom demanava una etapa catequètica pre-sacramental, ací i allà s'han anat multiplicant en aquests darrers anys els canals més o menys diversificats que pretenien fer arribar a un públic cristià «en recerca» una formació suficient que permetés un plantejament actualitzat i seriós de la fe. Ens referim a conferències, xerrades, cursets, sessions, trobades... que s'han autoetiquetat com a «Catequesi d'adults». L'estructura aparent sembla la següent: La iniciativa parteix d'un grup identificat amb el desig pastoral de l'Església: cal catequitzar. Hom cerca un tema que tingui urc per aplegar un públic suficient i una persona entesa en la matèria, d'una certa volada. I es fa una convocatòria, dins d'un cercle suficientment gran o sobre un conjunt social més vast, segons les pretensions del grup organitzador. No és un grup que ho munta per a ell, sinó per a d'altres. Hi acuden una suma de persones interessades pel tema i atretes pel prestigi del conferenciant —per anomenar-lo d'alguna manera. La demanda, doncs, queda a nivell individual i és de l'ordre del coneixement, i del posar-se al dia. En la valoració es tindran en compte molts

elements estètics: si ha agradat o si s'han dit coses molt boniques.

Ens sembla que aquest intent està més lligat a la recerca o divulgació del pensament teològic de l'Església que no pas a la pastoral catequètica orientada sempre necessàriament a la conversió i al sagrament, segons la fórmula feliç del P. Liégé.

L'Església ha estat conscient que l'esforç quedava petit i que la tasca catequètica havia de ser una dimensió de tota activitat pastoral. És un fet que la gran reunió eclesial, i potser la sola reunió eclesial general, és l'eucaristia dominical, i en general la litúrgia. Ja el Concili ens havia recordat aquesta dimensió, sobretot pel que es refereix a la Litúrgia de la Paraula: En són prova el reconeixement de l'homilia «que explica els misteris de la fe i les normes de la vida cristiana» com a part integrant de la celebració (Constitució sobre la Litúrgia, núm. 52), i el lloc atorgat al signe sacramental sempre a l'interior de la celebració de la Paraula. La litúrgia, doncs, postconciliar, per la nova ordenació dels ritus, per la introducció de les llengües vulgars, per la més gran proporció de lectures bíbliques i sobretot per l'homilia, ha assolit un valor catequètic, podríem dir mai no igualat; de vegades fins i tot fa la impressió que els valors litúrgics de celebració i festa han estat sacrificats amb vista als de la reflexió i la catequesi. Dit en una paraula, la litúrgia s'ha convertit en un lloc catequètic. Deu ser-ne un símptoma la tendència actual a fer celebracions de «temes». Costava resistir-hi: un públic de bona voluntat i dòcil a l'adoctrinament, vastos auditoris per a una catequesi general bàsica. Podria passar que ens quedéssim sense litúrgia i que no arribéssim tampoc a tenir catequesi: les estructures d'una tal catequesi són bastant lluny de les que fretura la Catequesi d'adults moderna.

Una cosa és certa: No és per aquests camins que arribarem a una Catequesi d'adults. Aquests camins són barrats al tornant del primer revolt.

La veritable catequesi

El Congrés Catequètic ja citat, afirmava:

«Cal menar l'home
a reflexionar sobre l'experiència,
a interpretar-la dins de la comunitat,
a tornar-la a dir i
a reassimilar-la
de manera que correspongui a una veritable vida d'adult en
la fe.» (II, 4)

Per aquí descobrim la veritable estructura de la Catequesi d'adults. Seguint Jacques Audinet² podríem dibuixar el contorn de la nova institució: *Actors*: El grup com a tal. *Iniciativa*: El grup. *Punt de partida*: La situació viscuda pel grup. *Dinamisme de la comunicació*: Dinamisme de les relacions en el grup. *Objectiu proposat*: Significació de l'experiència.

Veuríem la comunitat catequètica adulta com el grup que cerca de llegir la seva experiència existencial a la llum del missatge cristià. És evident avui que l'home no serà salvat pel coneixement d'un conjunt d'afirmacions sobre el món de la fe, sinó pel reconeixement del Senyor actuant aquí on es fan i desfan les relacions humanes. Tal com diu Mac Luhan: La veritat no és un objecte sinó una relació. La veritat no la té el mestre sinó que està en la relació entre el qui parla i els qui escolten.

Així ens sembla que no ha de tornar a ser una institució al servei de la transmissió d'un saber pensada des d'una estructura de poder.

Les tècniques del passat, basades en la transmissió oral dins d'un espai limitat —mestre, local, auditori— queden superades gràcies a noves tècniques de la conservació del discurs, que fan inútil l'estructura diguem-ne escolar. La catequesi passa de ser un substantiu a ser un adjectiu, una dimensió de tota la relació pastoral a l'interior de l'Església. Present, i volguda com a component de l'acció pastoral, es diversifica i esdevé un producte més de «super-mercat». «Mentre la infància té encara els seus catecismes, i l'adolescència, els seus moviments —entre nosaltres ben migrats—, la Catequesi d'adults no s'identifica amb cap institu-

2. Jacques AUDINET, *Catéchèse a la derive?*, «Catéchèse», núm. 35, pp. 145-158.

ció», escriu Jean Desgouttes.³ La Catequesi d'adults es troba un xic arreu, i passa a través dels esdeveniments i la interpretació que en donen els diaris o en fa la TV. Hom hauria de conservar aquest caràcter diversificat i espontani de la Catequesi d'adults i resistir-se a posar-la en llauna de conserves: hauria de continuar essent aquesta xarxa immensa de paraula que dona sentit al quefer de cada dia i que assenyala la presència salvadora de Déu en la història.

Perquè cada persona pugui ser tocada en la seva individualitat i segons la seva adultesa.

Sobre el concepte d'adult

Quan parlem d'«adults», ens hauríem de preguntar què hi posem sota aquesta paraula. Parlem només d'edats? ¿O d'una manera d'estar present en el món segons uns mòduls propis d'una certa maduresa?

És sospitós que mentre per classificar els primers vint-i-cinc anys de l'existència personal ens cal un reguitzell de noms, des d'aquesta edat fins al final de l'existència tot ens hi càpiga sota el nom d'«adults». Les ciències de l'home acaben de néixer i ben poca cosa en sabem: pensar que, arribat a un cert moment, la vida pugui assemblar-se a una línia normal, risca de ser una espantosa simplificació. Podríem quasi dir que l'adult no existeix. Que si per «adults» volíem expressar un cert grau de maduresa, aquesta hauria de tenir en compte d'altres components a més de l'edat. Per altra part, l'home és un producte de l'experiència i depèn de la suma de reaccions seves i del seu medi. Ho recordaven fa poc els bisbes francesos els quals, tot parlant de l'engatjament polític dels cristians, el feien dependre d'elements d'origen diversos «en els quals la història personal, els condicionaments de tota mena i les solidaritats, particularment les de classe, ocupen un lloc considerable. A més hi ha temperaments, generalment lligats amb situa-

3. *Où on est la catéchèse des adultes?*, «Catéchèse», núm. 48, pp. 339-343.

cions i amb funcions i, finalment, les concepcions que hom es fa de la vida i de les relacions socials...»⁴ La paraula «adult» queda, doncs, buida de sentit per voler abastar massa. Una classificació a partir de les edats desconeix els condicionaments normals psicològics. La Catequesi d'adults, més que les altres exigeix la diversificació, i també, la coherència i homogeneïtat, i això com una exigència de la mateixa pluralitat i del respecte a la personalitat. Seria pastoralment més acceptable parlar de Catequesi de medis socials que no pas parlar així tan vagament de Catequesi d'adults.

L'esdevenidor de la catequesi

Dimensió catequètica a partir d'un grup d'Església real i viable que cerca Déu en el que viu. Aquestes ens semblarien les tres notes vàlides d'una catequesi normal, o simplement d'una catequesi.

Remarquem encara que Catequesi d'adults no es pot confondre amb un curs de «Teologia per a laics», per més elemental que pugui ser aquest curs. La catequesi no se situa a nivell de l'assimilació del pensament de l'Església o de l'objecte de la fe, sinó de la reflexió de la pròpia experiència a l'interior de la comunitat Església; la qual cosa suposa o pressuposa un coneixement suficient i sistemàtic del pensament de l'Església.⁵

L'esquema sobre la Revelació del Vaticà I ha quedat superat pel del Vaticà II. L'Església perd en verticalitat i guanya en horitzontalitat. El mestratge cedeix el lloc al diàleg; l'autoritat al servei; la dependència a la fraternitat. Ho volen la pèrdua del monopoli del saber, la lliure circulació de la informació, un nou nivell més alt de cultura, l'especialització portada a límits extrems en la nostra civilització. La comprensió no serveix per a res si no desemboca en la transformació. Això fa canviar radicalment la relació social i inaugura una civilització nova. L'Església hi ha de ser

4. «Documents d'Església», núm. 139, 1973.

5. Vegeu l'article de Carles Mascaró en aquest mateix número de «Quaderns» sobre la neutralitat dels mètodes.

present ja que el seu missatge no es pot identificar ni reduir a cap cultura ni civilització. Si aquesta és la nostra civilització, és aquesta la que hem d'evangelitzar sense enyorances del passat, tot i reconeixent que el Regne de Déu és a prop nostre, més a prop que el dia que vam començar a creure.

Aquesta mateixa civilització, més enllà de les seves ambigüitats i riscos, veu néixer un fenomen nou, com a contrapès a la massificació: la presència i l'acció de l'Esperit a través dels petits grups. Aquests asseguraran, si estan atents i obeeixen l'Esperit, la presència de l'Església enmig d'aquest món nou. Cal insistir en l'obediència a l'Esperit, que és l'atenció a l'altre: el sentit del real i la disponibilitat per solucionar —que vol dir salvar— la situació concreta de pecat, davant la qual la comunitat no pot tancar els ulls ni fer-se escàpola. No s'hi val a jugar a «petits grups», ni convertir-los en refugis mítics que retarden el moment d'afrontar a pit obert el mal del món.

«Escollim les “comunitats de base” com la meta on tendeix la nostra catequesi. Tendim, doncs, a transformar els grups en petites comunitats cristianes en les quals ningú no s'imposi als altres, fins en el reconeixement de l'autoritat necessària, en les quals cadascú aportí el seu do d'experiència o de ciència, tothom accepti tothom, cerqui, pregui, treballi i assumeixi compromisos de base en la fe en Jesucrist.»⁶

Aquí i allà, a nivell local o regional, tant per part dels laics com dels pastors va neixent la «Catequesi d'adults». L'esforç d'algunes diòcesis és seriós. Les preses de posició del Directori General de Catequesi i del Congrés Catequètic Internacional indiquen molta maduresa. Ara cal que no posem aquest vi nou en bots vells, reduint-la a models caducats, i que la conservem viva i lliure, defugint les etiquetes i aquella propensió ancestral que ens fa creure a ulls clucs en la darrera invenció de l'esperit humà més que en el mateix home: La Catequesi d'adults és per als homes, no els homes per a la Catequesi d'adults.

Genís Samper

6. *Adults en la fe*, Document de la diòcesi de Torí per a la Catequesi d'adults, «Documents d'Església», núm. 131, 1972.

A BELLCAIRE D'URGELL,

REFLEXIÓ I EXPERIÈNCIA

El que segueix no vol pas ésser una presentació modèlica de com cal organitzar i realitzar una Catequesi d'adults en un lloc determinat. Aquesta seria una pretensió absolutament desorbitada. Voldria simplement comunicar les reflexions que em suggereix una experiència meua, ben concreta i limitada. Molts dels qui llegireu això potser en teniu d'altres de més interessants i reeixides. Aquesta meua l'exposo amb l'únic intent de col·laborar a la tasca de tots.

UNS PRINCIPIS

Començaré recordant quatre coses que poden situar bàsicament l'experiència:

1. La primera és el convenciment que el *boom* recent de la Catequesi d'adults, en molts casos, pot atribuir-se a una moda, a un fenomen de mimetisme pastoral i fins i tot a una reacció de replegament i facilitat. En molts altres casos, però, dependrà d'una presa de consciència lúcida que és sobretot amb els adults que cal realitzar avui una tasca seriosa d'aprofundiment de la fe. L'ur maduresa psicològica, una major responsabilitat social i, sovint, el conflicte més agut que els canvis actuals en l'Església i en el món suposen per a l'ur vida de fe fa necessària com mai l'acció catequètica amb ells.

2. Aquesta acció catequètica l'entenc en el seu *sentit més estricte*. Hi ha moltíssimes coses que en la vida pastoral tenen una «dimensió catequètica» (homilies, sagraments, etc.). I això és molt important. La fe de la majoria dels nostres cristians s'apuntala elementalment així. Però no és pas suficient; sobretot avui que els embats de tota mena la problematitzen tant. I, a més, restaria inexplorada en la major part de la seva riquesa. Cal, doncs, acon-

seguir que el major nombre possible dels nostres cristians prenguin part activa en algun cicle d'*aprofundiment explícit de la fe viscuda i celebrada comunitàriament i compromesa en el servei dels altres*. Aquesta definició de Catequesi em sembla molt precisa i exigent.

3. Quant a *contingut* suposa que el muntatge d'una catequesi ha d'assegurar una presentació i un aprofundiment globals de *tot el missatge* cristià. No podrem oblidar cap dels seus punts fonamentals. Únicament després d'aquesta reinteriorització de la totalitat del missatge prendran el seu veritable sentit qualssevol desenrotllaments parcials, ocasionals i especialitzats.

4. Finalment remarco la importància, al meu entendre, capital, del *mètode* en la catequesi. No em refereixo pas als *procediments* concrets, de tipus organitzatiu, etc., que s'hauran d'escollir sempre d'acord amb les circumstàncies i de manera ben lògica. Aquesta distinció entre mètode i procediments la veig molt aclaridora. Com a mètode entenc «l'actitud global, plenament evangèlica, d'atenció constant a les *persones concretes* (edat, ambient, sexe, professió, etc.), i a la seva *experiència profunda*». Això exigeix evitar absolutament tota fugida en l'abstracció i assegurar una tasca constant d'interpretació de les experiències personals de cada catecumen. Jesús en els evangelis se'ns apareix així, sense elucubracions racionalistes, amb un llenguatge simple, fresc i vivent i amb una atenció immediata i directa a cada persona. Els catecumenats antics tenien també aquest «sentit relacional» autèntic. Avui, ja és hora que redescobrim aquest aspecte essencial de l'acció catequètica i que ens deixem de tants mitjans massius. Una relació interpersonal profunda —l'única que possibilita una bona educació de la fe— té certes exigències ineludibles. Des d'aquest angle, es comprèn que els *petits grups estables* —sigui quina sigui la seva organització concreta— tinguin una importància catequètica fonamental.

L'EXPERIÈNCIA

D'acord intencionalment amb aquests criteris, vaig realitzar l'experiència que exposo a continuació:

El grup i la seva posada en marxa

El cicle constà de vint-i-dues sessions, realitzades des del desembre del 1970 fins al febrer del 1972. El poble era Belcaire d'Urgell, a una trentena de quilòmetres de Lleida. Té 1.700 habitants. Fora d'uns quants que treballen en una indústria local, tots els altres viuen del camp.

El grup s'organitzà a partir d'una senzilla enquesta a tota la parròquia, on es demanava el parer de tots per fer o no la catequesi i el seu compromís de participar-hi. S'hi apuntaren una vintena. Es podia, doncs, fer un sol grup de comunicació directa i espontània. En realitat integraren d'una manera regular el grup unes quinze persones: 5 homes i 10 dones (quatre matrimonis), de 35 anys per amunt, tots pagesos.

La primera sessió fou de tempteig i determinació del mètode i procediments. Preferiren seguir no pas un ordre lògic i tot estructurat de temes, sinó anar-los concretant sobre la marxa. Caldria, això sí, una referència constant a la vida i experiències dels membres del grup i viure'ls sempre en un nivell profund de pregària personal i en comú. Hi hauria com un principi de procediment pel que fa al desenrotllament de tota l'acció —des del seu plantejament fins a la fi—: una certa no-directivitat per part del catequista-prevere i una contínua autodeterminació per part dels membres del grup, participació lliure de tots en el diàleg, etc...

El contingut temàtic

Els primers temes foren circumstancials: el Nadal, la Verge Maria, la vida de Fe. En els diàlegs, però, i en les meves síntesis finals com a prevere animador férem diverses referències a la fórmula de fe del Credo dels apòstols i això determinà l'acord pres entre tots de seguir en endavant com a fil conductor de les trobades següents les proposicions de la professió de fe que resem a la missa. El Credo dels apòstols és el més simple i adequat, però l'altre és el que de fet proclamem a la litúrgia i aquest aspecte ens semblà interessant de tenir-lo en compte.

En cada proposició o conjunt de proposicions ens hi detinguérem més o menys segons ens ho demanava l'interès. I això durant tot el cicle. Per exemple: l'aprofundiment dels termes «Creador del cel i de la terra» ens ocupà quatre sessions, molt intenses, en què sorgiren encadenats els temes del treball humà, de la vocació professional, la història de la salvació, etc., etc...; en canvi, en dues sessions dialogàrem sobre els diversos aspectes de la vida històrica de Crist... En parlar de l'Església i de l'escatologia tinguérem la impressió de concentrar excessivament els temes, però fou el temps que ens hi obligà.

El procediment

El procediment fou sempre el següent: ens reuníem tots entorn d'una taula gran, teníem una ampla pissarra a la vora i anàvem enraonant espontàniament respecte del tema, partint, sovint de la nostra «personal» interpretació dels mots del credo que l'expressaven. Contínuament es feia aquest pas dels conceptes dogmàtics a la interpretació real, existencial de cadascú. A la pissarra —memòria del grup— el moderador anotava i ordenava les diferents aportacions. Era un treball difícil, però molt interessant. Al final de cada sessió apareixia una síntesi enriquidora. Sovint la reunió fou una veritable sorpresa de contingut i de desenrotllament.

Com a documents de referència molts dels membres de grup tenien la Bíblia, els Documents del Concili Vaticà II i el Catecisme d'Adults (holandès). Eren invitats a preparar el tema del dia vinent —assenyalat entre tots abans d'acomiarar-nos— i es llegien les referències adients. Manejàrem també el llibre d'Evelyn Credo, el *Diccionari de Teologia* de Bouyer, el *Vocabulari Bíblic* de Du-Four, etc...

Acabàvem sempre la sessió amb una breu pregària, segons el tema. Al final del cicle celebràrem una eucaristia especial, més íntima i participada.

Pel que fa a la freqüència, al començament les reunions eren

quinzenals, però aviat les férem cada setmana. Això permetia una seguida millor. La durada acostumava a ésser d'una hora i mitja.

AVALUACIÓ

És difícil evidentment fer una anàlisi valorativa completa de tot el procés seguit durant el cicle. Assenyalaré alguns dels aspectes que em semblen més significatius.

La constitució del grup

Crec positiu haver partit d'una invitació general. Ningú de la parròquia no podia titllar el grup de privilegiat i segregat. Això en un ambient rural és important. Fou positiu també el clima de comunicació aconseguit des del primer moment.

Menys positiva podria semblar la proporció de dones en el grup, la mitjana alta d'edat i el fet que la majoria d'ells fossin «els de sempre», els habituals a reunions diverses... Un altre punt que en començar dificultava un xic la marxa del grup era la mobilitat dels assistents. No exigírem un rigorós compromís o control (en un poble petit és molt odiós). De fet, però, els 25 assistents inicials s'estabilitzaren en els quinze constants assenyalats.

Determinació dels temes

L'espontaneïtat inicial i el ritme de deteniment posterior en els diversos «articles» semblà molt positiva. Permetia atènyer-nos a l'expectativa del grup i evitar la dispersió.

Negativament podia afavorir-se el conformisme dogmàtic, abstracte, que cal contínuament témer i defugir. Sempre els «programes» risquen d'evadir de la realitat, d'alienar...

El mètode

La referència a la vida concreta de cada membre del grup, a la seva experiència profunda, fou força aconseguida. Tenia la impressió que parlàvem de «veritat».

En canvi, no veig tan clar que la dimensió missionera, expressada en compromisos d'acció concreta en el poble, entre els amics, etc., fos prou viscuda. Aquest «compromís de vida», que tota catequesi necessàriament ha de comportar, restà indeterminat a nivell de grup. Es feien al·lusions a aspectes pràctics, però no hi hagué pròpiament plans concrets d'acció. ¿S'hi hauria arribat si el grup hagués continuat les sessions? L'interès amb què els membres varen prendre part en algunes accions generals de la parròquia sembla indicar-ho.

Els procediments*

Em sembla que aquest sistema té el risc de contínues digressions i d'una certa angoixa a causa del desconegut i l'imprevist que sorgeix sempre. Però la vigilància del moderador pot evitar-ho. L'aspecte positiu d'aquest procedir mereix l'esforç: vivesa, comunicació, franquesa de relació, descoberta del sentit de l'experiència implícita, etc., etc... Era com un veritable «desbloqueig» mental i d'actituds diverses.

Com a més negatius apuntaria altres aspectes secundaris, però importants: no vàrem elaborar cap resum ordenat del que havia estat dit durant la reunió, cosa que hauria fixat i aclarit més les coses i les hauria valoritzades; no hi hagué cap grup d'especialment responsables (tot i que el nombre no el feia molt necessari, amb tot segurament hi mancà); no férem mai tampoc qüestiona-

* Una exposició més detallada d'aquest procediment de conducció d'un grup de Catequesi d'adults es troba a la revista «Catéchèse», núm. 42, p. 73. Allí el pare Puyo fa un report concret d'una sessió completa segons aquest sistema. També s'ha traduït recentment un llibret del P. J. Le Du, *Catequesi i Dinàmica de grup*, que pot ajudar a descobrir aspectes importants de la relació catequètica.

ris avaloratiu (per dificultats d'escriure, etc.), ni férem cap revisió detinguda.

Balanç de conjunt

En conjunt l'experiència, a mi personalment i a tots els qui l'havíem realitzada, ens semblà ben positiva. Potser el que més remarcaria, en acabar, és la relativa facilitat per a ésser realitzada en qualsevol ambient. És un procediment simple. Exigeix però molta responsabilitat. Per part del prevere o catequista animador, la conducció d'un grup així suposa un esforç molt gran. No ha de fer «conferències» ni «discursos», però ha de mantenir una atenció extraordinària durant la sessió no sols pel que fa al contingut del diàleg sinó també —o més— respecte als fenòmens afectius de relació interpersonal (dinàmica del grup), i s'ha de preparar molt, en sentit remot —amb lectures, etc.— referent al tema de cada sessió. Sense això el grup no podria pas anar endavant.

Anex

Penso que pot interessar i fer un servei a algú afegir ací el text d'un possible qüestionari valoratiu (segons una formulació del pare Godin, de Lovaina) que, fet degudament i regularment, ajuda a crear més cohesió i comunicació en qualsevol grup reduït.

La manera d'utilitzar-lo és senzilla: en acabar cada sessió, durant cinc minuts, cada membre del grup respon en silenci el qüestionari; l'animador recull totes les respostes i les guarda; a la pròxima sessió, en començar, reparteix entre els membres —sense cap ordre— les respostes anònimes i durant cinc minuts se'n fa una lectura ràpida, punt per punt, i sense cap comentari. Aquesta absència total de comentaris és bàsica. Evita tota dialèctica inconvenient. La simple lectura de les respostes permet a cadascú de captar bé el clímax del grup, prendre'n consciència i realitzar les autocorreccions necessàries.

1. Quin judici et mereix la sessió de treball que acabem de fer?

dolenta	regular	satisfactòria
bona	excel·lent	

2. Segons el teu parer, en aquesta sessió de treball

— què ha estat el més interessant?

— què ha estat el menys interessant?

3. Durant la sessió, t'ha passat que hagi volgut parlar i no has pogut fer-ho?

sovint	algunes vegades	mai
--------	-----------------	-----

4. Quan has fet alguna intervenció, has tingut la impressió general d'ésser:

escollat	compès	acceptat
desatès	mig compès	judicat

5. Com has vist el clima del grup en aquesta sessió de treball?

agressiu	inhibit	intermedi
càlid	serè	

6. Com veus l'evolució del grup per a les pròximes sessions de treball?

7. Altres remarques (referents a continguts, procediments, etcètera...)

Manuel Pal

NOTÍCIA DEL MÓN RURAL

Amb aquest títol senzill de «Notícia del món rural» voldria respondre a la qüestió més ampla de «Panorama de la Catequesi d'adults a Catalunya». Les cartes rebudes dels diferents bisbats i el material que he pogut recollir no em permeten donar sinó una notícia, prou enriquida d'altra banda, per entreveure-hi aquesta realitat de l'educació en la fe dels adults dels nostres ambients rurals.

El que trobareu en aquestes pàgines pertany al món rural: Tortosa, Solsona, Lleida, Urgell, Vic... Barcelona i altres grans nuclis urbans fan sentir ja la seva veu a d'altres pàgines d'aquest mateix número de «Quaderns».

La qüestió de la Catequesi d'adults en el món rural

El món rural és per definició un món «tradicional» on els costums i les tradicions de poble tenen gran importància i on les «novetats» sempre són vistes en principi com un perill. «No s'acostuma a fer», diu la nostra gent, i darrera aquesta expressió hi ha una càrrega forta de sentiment i afecte enfront de la novetat que es vol introduir.

Per això abans de parlar de Catequesi d'adults, entesa com «l'acte eclesial d'aprofundiment explícit de la fe, viscuda i celebrada comunitàriament i compromesa en el servei dels altres» i que es tradueix en unes reunions programades amb petits grups, actives en la seva metodologia i perllongades al llarg d'un setmanes o mesos, voldria presentar una colla de realitats pastorals que tenen una dimensió catequètica, estan esteses per tots els bisbats rurals i són com les arrels de la Catequesi d'adults.

Els preveres que són els qui normalment es decideixen a muntar a la seva parròquia una Catequesi d'adults més o menys organitzada, no fan un trencament amb totes aquestes accions pas-

torals. El fet normal és que, fruit d'una reflexió sobre totes elles, es decideixin per aquesta acció amb petits grups amb un contingut adequat i una metodologia ben activa i que en diem Catequesi d'adults.

Diferents tipus d'experiències

1. *Catequesis massives*. Prescindint de les «Conferències» organitzades en un moment particular amb més o menys èxit, les catequesis massives queden englobades en les «xerrades quaresmals». Organitzades a nivell personal o arxiprestal, amb un temari sovint semblant, són un pas endavant de les predicacions populars. Dos botons de mostra:

a) Al bisbat de Vic durant aquesta Quaresma s'ha desenrotllat a les parròquies rurals el següent temari orientat de cara a la conversió: Crida de Déu; el pecat; conversió-confessió; saber lluitar; saber lluitar: les benaurances; la Verge Maria signe i model de fidelitat.

b) Al Baix Urgell (bisbat d'Urgell) en una perspectiva de formació cristiana s'ha desenrotllat el següent temari: L'Església una realitat en el món; el camí de la fe; els sagraments, celebracions de la fe; l'eucaristia, celebració de la salvació; pecat i conversió; l'expansió missionera, obra de tot cristià.

2. *Reunions de cursetistes i ultreies*. Al Solsonès, a Vic, a l'Urgell, a Lleida, a Tortosa i arreu on el moviment de cursets de cristiandat va arrelar es continuen fent reunions, mini-cursets i alguna ultreia. Sense l'encís de l'eufòria primera, aquestes trobades periòdiques van encetant temes de vida cristiana i madurant una fe personal i compromesa.

3. *Catequesis ocasionals*. Sobretot amb motiu del baptisme i de la primera comunió es van estenent cada vegada més aquestes catequesis «ocasionals».

La visita a domicili o la reunió amb els pares que demanen el baptisme per llurs fills comença a esdevenir una cosa normal en els nostres ambients. Es parla de la cerimònia i també del com-

promís del baptisme, de l'educació dels fills i del testimoni que pares i padrins han de donar. Sovint, en poblacions més grans, és l'ocasió de tenir un primer contacte directe amb el sacerdot, un coneixement i, a vegades, l'inici d'una amistat. A la llarga és una acció educadora en els nostres ambients.

La primera comunió és motiu igualment de reunions amb els pares. Sigui amb motiu de cercar catequistes, sigui per fer una presentació del llibre de catequesi, sigui per establir camins de col·laboració amb la catequesi parroquial... el cert és que els pares es van integrant a la catequesi i comprenen el seu paper dins la comunitat cristiana.

4. *Reunions d'espiritualitat i de formació amb homes, dones, grups mixtos.* Les reunions de grups de dones en equips o en general estan arrelades sobretot en pobles de 1.000 a 5.000 habitants. Normalment són un grup d'A. C. i el temari de les reunions depèn molt de cada rector.

Amb els homes és més difícil fer reunions periòdiques, fora de temps forts, com la Quaresma.

Les reunions de grups mixtos, fora del cas de Consells Pastors o algun grup especialitzat, com educadors, etc... són una rara avis difícil de trobar. No hi ha tradició i això pesa en el nostre món.

5. *Grups de matrimonis.* Són grups de 3 a 5 matrimonis que es reuneixen quinzenalment o cada mes amb una finalitat catequètic-vivencial. Alguns estan adherits (a Vic, per exemple) a algun moviment organitzat diocesament i segueixen els temaris proposats. Altres es reuneixen independentment amb mètodes molt variats: revisió de vida, partir de problemes concrets, lectura i comentari de l'Evangeli, etc...

Aquests equips, per les notícies rebudes, han arrelat a Lleida, Solsona, Vic... A Urgell hi ha petites experiències a nivell comarcal.

6. *Formació de catequistes.* El moviment catequètic va essent una realitat al nostre país. Els diferents secretariats han esmerçat bona part de les forces a organitzar curssets de catequesi i a programar trobades de catequistes. Arreu es va estenent la metodologia de la catequesi en petits grups i, per tant, la necessitat

de catequistes que cal convocar, formar i preparar. En pobles ben petits hom troba catequistes que han fet cursets a l'estiu o assisteixen durant el curs a l'escola de formació de catequistes.

7. *«Grups de formació doctrinal»*. No recordo les dades d'altres bisbats, però a la província de Lleida (bisbats de Lleida, mig Solsona i Urgell) són uns 150 els mestres que fan aquesta experiència que suposa un estudi personal intens de **teologia, una reflexió en taula rodona i una elaboració del tema en forma de síntesi**. Així 20 temes de teologia que recullen els aspectes més fonamentals.

En una recent trobada al Convent de Santa Maria de les Avellaneres, prop de Balaguer, constàvem l'enriquiment personal i la sorpresa d'una descoberta important.

La metodologia emprada i el contacte personal i continuat dels diferents membres del grup fa que tots avancin en una reflexió comuna.

8. *Cursets pre-matrimonials*. Organitzar un curset pre-matrimonial a nivell de parròquia o de comarca és un tema obligat en les reunions arxiprestals. Crec que es fan arreu dels nostres bisbats. Els temes, els acostumats, desenrotllats per un **matrimoni, un metge i el sacerdot: «Amor conjugal», «Aspectes mèdics del matrimoni» i «El matrimoni com a sacrament»...** A Solsona, per exemple, han constatat que aquests cursets han estat sovint l'inici de grups de matrimonis que es continuen reunint.

9. *Cursets bíblics*. Algunes parròquies segueixen els **Cursos sobre la Bíblia** que publica l'Abadia de Montserrat. Altres (Berga, Puigreig, Solsona, Tàrrrega...) organitzen durant l'hivern xerrades sobre temes bíblics.

A les xerrades quaresmals, de les quals parlàvem més amunt, el tema bíblic hi és present normalment i per cert un dels que susciten més diàleg entre la nostra gent.

10. *Escoles de Teologia*. Al llarg d'aquests darrers anys de postconcili algunes parròquies més grans han organitzat cursos doctrinals on normalment no manca el tema de la fe i els sacraments. Enguany el curs de Tàrrrega ha tingut força anomenada per aquestes contrades de l'Urgell. A la Seu d'Urgell i Puigcerdà també s'han fet, amb un públic ben interessat, cursos de Teologia. Tarragona,

Vic, Manresa tenen organitzada d'una manera més sistemàtica aquesta acció formativa doctrinal.

11. *Escoles de formació cristiana.* Així anomenem, dins el bisbat de Lleida, una experiència nascuda com a fruit dels cursos de cristiandat i que ha evolucionat englobant tota persona que tingui una inquietud per formar-se. Tenen lloc a Lleida, Alguaire, Aitona, Alfarràs, Montzó, Vilanova de la Barca, etc...

Per necessitat i lògica aquesta experiència, que va començar com un moviment de conversió i evangelització, ha arribat a ésser una Catequesi d'adults que es va sistematitzant a poc a poc amb temes escollits per la mateixa gent i amb una metodologia activa. A Alguaire, per exemple, són els mateixos inscrits a l'escola els qui preparen i desenrotllen els temes escollits.

Grups de Catequesi d'adults

Les realitats de què he donat notícia suara comprenen la major part de les activitats pastorals dirigides a l'educació de la fe que es fan als nostres ambients rurals. No hi manquen, però, altres experiències —normalment precedides d'una llarga reflexió pastoral— i repartides per tota la geografia.

El plantejament pastoral ha estat normalment —i cito paraules d'una carta rebuda— «la necessitat d'aprofundir els coneixements de la fe, de viure-la i celebrar-la, de fonamentar el compromís cristià, de posar uns fonaments sòlids a la maduració del sentit comunitari, de fer un pas vers un cristianisme més personal, responsable i actiu...»

El recull d'aquestes experiències ha estat ben difícil i migrat. A Tortosa hi ha experiències a Benicarló, Camp-redó, Gandesa, Móra la Nova, Vinaròs i algunes parròquies de Tortosa. Fora d'un lloc on el responsable és un laic, a les restants és el prevere qui fa de catequista. Dins el secretariat hi ha un servei d'orientació sobre temaris, bibliografia, orientacions pastorals, etc...

No puc donar més noms per manca de dades precises, però crec que aquest buit pot quedar en part cobert amb la breu ex-

posició de dues experiències que podríem dir-ne «tipus» i que he viscut més de prop. El Curs de formació per a joves i adults de les Borges Blanques i la Catequesi d'adults de Balaguer.

No pretenc fer-ne un judici valoratiu sinó presentar-les com a notícia per comprendre com es planteja la Catequesi d'adults als nostres ambients.

1. *Les Borges Blanques...* «El Curs de formació per a joves i adults no ha estat pensat per a uns quants, sinó per a tothom qui vulgui aprofundir i ésser conseqüent en la seva fe viscuda en el món d'avui.» Així era presentat enguany aquest curs, el segon organitzat a la parròquia.

Els temes:

— Introducció sobre el «Paper de la fe en l'home d'avui».

— «El Crist de l'Evangeli i nosaltres, els homes d'avui» des-
enrotllat al llarg de 8 sessions d'exposició i treball de grup.

— «La persona i la comunitat humanes», amb la mateixa metodologia.

Hi han assistit amb una certa regularitat i constància unes 50 persones. El que preocupa als responsables d'aquesta catequesi és «que no es quedi tot a parlar i reflexionar, sinó que ens porti tota aquesta reflexió a més actuacions i treballs pastorals adients al nostre ambient, que ens ajudin a una formació més completa com a homes i cristians i per mitjà nostre als altres homes amb qui convivim. Per això tant en l'elecció dels conferenciants com en la forma o mètode de les nostres reunions tenim molt present que la nostra formació no sigui només teòrica, sinó ben activa i de cara a la vida real.»

2. *Balaguer.* Ja en la primera reunió del nou equip de preveres es constatà la necessitat d'organitzar a nivell de petits grups una reflexió serena i llarga sobre el contingut de la nostra fe. Es decidí fer un primer intent durant l'Advent i segons el resultat fer de la Catequesi d'adults una activitat prioritària durant la Quaresma i arribar així el curs vinent a instituir una Catequesi permanent per a adults.

Es féu una invitació oberta a tothom al full parroquial i unes 300 invitacions a persones més o menys relacionades amb la parròquia.

Durant l'Advent desenrotllarem en 4 sessions el tema «El Déu de l'esperança i l'alliberament» amb una assistència d'unes 40 persones.

Durant la Quaresma es féu una altra invitació, es preparà un material policopiat (resum de temes, enquestes-qüestionari...) i es presentaren al grup els temes escollits. Durant 9 sessions i amb un ritme setmanal es desenrotllaren aquests 3 temes:

— Què vol dir ésser cristià avui?

— Qui és Jesús de Natzaret?

— Què significa que Crist ha ressuscitat?

Amb el grup de 20 persones que assistí amb constància a totes les sessions, es creà aviat un clima de confiança i un desig de continuar amb altres temes més concrets tot i haver comprès la necessitat de la reflexió que es proposà sobre aquests tres temes fonamentals. La catequesi ha quedat migrada per manca de temps, però l'experiència ha estat ben positiva i l'acord de tots fou d'organitzar durant tot el curs vinent aquestes sessions de Catequesi d'adults com una cosa permanent.

D'experiències com aquestes penso que n'hi ha un grapat pels nostres bisbats. De cara a anar creant un moviment de Catequesi d'adults valdria la pena conèixer-les i establir una intercomunicació a fi de servir aquest món rural del qual he intentat donar una breu notícia.

Joan Pujol

PANORAMA BARCELONÍ

Per tal de poder oferir el present «panorama», s'han tingut un bon nombre d'entrevistes amb responsables de catequesis d'adults a la ciutat de Barcelona i s'ha disposat de documentació sobre d'altres indrets ciutadans. Amb aquests bons fonaments l'autor ens presenta les seves impressions i valoracions força interessants i suggeridores.

Encara que sigui treballós i forçosament provisional i no exhaustiu, creiem que val molt la pena d'escometre semblants sondeigs sobre determinats aspectes pastorals.

Al primer cop d'ull

A mesura que anava visitant els responsables i organitzadors de les diferents catequesis m'apareixia la complexitat de la pastoral barcelonina com un mosaic de variada gamma de colors. És evident que el substrat social n'és un factor determinant entre molts altres. Vaig passar amb diligència pel centre de la ciutat, on en el marc antic d'alguna parròquia sobreviu una Catequesi d'adults humil i tradicional. Hi ha més dinamisme a les barriades extremes de la ciutat, barris joves i en procés d'expansió. Les comunitats que s'havien anticipat a les Catequesis d'adults fent un esforç creatiu, es troben ara en un estadi més evolucionat i madur que demana una solució de continuïtat. És un fet la situació post-catequètica (si val l'expressió) d'alguna comunitat de base en la qual la catequesi desembocà en una nova dinàmica comunitària.

Fora d'alguna excepció molt satisfactòria, els plantejaments a nivell de sector són minsos. En algun indret s'ha arribat amb no pocs esforços a l'elaboració d'un programa conjunt. Moltes catequesis no tenen cap ressonància a nivell de sector, alguna d'elles arribant a constituir una veritable illa al si de la comunitat parroquial més ampla. La responsabilitat de la catequesi a vegades

correspon a un sol sacerdot. És més freqüent que siguin dos o tres els qui se n'ocupin. Hom hi intueix una falta d'autèntica co-gestió. Els laics també es van fent càrrec d'alguna catequesi. Tot anant d'un lloc a l'altre he trobat a faltar coordinació efectiva. Ningú no sap massa què fa el veí. La conversa divagava quan ens ficàvem en aquest terreny. Però aquesta és una impressió general que no voldria treure valor als esforços que es fan en aquesta línia.

És encoratjador, que últimament s'hagin iniciat algunes experiències fruit d'un curset organitzat pel secretariat de catequesi, sobre el mètode de Bilbao. No obstant això, jo penso que, en general, es dediquen pocs esforços a la Catequesi d'adults en comparació a les energies que s'esmercen en altres camps de la pastoral. ¿No és aquest fet l'exponent d'una escala de valors desequilibrada?

Pertot arreu es parla de Catequesi d'adults, però sovint es dona aquest nom a simples programes de conferències o activitats que tenen com a finalitat exclusiva la informació, l'estudi o el diàleg, sense que comportin cap vivència comunitària. ¿N'hi ha prou de posar el nom de catequesi perquè veritablement ho sigui?

He vist, però, que es treballa amb entusiasme quan s'experimenta que la Catequesi d'adults respon a una necessitat pastoral i es constata l'evolució del grup en ordre a la fe i a les relacions interpersonals tot albirant-se el perfil d'una comunitat més viva i dinàmica. Quan no és així, la monotonia mata l'esperit.

El plantejament pastoral

És difícil d'arribar a comprendre en una sola conversa la motivació més profunda d'una opció. És més: molts cops el plantejament pastoral no es va explicitar perquè vam passar a parlar directament de la realització de la catequesi. Hom podia deduir que aquest plantejament es donava per suposat o que davant la urgència i la necessitat evident d'una Catequesi d'adults s'havia anat per feina sense massa consideracions. El que de fet no s'ha

de poder pensar és que la decisió fos presa irreflexivament, ja que tothom manifestava una profunda vivència d'allò que portava entre mans. La motivació de la catequesi ens ve donada per aquestes expressions habituals: «Necessitat d'aprofundir la fe»; «refer les formulacions de fe perquè el cristià pugui viure la seva fe avui»; «la fe entesa com a compromís de vida»; «il·luminar el compromís cristià en la lluita per la llibertat»; «urgència de replantejar la nostra fe per tal de fer de la nostra presència personal i comunitària en el món avui un veritable signe».

En general, però, la raó immediata consisteix sempre en una raó de fet:

1. *El «Consell pastoral» s'anticipa a la base.* Els responsables de la pastoral de la parròquia descobreixen la urgència de la Catequesi d'adults i es disposen a organitzar-la, ja sigui invitant-hi tota la comunitat, ja sigui dirigint invitacions especials a persones que havien manifestat interès i inquietud per la vida de fe. Em vaig trobar, per exemple, amb un sacerdot desanimat pel que fa a la massa dels fidels de la parròquia, que havia optat per cultivar uns grups de gent interessada perquè esdevinguessin ferment de la comunitat més ampla. «Nosaltres —diu un altre sacerdot— partim pràcticament de zero. L'any passat es van fer unes conferències que vam anunciar a les misses. L'assistència va baixar progressivament. Aquest any, hem programat la catequesi pensant en aquella gent que llavors es va mostrar interessada.» En una parròquia del centre urbà ens diuen: «Hem obert una inscripció i els grups es tanquen a mesura que s'omplen. Nosaltres no podem estructurar massa la catequesi perquè d'un any per l'altre les coses canvien molt. Pel fet d'estar situats al centre de la ciutat experimentem una forta mobilitat de personal. Els programes s'han de pensar a curt termini i els anem adaptant sobre la marxa.»

2. *La base urgeix el «Consell pastoral».* Aquest fa seva la inquietud de la gent que, havent assistit a un cicle de conferències o reunions, sent la necessitat de plantejar i revisar la seva fe a nivell de petit grup. Així ens ho expliquen: «La gent que més habitualment participa en les reunions i trobades de la parròquia va suggerir la necessitat d'una Catequesi d'adults. La catequesi els ajuda a trobar-se junts de cara a fer Església.» I en un sector

extrem de la ciutat: «L'any passat es va fer una catequesi que tenia un caire bastant espontani; però va sorgir de la mateixa gent la necessitat de tornar a fer una catequesi d'una manera més programada.»

3. *L'evolució d'unes activitats pastorals.* La seva estructura és revisada any rera any fins a desembocar en una catequesi de dimensió comunitària. Ho podem veure en una comunitat circumscrita entorn d'un centre de culte: «Fa quatre anys que fem Catequesi d'adults. S'ha evolucionat molt respecte al mètode. Primer el tema era presentat per un conferenciant il·lustre; després hi havia una reunió de grups i encara una posada en comú que aquest any hem suprimit perquè s'acabava molt tard i els grups es repetien. Finalment hem optat pel catequista únic i els animadors i secretaris es reuneixen el dimarts abans de la catequesi per revisar el tema del dia anterior i preparar el tema següent. Això últim ha donat molt bon resultat.» En l'assemblea anual d'una gran comunitat cristiana es plantejà la Catequesi d'adults en vistes al cinquè any. Després de fer una breu història dels cursos anteriors es preguntà en una enquesta: «quins temes de mentalització cristiana t'agradaria que s'exposessin i quins suggeriments apuntaries pel que fa al mètode?». En l'informe s'observa com en aquests darrers anys s'ha operat una significativa evolució temàtica i metòdica. Ells mateixos fan la crònica de les primeres trobades de la catequesi d'aquest any: «Els assistents a les primeres conferències eren uns dos-cents i uns cent setanta, respectivament. Hi ha constituïts vuit grups de treball amb el seu corresponent cap de grup teòleg. Cada grup s'adapta al seu sistema de treball; hi ha grups que segueixen un sistema més dialèctic, d'altres un de més pràctic i n'hi ha que afegeixen a la discussió dels temes una pregària personal espontània.»

4. *Fruit del treball de promoció per part d'individualitats o equips.* Em refereixo a aquella acció apostòlica que s'orienta a la creació de comunitats o grups de reflexió allà on el terreny sembla més abonat. Algunes catequesis han nascut espontàniament de la confluència d'un grup inquiet i d'un catequista emprenedor. He conegut un equip de religiosos que treballen en l'animació de comunitats a través de la catequesi. En principi, tenen molt d'inte-

rès per treballar en connexió amb la parròquia encara que això no sigui sempre possible. Ells em deien que, d'una comunitat educativa o d'una residència, per exemple, en pot sorgir una Catequesi d'adults. Això mateix és el que m'insinuava un sacerdot que s'ha abocat de ple a la dimensió catequètica: «La catequesi d'infants pressuposa un esforç de preparació de catequistes que ja es pot considerar una Catequesi d'adults. Està en una mateixa línia el treball que es duu a terme amb els pares dels infants.» Cal fer menció especial, plena de reconeixement, d'aquells grups o equips que, d'una manera independent o estretament vinculats a un sector, treballen amb tot l'afany per promoure la catequesi i subministrar-li aquell esquelet bàsic que necessita.

Si mirem de transcendir el pur fenomen i procurem esbrinar allò que constitueix l'opció bàsica de cadascuna d'aquestes realitzacions catequètiques ens trobem amb:

a) Catequesis que s'orienten vers una vivència comunitària de la fe. Aquesta vivència esdevé la mateixa dinàmica interna de la catequesi.

b) Catequesis que pretenen la formació de la fe, reestructurant les seves formulacions d'una manera general i sistemàtica.

Mètodes i temàtica

Són diversos els llocs que se serveixen del famós mètode de Bilbao. Exceptuant alguns casos molt concrets, són pocs els que no fan una adaptació seriosa del mètode esmentat, transformant i refonent una bona part del material. Aquest treball d'adaptació és molt laboriós però els fruits el compensen. Aquest mètode parteix de la vida dels membres del grup. El qüestionari que introdueix cadascun dels temes convida el creient a parar l'atenció en la vida per tal de detectar-ne els fets més significatius i les actituds de la gent. Aquest element característic del mètode ha estat assimilat i integrat amb èxit per les diferents experiències i ha esdevingut el motor de la dinàmica del grup. En el tema «El cristià en general» per exemple, el qüestionari procedeix així:

1. Assenyalar algunes frases o fets típics de l'ambient que re-

flecteixin l'actitud del cristià mitjà, p. e. davant la religió, la pietat, l'Església, la relació amb els altres, la vida social i les seves estructures. El compromís apostòlic.

2. Seleccionar els fets i frases més significatius i analitzar: a) Per què actuen així? (causes de tipus personal i estructural) b) Quines actituds reflecteixen? c) Quines conseqüències se'n segueixen? I d'una manera semblant seran introduïts els altres temes.

No he trobat cap procediment idèntic. S'intercalen les reunions de grup amb alguna trobada conjunta. Les pautes cabdals de la catequesi són els moments de pregària i les celebracions. Tampoc no he trobat ningú esclau d'un procediment concret o d'un mètode fixat. Predomina la flexibilitat i es respecta força el ritme del grup. Tot això és símptoma de realisme i pedagogia. Algú m'ha parlat explícitament de l'interès en l'aplicació de les tècniques de la dinàmica de grups, encara que molts hi han arribat per simple experiència.

Les catequesis que parteixen d'una exposició doctrinal, però que volen dinamitzar la comunitat, han enginyat tècniques d'assimilació com poder ser: desdoblar la temàtica en «doctrina» i «testimoni». Generalment després de l'exposició hi ha una reunió de grup, orientada per un qüestionari. Ha donat bon resultat una reunió prèvia de secretaris i moderadors per comentar i estudiar el tema. La lògica d'aquest mètode és inversa d'aquell que parteix de la vida. El tema doctrinal és anticipat a la revisió de vida. Aquest punt de partida teòric dificulta la concreció del compromís. Malgrat el risc que això suposa, alguns grups han reeixit en una vivència comunitària força profunda.

Conseqüència de l'opció que hem definit com a «formació de la fe» són els cursos de catequesi orientats a refer el contingut doctrinal i les formulacions de fe per fer-les més creïbles. Aquests cursos, d'una estructura lògica i coherent, pretenen —segons expressió dels mateixos responsables— «equipar als membres de la catequesi dels resultats de la recerca teològica actual alliberant les formulacions de la fe de la vestimenta hel·lènica per retrobar la frescor de les afirmacions bíbliques». Ells diuen: «La nostra catequesi no pretén formar comunitats, sinó plantejar-se la fe. Es vol, això sí, treballar comunitàriament.»

D'altres catequesis són pensades com a diàleg sobre temes d'actualitat per tal d'il·lustrar i replantejar la fe. La vida queda potser excessivament al marge. Vet aquí la descripció d'una d'aquestes catequesis: «La gent arriba i es reuneix per grups. Hi ha un animador que promou el diàleg. Acaba amb una posada en comú en què el responsable del dia arrodoneix el tema.»

Si analitzem les catequesis segons la seva temàtica descobrim nous matisos. Quan es tracta d'una reflexió existencial la temàtica sorgeix de la mateixa vida. Quan el mètode consisteix en una exposició doctrinal, s'acostuma a proposar uns temes teòrics dels quals s'han de deduir les orientacions per a la vida. Si la iniciativa parteix de la comunitat, els temes responen força a la seva situació existencial (el compromís, la comunitat, Jesucrist, els sacraments). Quan la catequesi és un curs de doctrina, se segueixen els esquemes teològics tradicionals ordenats segons es creu més convenient (Església, Crist, Déu, sacraments, comportament cristià).

Els seguidors del mètode de Bilbao parteixen dels qüestionaris esmentats. Aquest mètode comporta que el creient, confrontant la seva vida amb la Bíblia, vagi reconstruint el tema doctrinal, per ser complementat a la fi en les seves llacunes. Així el 3er. qüestionari del 1er. tema invita a treballar en aquest sentit:

1. Preparació del judici cristià. És necessari llegir algunes vegades els textos de l'Evangeli i reflexionar-los amb esperit de fe. A través d'ells descobrirem l'actitud interior de Crist.

2. Esquema per la reunió de grups:

a) Comentar en grup la impressió que ens ha produït la lectura dels textos bíblics (descobriments, estímuls, dificultats...)

b) A la llum de l'Evangeli: quins valors i deficiències descobrim en els comportaments i actituds del cristià d'avui, que estem analitzant.

c) Quines exigències ens planteja això a nosaltres, pel que fa a les nostres actituds i en la nostra projecció social.

En alguns llocs han anteposat i intercalat temes complementaris segons ho exigia la preparació dels membres del grup.

En algunes catequesis s'ha utilitzat com a punt de partida una part del Catecisme holandès. També s'han fet catequesis tipus curset especialitzat per aprofundir un tema o una qüestió bíblica.

Es de subratllar la preferència temàtica d'aquells cristians que viuen en barris on se sent amb més violència l'exploació humana. La temàtica és orientada a descobrir la força alliberadora del missatge cristià.

Hi ha també qui ha interromput el programa catequètic per reflexionar sobre esdeveniments recents. He topat amb un *dossier* sobre la polèmica Huarte-Osés elaborat per un grup de cristians que va viure el fet amb inquietud i que va fer un esforç de discerniment servint-se d'uns testimonis vius. Aquest *dossier* transcriu les cartes respectives del senyor Huarte i de monsenyor Osés, així com una carta de Josep M. González Ruiz que feia referència al fet, una cita d'un article de mossèn Josep Bigordà, el text del Magnificat i un paràgraf del llibre de Josep M. Ballarín, *Francesco*.

Els destinataris

Segons les meves apreciacions (limitades pels contorns del camp observat) la gent que assisteix a les catequesis és molt diversa tant des del punt de vista religiós com del social i econòmic. Majoritàriament es tracta de gent inquieta pel que fa a la vivència de la fe; la seva presència a les catequesis constitueix el vèrtex d'una trajectòria de conscienciació i responsabilització de la fe. La situació econòmica i social de la majoria pot ser qualificada d'estable. En el propi terreny els destinataris són descrits amb aquests termes: «Des del punt de vista de la fe, la gent és oberta i crítica. Tots en general són gent de molta fe. Algú més radical està en pla de recerca; concretament un metge, que estava allunyat de la fe i tenia un concepte molt esquifit de l'Església.» O, com deia un altre: «Són gent que ha estat cultivada poc o molt. Alguns han passat pels "cursets de cristiandat".» Dels assistents a unes trobades de diàleg es diu: «Són gent madura, formada religiosament, inquieta, gent a qui difícilment es descobreix res de nou perquè ja estan informats. Però aquestes catequesis d'adults van bé per a suscitar el diàleg, la reflexió i la comunicació entorn d'una te-

màtica. De fet, el diàleg queda molt a nivell de confrontació de punts de vista.» Quan es tracta de comunitats supra-parroquials «els destinataris són gent conscienciada que ha fet l'opció de venir aquí, per la línia que seguim».

En l'àmplia gama de catequesis barcelonines, totes les classes socials hi són representades en més o menys proporció encara que es nota l'influx selectiu dels condicionament socials de cada sector de la ciutat. Segurament es pot estudiar la relació existent entre el substrat social d'una catequesi i la seva dinàmica interna.

És un fet evident que aquestes estructures catequètiques actualment vigents corresponen a una nova orientació pastoral que té més en compte la problemàtica real de l'home. Pel que vaig poder intuir existeix un coneixement mutu bastant profund entre els membres dels grups i de segur que els mateixos responsables haurien pogut donar raó de qualsevol persona del grup i de la seva situació concreta. Aquest fet condiciona necessàriament l'actitud catequètica.

El compromís

Aquest és un dels punts més problemàtics de la Catequesi d'adults. En general, hom té consciència que la catequesi ha de portar a la conversió personal i que aquesta s'ha d'explicitar en un compromís de cara als germans. El drama de moltes catequesis ha estat la formulació d'aquest compromís. Alguns ni han arribat a fer aquest pas. D'altres grups s'han quedat en conclusions que ells mateixos qualifiquen d'etèries: «De tant en tant s'han fet revisions de la marxa de la catequesi i s'ha constatat el perill de teorització.» És considerable el nombre de grups que han pres i dut a terme compromisos de cara a la mateixa comunitat cristiana més ampla (culte, pastoral...). Són comptats els qui han pres compromisos comunitaris de caràcter social (muntar una guarderia infantil) i ja no parlem de compromisos polítics. Un em féu notar: «El compromís col·lectiu suposa una compenetració

molt forta entre els membres del grup.» És molt probable que determinats elements d'un grup estiguin compromesos en el camp social i polític d'una manera concreta, però aquesta dimensió individual del compromís m'ha passat desapercebuda. En general, tots els grups viuen la tensió del compromís encara que a l'hora de la veritat les realitzacions siguin mínimes. D'altres s'accontenten a tractar el problema a nivell teòric.

Com el mercader de perles fines, jo estava àvid de trobar compromisos valuosos. Repassant el material recollit per aquests móns de Déu m'han cridat l'atenció els acords presos per un grup de catequesi, uns acords modestos, no gens cridaners, com tampoc no ho és el grup. Que la mostra serveixi per a confrontar. En primer lloc, els diferents membres del grup expliciten les exigències que la reflexió del tema «el cristià i el diner» els ha desvetllat, ja sigui de cara a la pròpia família, o a les necessitats del barri i als més pobres en general. En un segon moment de la reunió, es concreta el compromís comunitari: «Es constata la falta d'integració comunitària que possibiliti una acció en comú. Malgrat això, s'apunten unes possibles vies d'acció que, en acabar les reunions de grup, seran potenciades pel compromís de tots els assistents a la catequesi d'avui: L'estudi de les necessitats assistencials a X; i la realització i finançament.

»Acordem que la sessió del pròxim dia la dedicarem a: Primer, les assistents socials Z i K, esbossaran les línies d'un estudi sobre les necessitats de la comunitat d'X; després, diàleg i discussió de projectes i possibilitats personals i comunitàries, fins a arribar a la concreció de compromisos...»

La valoració

Sol·licitada una valoració global de la catequesi —si exceptuem la dimensió del compromís que acabem de comentar— tothom es va mostrar bàsicament optimista, no tant pels resultats obtinguts com pel progrés que s'havia notat en la marxa del grup: S'han obert noves perspectives a la vida de fe i en l'àmbit de les rela-

cions personals entre els membres del grup. Tot això fa pensar en el naixement d'una comunitat més viva, més autèntica. Així mateix ens ho expliquen: «Parlem ja de comunitat. De fet evolucionem cap aquí encara que no s'ha dit explícitament.» Un altre grup fa el balanç d'aquesta manera: «A mig curs es va fer una valoració: la gent es comença a plantejar la formació d'una comunitat. El nivell de conversió personal i la constància són fruits positius de la catequesi. Existeix una preocupació per les qüestions socials i de compromís. Les celebracions de la parròquia han quedat molt potenciades perquè s'ha pres un compromís explícit de cara al culte.» En realitat són més d'un els grups que han resultat un veritable ferment al si de la comunitat més ampla.

Se m'ha fet notar la riquesa temàtica del mètode de Bilbao (tan ben estudiada i estructurada) i l'interès dels seus qüestionaris. Així com la dificultat que suposa l'adaptació del material i la necessitat de fer síntesi. Un dels perills d'aquest mètode insinuats més freqüentment és el de la teorització: «La gent que havia participat en alguna altra catequesi l'acusaven de llenguatge tècnic i excessivament teòric.»

Fins aquí l'intent de presentar les dades objectives que compuguin un panorama aproximat de la Catequesi d'adults a la ciutat de Barcelona i les impressions que el conjunt suscita. Per acabar, permeteu-me posar una qüestió que ens inviti a recapacitar de nou sobre aquest panorama esbossat: ¿Les realitzacions actuals són l'objectiu final de la recerca pastoral o simplement una etapa cap a una nova vivència comunitària, objectiu que ja ha deixat de ser utòpic quan, de fet, ja s'hi ha arribat en algun indret?

Valentí Bigordà

QUATRE ANYS DE CATEQUESI

A SANT MEDIR DE BARCELONA

Resum de la conversa amb Ceferina Amil, M. Rosa Vilalta, August Panyella, Sebastià Barret i Joan Grau, membres responsables de l'esmentada catequesi durant alguns d'aquests quatre anys.

Motivacions

Un fet concret va portar a la realització de la Catequesi d'adults a Sant Medir: determinada situació creada a Terrassa, on un antic mossèn de la parròquia es trobava amb certes dificultats en l'intent de crear-hi una comunitat viva i missionera. Molts elements actius de Sant Medir es van preguntar si la parròquia, davant d'un fet semblant al de Terrassa, sabia reaccionar amb una actitud conseqüent i cristiana.

D'altra banda hi havia un cert nombre de gent —que per entendre'ns anomenarem «de missa»—, que es limitava a unes pràctiques religioses, però sense integrar-se en una participació activa de la comunitat. Es va pensar que calia fer un esforç per donar a aquestes persones quelcom més que la catequesi que podien rebre en la predicació de les misses. No tothom, però, va estar d'acord en la necessitat d'una activitat catequètica entre els adults.

Finalment, malgrat tot, s'acceptà la idea, ja que es va creure que calia intentar la participació de tots en la vida comunitària, mitjançant una posada al dia de la nostra fe després del Concili, posada al dia que ens ajudés a descobrir com ens interpellava aquesta fe en els fets i situacions que podien esdevenir-se.

Desenvolupament

El primer any, a la catequesi hi participaren més de cent persones. Potser massa gent per treure'n fruit i aprofundir-hi. Però també es donaren altres fenòmens que caldria esmentar. Per exemple:

— Quasi un 50 per cent dels assistents durant aquest primer any eren persones que hi anaven més per escoltar que per altra cosa.

— L'existència de grups molt radicalitzats —d'un extrem i de l'altre— que dificultaven el diàleg. Nosaltres crèiem en el pluralisme i volíem la participació de tots en una catequesi que ens ajudés a ser conscients i a fer possible una actitud de pinya enfront de problemes i situacions comuns.

— El desànim dels més actius i dels joves especialment. Les tensions alludides potser hi van influir, però el fet que alguns no haguessin seguit s'hauria d'atribuir més aviat a no haver trobat en la catequesi la resposta concreta a una **postura política i, en** altres, al fet que ja es portava una idea prefixada del que representava per a ells la religió.

— Com a resultat interessant: la incorporació de persones que es conformaven amb la missa però que, a partir de la catequesi, varen tenir idees més clares. Generalment foren aquells qui cercaven, els més aviat tradicionals, però oberts a l'evolució dels cristianisme i amb desig i voluntat de posar-se al dia.

La gent es coneixia; per a molts aquell o el de més enllà ja estava qualificat, etiquetat. Hi havia prejudicis, i la mentalitat d'alguns tradicionals i amb postures preses, portava a les reunions de grups actituds i criteris tancats que taponaven la possibilitat de resultats en els treballs de reflexió.

Cal deixar constància que la catequesi ha anat reflectint l'evolució que la mateixa Església ha experimentat aquests últims anys. S'ha volgut que la catequesi fos una expressió de recerca, la qual cosa ha facilitat, sembla, la seva **acceptació per part dels** assistents. No s'han volgut donar esquemes hermètics, sinó oberts a l'evolució possible, tenint present que davant la història, **amb**

nous fets i noves situacions cal una reinterpretació constant del missatge cristià.

Reflexions

Es va veient clar que no es poden precisar uns resultats immediats i uns fruits concrets; que cal suportar dificultats i continuar la catequesi, mai no acabada; que exigeix també una continuada superació de problemes humans.

Sembla que alguns dels qui, ja als primers temps, van abandonar la catequesi per no haver-hi trobat la resposta que d'antuvi més o menys cercaven, després els la van anar donant altres cristians amb el seu testimoni. Potser la resposta que es volia de la catequesi era prematura. Potser es confonia «resposta personal», amb «contingut de catequesi».

De la catequesi han sortit alguns grups en els quals diverses persones han descobert que podien avançar juntes en la vida cristiana. Aquesta realitat ja venia a respondre a la idea que es tenia de la parròquia com a comunitat de petites comunitats.

Es va creure que les assemblees —on es pogué fer, per part de tots, quelcom en comú— podrien ser la continuació de la catequesi. Els resultats en aquest sentit no són pas massa optimistes. Sembla que la gent no vol seguir quan se'ls dona un esquema, d'actuacions estructurat i fix. En canvi, bastants dels assistents a les sessions informatives setmanals de mossèn Bigordà sobre la vida de l'Església i del món, són gent sortida de la catequesi.

El fet que les assemblees no hagin obtingut l'èxit i continuïtat que se n'esperava, podria interpretar-se com a inexistència de comunitat, i potser això no és ben bé cert. En un sentit ampli creiem que sí, que n'hi ha de comunitat, però el que caldria veure és si en determinats moments i situacions existeix, en una acció concreta, el sentit comunitari.

Semblava que amb dues realitats diferents, però que podien complementar-se com són la catequesi i les assemblees, era possible avançar més vers la formació d'una comunitat. Segurament que no s'ha encertat el planteig.

Tal vegada el fet religiós no desperta massa atenció. Això fa que el nombre i la intensitat de participació sigui escàs. Creiem, però, que cal continuar la catequesi per tal de confrontar la fe, avui, amb els fets, per tal d'aprofundir en la doctrina.

Si bé el nombre d'assistents d'aquest any és inferior al dels altres anys, la reflexió i el treball que s'han fet en els grups, han permès de sintonitzar millor i hem de considerar els resultats com certament positius, perquè han conduït a una revisió força encoratjadora de la vida i de l'acció dels components dels grups.

Després d'haver elaborat el resum d'aquesta conversa, hom constata que en ella no es parla tant de temàtica com de problemàtica. ¿No s'hauria de tenir també aquesta molt present, d'una manera prèvia i arreu, en l'elaboració de tot pla catequètic?

Silvà Claramunt

L'apostolat seglar associat ha d'atendre, avui amb més cura que en èpoques passades, a la dimensió catequètica. No es tracta de transformar els moviments apostòlics en un moviment catequètic, sinó de ser més sensibles a les exigències catequètiques actuals de la vida de fe del poble cristià i de l'acció missionera de l'Església. Mereix una especial atenció la Catequesi d'Adults en totes les seves formes. (**Orientacions apostolat laics**, núm. 16, conferència episcopal.)

CATEQUESI QUARESIMAL

SOBRE LA SALVACIÓ CRISTIANA

Les quatre parròquies que en el Sector pastoral Sud de Sabadell —totalment d'ambient popular—, procurem treballar en una pastoral de conjunt, hem anat reflexionant, cada any, sobre aspectes diversos de la nostra fe i vida cristiana. Així per exemple: el cristià i el món, curset d'introducció a la Bíblia, els sacraments i la vida cristiana, curset de presentació de la fe a partir del Catecisme Holandès, etc.

«Quaderns de Pastoral» m'ha demanat que presentés la catequesi que hem fet durant l'última Quaresma. Ja veureu que no té res de particular ni original. Es un petit esforç de cara a la formació i educació de la fe dels cristians de les nostres comunitats.

El tema d'aquest any

Aquest any ens va semblar interessant reflexionar sobre el sentit de la salvació cristiana i la seva relació amb el procés històric de l'alliberament de l'home. És una qüestió que repetides vegades havia estat plantejada a les reunions de grups, en els comentaris sobre la Paraula de Déu, a més de ser un tema de molta actualitat en la reflexió teològica d'avui, sobretot a partir de la teologia elaborada per l'església llatino-americana.

Pla de la catequesi

Es va pensar aquesta catequesi a tres nivells diversos, a fi que poguéssim arribar al major nombre possible de cristians.¹

(1) Per a preparar-la vàrem utilitzar, principalment: Gustavo GUTIÉ-

1. *Converses.* Quatre varen ser els temes desenrotllats: a) La història de salvació; b) El llibre de l'Èxode: de la servitud al servei. Presentació del missatge i gènere literari del llibre, i pautes per a la seva lectura; c) La salvació: noció central del misteri cristià. Subratllant la relació existent entre salvació i el procés d'alliberament de l'home; d) L'espiritualitat de l'alliberament. Com viure, avui, en temps de canvi i revolució, l'Evangeli de Jesús?

Aquestes converses eren quinzenals. Per a facilitar l'assistència —unes 100 persones— es repetia el tema a la tarda i a la nit.

2. *Per als grups de reflexió* cristiana. Es va preparar un material sobre el llibre de l'Èxode, distribuït en cinc temes: a) la condició de servitud; b) la missió de l'alliberador; c) el camí i la lluita per la llibertat; d) l'aliança pel servei; e) la Pasqua alliberadora.

Cada tema anava acompanyat dels capítols del llibre que calia llegir i d'un qüestionari que facilités, tant la reflexió personal, com el diàleg en el grup.

Sis grups d'adults i dos de joves varen seguir aquesta reflexió.

3. *La celebració de la Paraula a les misses dominicals i la celebració de la Pasqua.*

Dues parròquies varen orientar la celebració de la Paraula i l'homilia a partir d'aquesta temàtica, escollint les lectures i fent-se ressò, a l'homilia, de les reflexions dels grups i de les xerrades.

D'aquesta manera la petita massa practicant de les nostres parròquies va tenir ocasió de participar en aquesta catequesi.

Les celebracions de la Setmana Santa foren preparades d'acord amb aquesta temàtica, sobretot, la celebració comunitària de la Penitència i la celebració de la Pasqua.

Per primera vegada, i com a culminació de tot l'esforç de reflexió quaresmal, ens reunírem les quatre comunitats per fer una única celebració pasqual, celebrant junts la joia de la Pasqua alliberadora i renovant els compromisos cristians de lluitar contra

RREZ, *Teología de la liberación*; Segundo GALILEA, *¿Cristianismo para tiempos de revolución?* (apunts multicopiats); AUZOU, *El libro del Exodo - De la servidumbre al servicio*; Secretariado cristianos por el socialismo, *Lectura revolucionaria de la Biblia*; Comunitat cristiana de Torre Romeu de Sabadell, «Qüestionaris de reflexió sobre l'Èxode» (apunts dactilografiats).

tot mal i tota opressió, i de caminar amb Crist vers la llibertat total de l'home.

Valoració

Heus aquí alguns punts valoratius:

Valors:

1. Creiem que les idees fonamentals, fortament repetides al llarg de la catequesi, foren força assimilades, i ajudaren a la comprensió de la noció de «salvació cristiana», així com les seves connexions amb les realitats existencials de l'home i amb el procés històric del món.

2. Considerem positiva l'atenció als diversos nivells de fe i de compromís cristià, a fi de conscienciar i fer avançar a cadascú segons el seu nivell.

3. La celebració única de la Vetlla Pasqual va ser tan «significativa» que pensem continuar-ho d'ara endavant.

Contravalors:

1. Constatem la manca d'una propedèutica bàsica en la lectura de la Bíblia. Els nostres grups cristians tenen un coneixement molt superficial dels gèneres literaris, fruit de la formació rebuda, fins a quedar desconcertats davant les adquisicions de l'interpretació bíblica actual. És una pedra d'ensopec que dificulta la reflexió. Caldrà tenir-ho en compte.

2. També ens hem trobat amb les limitacions de sempre per arribar, sobretot en el treball més seriós i compromès dels grups, a una conversió concreta i real del cristià.

Joaquim Brustenga

MÈTODES I TÈCNIQUES EN CATEQUESI D'ADULTS

L'autor analitza de manera rigorosa i crítica l'aspecte metòdic de la catequesi, tot pronunciant-se a favor d'una catequesi instrumental que respecti el procés de vivència i expressió de la fe en les persones i els grups.

Aportació, doncs, d'aprofundiment després de les diferents experiències exposades.

La pretesa neutralitat dels mètodes

Sovint, en Catequesi d'adults, hem vist els catequistes afrontats a un dilema: O bé la catequesi es converteix en un curs de

teologia per a seglars o bé en l'escalfament d'una comunitat informal amb continguts doctrinals vagues. Ens sembla que aquest dilema és fruit de dos tarannàs diferents davant la Catequesi d'adults.

1. En el primer cas, es tracta de donar «doctrina», d'ensenyar la fe de l'Església, el sentit actual d'aquesta fe. Quan hom constata ací i allà la ignorància de molts adults en qüestió de fe, quan hom s'adona que molts s'han quedat amb les fórmules del catecisme i que moltes crítiques contra l'Església són conseqüència d'una manca d'intel·ligència d'aquesta mateixa Església i de la fe que proclama i també —i això potser és més greu— que molts fidels viuen amb la teoria vaga i fumosa que confon «bon home» amb «cristià» havent perdut el sentit de l'originalitat que la fe cristiana aporta al món, no és estrany, doncs, que atès tot això, el catequista insisteixi en una catequesi doctrinal.¹ Però aquesta catequesi doctrinal té greus inconvenients entre els quals sobresurt el fet de repetir la mateixa estructura d'inculcació i de tornar a la catequesi magistral rebuda al llarg de la infància. A fi d'evitar aquest perill, s'inicia aleshores una catequesi que trobi les motivacions vitals dels adults.

2. Davant de la situació de desgast, de desconcert, o simplement de desànim de molts adults, hom tracta de desvetllar les significacions «profundes» de l'experiència humana, la dimensió espiritual present en tota acció, l'horitzó que recolza les opcions bàsiques. Hom s'inclina cap a una catequesi d'expressió de necessitats i d'aspiracions a fi de caminar vers els descobriment de la fe com a Bona Notícia per a l'home concret.² En el millor funcionament d'aquest tipus de catequesi es pot arribar a una con-

1. Hom s'inclina en aquesta perspectiva per un esquema expositiu, ja sigui a partir del Credo, ja sigui donant importància als punts centrals de tota la Història de la Salvació. Vegeu, p. e. O. Arnold Centre Jean Barth, *En catéchèse... que dire?* París 1972. C. Jean BARTH, *Catéchèse de la foi catholique pour les hommes d'aujourd'hui*, p. 72.

2. L'Esquema anomenat «catequesi de situacions» nascut en el món del adolescents: Babin, Jezierky, a casa nostra la col·lecció «El punt blanc a l'horitzó». La *Catequesis de la Comunidad Cristiana. Adultos* n'és un intent, encara que més complexe.

firmació de la pròpia experiència de fe, però difícilment, almenys en les constatacions que jo he pogut fer, s'arriba a expressar aquesta fe de manera intel·ligible fora del grup que fa la catequesi. I, aleshores, apareix un doble perill: Que el grup de catequesi s'afronti als altres grups, menysvalorant-los perquè no acaben de comprendre la seva expressió de la fe, la qual és fruit del lligam socioafectiu del grup; i que els membres d'aquest grup catequètic es trobin sense possibilitat d'expressar la seva fe quan s'hagin de confrontar amb situacions o grups socioafectivament molt distints de l'ambient que els ha ajudat a elaborar el nou llenguatge.

Certament les dues dimensions esmentades no s'ignoren completament, però, en la seva lògica, són exclusives: Hi ha al darre-
ra de cada una d'elles una concepció de l'acte de fe, de la comu-
nitat eclesial, de l'acció de l'Esperit en l'home... que difícilment
accepten el compromís, la síntesi.

¿La recerca d'un mètode no serà la recerca d'aquest compro-
mís tan desitjat? Quan, abans i tot de preguntar-se per la finali-
tat —objectiu— de la Catequesi d'adults, es demana un «mètode»
(quin mètode podria fer servir?), ¿no estem intentant, d'estal-
viar-nos precisament el planteig directe de les mateixes finalitats?³

Ara bé, a la fi de la catequesi descobrim com el problema con-
tinua. En primer lloc perquè l'adult demana una resposta «global»
integradora de les dues vessants esmentades; també perquè l'adult
comença moltes vegades la catequesi sense saber estrictament el
que vol i poc a poc va comprénent les seves veritables demandes;⁴
i, finalment, perquè la suposada neutralitat del mètode ja no és

3. Caldria fer un estudi molt acurat d'aquesta insinuació, però no
volem deixar d'apuntar que la catequesi d'adults és un dels llocs per
on passa actualment la crisi de representacions, que a la vegada supo-
sa la crisi de «poder» en l'Església. Vegeu G. DEFOIS, *Le pouvoir dans
l'Eglise* (policopié), C.N.Ch. París 1972.

4. No cal dir que no tracto de les intencions sinó dels mecanismes
objectius que han portat l'adult a fer la catequesi. Molts cops la de-
manda de l'adult no és més que la comanda de la institució religiosa.
Sovint el catequista lluita per deslligar-se d'una comanda massa rígi-
da i «es posa nerviós» quan descobreix en la demanda del que és ca-
tequitzat la comanda de la institució.

tan evident, mirada de prop; quan emprem tal o qual mètode, ja engatgem una via que ens porta vers una direcció determinada.

¿És veritat que el mètode, com el martell o el llapis, és només l'instrument que servirà a la finalitat que nosaltres impossem? De fet, confiem que els mètodes es poden adaptar, abaixar o pujar segons el nivell del grup. Hem de reconèixer que els mètodes en si mateixos no ens preocupen massa. Estem interessats tan sols a conèixer-los. Però podríem fer-nos algunes preguntes que afecten el mètode en acte. Com que l'acte catequètic és un acte de comunicació, ¿no caldria recordar les incidències que comporta tot acte de comunicació? ¿Fóra molt demanar-nos quines institucions es fan presents en l'acte catequètic i quines són les funcions socials que aconsegueixen els diferents participants?⁵ Més concretament, ¿no ens adonem que l'acte catequètic entre adults, no pot deixar de banda la història personal de fe d'aquests adults, fe que ja ha pres determinades opcions, i que incidirà en el mateix acte de comunicació?

Certament que, si ho esbrinem una mica, haurem de posar en qüestió la neutralitat dels mètodes. Però, si, a fi de no embrancar-nos, decidim «en plena màgia» que el mètode ens resoldrà per si mateix la catequesi amb tal que, com en l'antiga màgia, apliquem amb exactitud la fórmula,⁶ el resultat de la catequesi consistirà tan sols a legitimar allò que era ja previst abans de començar, és a dir, la negació de la catequesi com a Catequesi «d'adults» en quant l'adult no ha estat tingut en compte (per molt que el mètode sigui de participació) i, finalment, l'acte de

5. Encara no s'ha encetat un estudi sobre la funció que el grup que demana la catequesi ens demana accomplir per mitjà la Catequesi d'adults. Una hipòtesi de treball interessant es: «El grup espera del catequista que aquest confirmi la situació social del grup (o dels membres del grup).»

6. Temo que una tal adhesió al «darrer mètode» no sigui més que la part visible d'un iceberg de soterrada inseguretats personal. Un dels atractius del mètode és la seguretat que dóna. Hom té un mètode: hom sap què ha de fer i com ho ha de fer. La frustració arriba en el moment que hom s'adona que la inexacta aplicació del mètode responia a les exigències de conformar-nos a la situació pastoral. I, aleshores, la inseguretat augmenta.

comunicació es resol en la pura afirmació en el buit de la paraula del catequista.

En realitat *el mètode no és neutre*: També engatja una visió de l'home, perquè quan fem referència a una acció humano-social, el camí que ens proposem per tal d'arribar a la realització de l'acció és, com la mateixa finalitat, fruit dels nostre horitzó sobre l'home.

El mateix mètode ja situa en una determinada posició la «demanda de l'adult» en l'acte catequètic. Per tant, la primera qüestió sobre el mètode no consisteix a saber quins mètodes emprem sinó de saber com el mètode que emprem funciona respecte a la globalitat de l'acte catequètic, que és un acte social. I no d'una manera abstracta, sinó tenint en compte les condicions concretes de l'exercici d'aquest acte, de comunicació.

Les preteses evidències, que ens permeten de pensar en la neutralitat del mètode, ¿no seran manifestacions del nostre poder com a catequistes? És a dir: Quan diem «el mètode és neutre», «tant val aquest com aquell», ¿no estem dient que nosaltres «imposem» el mètode... i moltes vegades sense cap mena de comprovació anterior? Llavors la manca de treball sobre el mètode es nota: La crema ràpida de tantes Catequesis d'adults i el retorn al «mètode» de fer venir el conferenciant que ens plau (mostra clara del nostre «poder» dins l'acte catequètic, malgrat que ens justifiquem dient que sempre hi ha gent a qui agrada de sentir veus noves). Amb quin resultat?

Per a una catequesi instrumental

Tant si fem una catequesi «doctrinal» com una «d'expressió», la finalitat immediata és que l'adult pugui sortir del pas i millorar la situació actual. La catequesi, que aquí anomenem «immediata», voldria resoldre les dificultats amb les quals lluiten avui els adults.

Però, ¿no és això repetir d'alguna manera el model d'acció de la catequesi infantil? En aquesta catequesi, la comunitat cris-

tierna ofereix a l'infant l'inici al llenguatge de la fe (fe que no és mai natural, a fi que l'infant, havent-la descoberta, pugui arribar a decidir personalment «des de dins». ¿Passaria el mateix en la Catequesi d'adults? ¿Fóra qüestió d'oferir una explicació més adient als qui haurien quedat retardats o desmuntats per culpa del canvi social?

¿La comunitat cristiana «adulta en la fe» quedaria formada pels qui tenen el llenguatge de fe més al dia respecte als problemes nous o a les noves situacions? ¿No hi ha en aquest plantejament una confusió entre «adult en la fe» i «capaç d'expressar la fe en els models de cultura nova»?

En tot cas, sembla aquest el model de moltes Catequesis «d'adults»: Recórrer en el llenguatge als temps d'obligació, als «hauríem de», tant en els documents oficials d'Església com en els produïts per grups més informals, ens permet de fer veure el model d'acció soterrani. Sembla com si en la comunitat cristiana ens ho maneguéssim millor amb l'imperatiu i l'optatiu (temps que prevalen durant la infància i l'adolescència: aspiracions i obligacions, emotivitat) que no pas amb l'indicatiu (temps d'anàlisi de la realitat).

És en oposició a aquesta línia que aquí parlo d'una catequesi «mediata», com l'oferiment d'una eina de treball.

L'adult és aquell qui, sense perdre l'ideal del viure, sap prou que és en el treball fet i refet on neixen les possibilitats d'anar dominant les situacions i espera, així, realitzar l'ideal que s'ha proposat.

La Catequesi d'adults no pot pas defugir la necessitat del treball. Ni la «sòlida doctrina» ni la «conscienciació o l'experiència» són res sense les eines que ens permeten «elaborar» els «materials» de les idees o experiències. I aquestes eines exigeixen un treball d'iniciació, d'aprenentatge.

Entesa així la Catequesi d'adults no porta pas cap solució de recanvi. Per això parlo de «catequesi mediata», perquè la penso com a lloc d'elaboració del llenguatge de fe del Poble de Déu i rebutjo tot allò que pogués fer olor de «lloc on es reben consignes» o «lloc on —els qui saben— aclareixen i "donen nom"»

a les vivències humanes o cristianes dels qui no saben»: Amb quin dret? Sobretot, amb quins resultats?

Parlo de «catequesi mediata», perquè no hi ha identificació entre el catequista i el grup. Aquest, un cop ha après les eines necessàries «pot fer» la interpretació que li sembli més convenient; perquè el catequista no és pas el guardià de l'ortodòxia sinó el qui dóna les eines al grup per tal que pugui esdevenir (si vol, com a adult que és) ortodox i es pugui «comunicar» amb els altres grups cristians.

«Mediata», perquè es compta amb el temps per a arribar a trobar les primeres solucions, que no arribaran sense haver passat pels difícils camins del descobriment, de la construcció de models nous, de la comparació amb el llenguatge anterior i amb tot el que aquest havia suposat de presència de l'Església en el món.

«Mediata» també, pel pas necessari tant per la tradició de la comunitat cristiana i els textos elaborats per ella, com per l'anàlisi de les condicions concretes on té lloc l'experiència humana. Això permet defugir tant els dogmatismes cecs que es fien d'una elaboració única (i sempre necessàriament limitada) de la veritat de l'Església com els fàcils concordismes entre experiència humana i significació cristiana.

Oferir eines de treball i la possibilitat d'interpretacions posteriors, són la tasca de l'acte catequètic el qual no s'acompleix fins que no és realitzada aquesta reinterpretació pel grup.

«El mètode —deia abans— no és neutre.» Certs pressupostos metodològics són oposats a aquests tipus de treball. Però no solament els pressupostos, sinó també les tècniques concretes poden destruir aquesta opció fonamental de la catequesi com a aportació d'eines al veritable treball catequètic de creació d'un llenguatge nou per al grup cristià.

Després d'això es pot parlar de quins procediments fem servir en la Catequesi d'adults. En aquest moment entrem en un altre terreny certament important, perquè els procediments adequats ajuden a guanyar temps al grup que faci la catequesi, però que, sense la claredat sobre el que acabo de dir, només ens distraurien del veritable problema.

Alguns procediments

Intentem ara situar-nos en un nivell de realitzacions pràctiques. No anomenarem «Catequesi d'adults» qualsevol reunió d'adults, però tampoc no podem fer de la Catequesi d'adults un sinònim de grups d'elegits que poden expressar la seva fe en una reunió-discussió o en una reunió-recerca. Ni és prudent dogmatitzar sobre el nombre en una Catequesi d'adults ni sobre l'exclusivitat dels petits grups, encara que els principis exposats ens porten cap a una tendència minoritària. Heus aquí algunes tècniques d'*exposició «activa»*:

1. En l'exposició «activa» la direcció (l'orientació) correspon fonamentalment al catequista. És important el lligam amb el grup, amb el seu llenguatge, interessos, afectivitat...

Per tal d'afavorir l'atenció, el catequista es pot valdre de la presentació d'il·lustracions o diapositives, de la citació d'un eslògan o d'un acudit, de la pissarra (dibuixos, esquemes), de la proposició d'un petit test final perquè cadascú pugui precisar la comprensió dels continguts.

El *feed-back* o «retorn» al tema tractat és essencial en una exposició activa. Es tracta d'evitar la instal·lació o perllongació inadaptada de la fase passiva, que impossibilita l'ús de la paraula als destinataris de la catequesi. Per a realitzar-lo cal que es donin les següents condicions:

- Que l'auditori sigui un grup mitjà.
- Que el que s'ha de tractar posi problemes i exciti la reflexió dels participants.
- Que la reunió tingui un caire formal, és a dir, que estigui organitzada des d'una institució reconeguda.
- Que el catequista tingui prestigi.

Assenyalo *tres variants* en el procediment del «retorn» al tema tractat:

- El catequista explica el seu *rol*. Recull les qüestions exposades oralment: les reformula i les escriu. No respon a ningú i no refusa cap qüestió. Classifica les qüestions per temes o categories. Ha de lluitar, a partir d'aquest moment per respondre

sense deixar-se influir pels atacs personals o pels qui demanen respostes exclusivament individuals.

— Entre el catequista i els membres del grup hi ha un personatge animador. L'animador recull les qüestions escrites. (Això fa la sessió més llarga: Cal comptar-hi en la distribució del temps. L'avantatge és l'anonimat.) Orienta i classifica les qüestions i posa les que pertoqueu al catequista. Ha de procurar de no convertir la sessió en un diàleg entre ell i el catequista centrat en qüestions purament personals.

— L'animador interviu per tal d'obtenir, amb la tècnica de la reformulació, la significació de les qüestions. Posat en la pell dels participants fa, aleshores, una interviu al catequista.

2. L'exposició activa també es pot realitzar pel procediment dit de la «interrogació». Les condicions són les següents:

— Que el grup sigui poc nombrós.

— Que tothom tingui una «base» sobre la temàtica, encara que sigui incompleta.

— Que el catequista sigui un especialista del qual s'esperen precisions sobre el tema ja treballat.

A l'inici, el catequista exposa el procediment a seguir: *Rol* de cadascú, manera de participació. Tot seguit hi ha l'exposició de la problemàtica de base o la seva memòria.

Segueix el treball del grup (per interviu del catequista i grups de sis o set persones) sobre les següents qüestions: Quines informacions objectives manquen perquè els problemes exposats siguin resolts? Quines respostes es podrien donar a la problemàtica esmentada? Quines hipòtesis poden fer-se sobre les respostes donades a les qüestions?

Es clou la sessió amb l'exposició del catequista sobre la problemàtica tal com ha estat viscuda.

3. Un altre tipus de treball és el realitzat *a partir de documents*. Poden ser de gènere divers: Document oral (magnetòfon), escrit (article, llibre), visual (fotografia, cinema). El document provoca una reflexió. Ens fixem en els documents més a l'abast. (Cal dir que els documents orals o visuals s'han de treballar de manera diferent que els escrits.) El document escrit ajuda quan

forneix un material per a projectar la problemàtica col·lectiva o personal i també quan dóna pistes de solució per analogia a d'altres èpoques o indrets.

Hi ha diferents maneres de proveir-se de documents:

— Demanar a alguns del grup que presentin un document personal.

— Donar una llista de documents per consultar, indicant persones competents a qui preguntar.

— Repartir el treball de despullament dels documents o de recerca d'aspectes per a aprofundir.

Cal un responsable de coordinació i també un objectiu clar a fi de no dispersar-se. El document serveix per a ajudar a formular qüestions o a trobar camins de resposta.

Davant la documentació proposada podem reflexionar en la línia d'aquestes preguntes: La problemàtica és neta? La qüestió es pot posar en termes senzills i precisos? La resposta, es pot posar en termes senzills i precisos? ¿Hi ha nombre suficient de documents per tal d'aclarir la problemàtica, i evocar suficientment la qüestió? La resposta de la fe és presentada de forma concreta? ¿Són concrets els documents de la fe? Els documents humans, poden llegir-se a la llum de la fe?

4. Cal també recordar l'anomenada «recerca de grup», «recerca lliure» o més tècnicament, grup de «reunió-discussió». No ens podem pas aturar assenyalant les característiques dels diferents grups. Hi ha llibres a l'abast que ens poden donar una idea del que són i dels procediments emprats en aquests grups.⁷ Que quedi constància d'una recomanació: Els instruments han de ser adaptats a les finalitats a aconseguir; d'altra manera només serveixen per a perdre el temps, i per a «cremar» grups. Assenyalobreuement dues formes:

— *La fira d'idees*. La finalitat consisteix a trobar noves actituds, solucions noves per a les quals és necessària la imaginació. Es tracta d'un problema real i l'anàlisi se suposa ja feta. Cal, tam-

7. Vegeu, p. e. J. M. AUBRY i Yves SAINT-ARNAUD, *La dinàmica de grups*, Ed. Euramérica. 1968. Diversos llibres de l'editorial Nova Terra sobre tècniques de grups, reunions, conferències, etc.

bé, que el problema sigui un i que no es pugui subdividir (convé que el grup oscilli entre deu i quinze persones).

En la primera fase s'exposa el problema, es recorda la problemàtica i es resumeix en una pregunta perfectament clara.

Després, durant una bona estona —que pot arribar fins a una hora i mitja— els membres del grup deixen córrer la imaginació indicant solucions. Ningú, però, no es pot oposar a ningú, malgrat que les idees que s'exposin semblin absurdes, ja que es tracta de produir el màxim d'idees en un mínim de temps. Cal, doncs, escoltar els altres i associar lliurement noves idees. Serà útil l'ús d'un magnetòfon.

En una fase posterior hi ha el despullament de les idees formulades. S'estableix la llista i se selecciona i es cerquen aleshores, els criteris qualitius: Originalitat, realisme, facilitat de realització, eficàcia.

És clar que aquest tipus de procediment serveix per a una catequesi que esdevingui acció o creació d'un llenguatge, i que pot servir per a ser el punt de partença d'una reunió-discussió del grup sobre les representacions i imatges que el grup ens dóna sobre una determinada qüestió.

— *La tècnica dels casos.* No es tracta amb aquest procediment, de trobar la «bona» solució, sinó que deixant de banda el pla de les solucions, es vol provocar el canvi en les actituds de les persones, a fi que després, hom pugui traduir-ho en la conducta.

Primer de tot s'explica la situació de començament amb totes les dades objectives i subjectives (ambient humà, persones que hi intervenen...) que han donat peu al cas. Després s'exposa el fet crític que ha fet plantejar el cas i com s'ha actuat en aquell moment. Per fi s'assenyala la situació final, que en la majoria dels casos es una situació sense sortida, que impedeix l'acció. La discussió sobre el cas acostuma a durar dues o tres hores i pot orientar-se sobre el problema en si, sobre el grup que s'afronta en l'estudi del cas, sobre un individu del grup que vol aclarir les pròpies actituds davant la situació creada.

A manera de conclusió

En acabar aquesta breu descripció de procediments cal tornar als plantejaments inicials. Hem parlat de mètode en Catequesi d'adults. Hem mostrat com el mètode és el camí que relliga i organitza la nostra percepció dels diferents elements que entren en l'acte social de comunicació que és la Catequesi d'adults. Organitza i relliga en funció d'un objectiu: El propòsit de la catequesi.

Ens costa d'aclarir l'objectiu. Sovint ho fem en termes no ben definits. Què hi posem sota els termes «evangelitzar», «viure una vida més cristiana», «engatjar»? La manca de definició en els objectius revela la vaguetat amb què sovint ens movem en la pastoral. La qüestió de mètode ens portaria a les opcions primàries de tota la pastoral.

Fixem-nos en un exemple. Quan Jh. Colomb⁸ parla de Catequesi d'adults, la situa en el marc de la sistematització de la catequesi per edats (correspondència amb la psicologia). I quan parla de catequesi de l'acció, de la saviesa, de la mort... com característiques de les necessitats de l'adult, hom s'adona que aquestes necessitats no corresponen a l'edat sinó a les situacions. Són les situacions que d'alguna manera comanden la resposta que dona l'adult. Més encara, són les diferents mentalitats amb què l'home adult conviu incessantment, allò que imprimeix, ací i allà, diferents orientacions de significació. I quan parlo de mentalitats penso en les diferents imatges culturals, imatges que s'encavalquen les unes amb les altres —com les mateixes situacions de viure— en les diferents societats i en els homes d'aquestes societats. Per això es fa difícil de precisar els objectius, mentre no tinguem una anàlisi seriosa de les situacions en què vivim.

Atesa la impossibilitat de fer-ne ara un estudi rigorós, em sembla bo d'assenyalar unes actituds a assolir, tenint en compte aquesta problemàtica:

— *Respectar l'adult.* Negar-nos a fer allò que fàcilment ens tranquil·litzaria la consciència, és a dir, cercar una resposta ràpi-

8. *Le service de l'Evangile*, II, p. 45 ss. ed. Desclée. 1968.

da i pre-fabricada. Respectuosos amb l'edat, la història i la situació del grup en catequesi, ocupant sense por el nostre lloc, ple de ressonàncies institucionals, acceptant el nostre estatut per tal de permetre —des d'ell i sense dimitir-ne— que l'adult (el grup d'adults) descobreixi la seva realitat en l'Església i vagi fent d'aquesta realitat allò que voluntàriament decideixi.

— *Respectar la comunitat cristiana.* No es tracta de «fer catequesi» a baix preu tot acceptant rebaixes. El llenguatge de la fe és quelcom molt més seriós i el treball d'encarnació d'aquesta fe en unes estructures culturals determinades exigeix **paciència i esforç constant**. La facilitat amb què realitzem concordismes mostra més la inconsistència de la pròpia fe que no pas les crítiques agudes dels no creients.

— *Respectar la pròpia fe.* Perquè més enllà de les impossibilitats actuals, més enllà de la nostra manca d'**imaginació pastoral** que explota la Catequesi d'adults, abans i tot que els adults en tinguin ganes, més enllà dels propis neguits, hi ha la recerca pròpia del catequista en el si de la comunitat on ell viu, recerca sobre l'expressivitat de la pròpia experiència de fe, recerca d'expressió humana de la veritat que ens ha fet seus. El fet de respectar-la suposa anar més enllà encara en l'anàlisi, amb una voluntat sempre creixent de beure a la font d'aigües vives per tal de reinterpretar la fe en l'avui de Déu.

Carles Mascaró

SENSE GANES D'EXAGERAR

Hi ha canvis al món i també a l'Església que, de moment, no sembla que tinguin massa importància i que, després, resulta que en tenen molta. Per a molts la nostra guerra civil havia de ser joc de poques taules i si de cas, ni que resultés tràgic, seria un simple parèntesi. Avui mateix fenòmens i canvis en gran nombre són mirats molt superficialment per força gent que aviat es tranquil·litza pensant que «post nubila Foebus». Seria llarg fer l'inventari d'aquests fenòmens i d'aquests canvis; em cenyiré als de casa nostra i, d'entre aquests, em fixaré només en alguns que afecten el món clerical.

La feina dels capellans

Prenem, per exemple, un fet que aviat ens serà familiar: la majoria dels (pocs) seminaristes que acaben els estudis difereixen *sine die* la seva ordenació sacerdotal. Els pocs que s'ordenen busquen una feina seglejar no tant per donar testimoni per guanyar-se la vida (renúncia a la paga del Govern) com per ocupar la jornada car, aquí hi ha el cas picant, a la parròquia no hi ha feina. Més encara: avui les parròquies de suburbi (potser igualment les urbanes) no donen feina. Hi ha sacerdots que ja passen dels cinquanta anys que abans deixaven, per dir-ho així, la pell a les parròquies obreres abassegats de feina, sense ni temps per a respirar... que recentment s'han matriculat a la Universitat, altrament s'avorriren. Aquest tema, el considero molt més important que el celibat; fins em penso que el del celibat ha estat una cortina de fum tirada pels uns i aprofitada pels altres per tal de distreure l'atenció de les causes d'aquesta situació.

Reacció en cadena

Els lectors estan perfectament assabentats de les dràstiques mesures preses per determinades parròquies del bisbat de Barcelona a propòsit dels enterraments i primeres comunions, i de les que estan a punt referent als baptismes. Admiro i aplaudeixo els autors d'aquesta autèntica revolució incipient. Opino que la persona que és més d'admirar és el prelat que ha donat llum verda per a fer-ho. La meua admiració es torna gairebé estupor en preguntar-me si totes aquestes persones han calibrat bé els resultats que lògicament han de sortir d'aquestes mesures i que, si surten, han de constituir una reacció en cadena. Expressament, he ajuntat la primera sèrie de fets amb aquesta segona, perquè em sembla que, en el fons, estan íntimament relacionats. Les parròquies alludides, al meu entendre, han posat el dit a la llaga. Si s'engegués la reacció en cadena que en la seva incipient revolució hi ha implícita,

crec que els fenòmens i casos suara esmentats i l'alarmant situació de la qual són signe, haurien trobat la solució. Sense voler-ne fer un treball profund i exhaustiu intentaré de traçar-ne un esbós de demostració.

Anant cap al fons del problema

Entre les «masses batejades» hi ha gent de tots els estaments: pobres i rics, savis i ignorants. Però com sigui que els que són més nombrosos són els pobres (avui representats pel món obrer) per anar de pressa direm que les «masses batejades» són el poble, el poble senzill, la gent de barriada... És en aquestes masses on és practicat l'anomenat «catolicisme sociològic», el dels tres certificats... el de les tres o quatre pràctiques religioses. És el món dels homes que no van mai a missa però porten el nen a l'escola parroquial; el dels joves que fan propaganda de no creure en res, però porten la medalla del Carme penjada al coll... En general aquestes masses formen allò que als «col·loquis europeus de parròquies» en dèiem els «marginals», ço és, el d'aquelles persones que tenen una cama dintre i una cama fora de l'Església i que no es decideixen a prendre una posició definida. Evidentment són les de les estadístiques que permeten d'etiquetar com a catòlic el país.

Fins fa poc aquest panorama no molestava massa, sigui perquè alguns arbres dissimulaven el bosc de darrera, sigui per falta de la lucidesa necessària o potser, més encara, per falta del coratge d'enfrontar-se amb la crua realitat.

Per raons que ara no hem pas d'escatir, durant uns quants anys en el tipus de parròquia corrent, damunt el canyemàs format per marginals d'aquests, paral·lela a la feina rutinària que aquests marginals demanen al capellà, aquest en portava una altra plena d'al·licients: la JOC, les sortides amb la mainada, organització d'esports, teatre, cinema, centre social, construcció de pisos, tómbols benèfiques, construcció del temple parroquial, etc. Per raons que tampoc ara no hem d'escatir, aquestes activitats s'han evaporat;

ja no hi ha de què. La feina rutinària ha estat molt simplificada i el capellà s'ha trobat en situació d'atur forçós! Ara, el problema es planteja amb tota la seva cruesa.

Allò que no veia ni podia veure un rector de l'any 1940 ho veu o cal que ho vegi un del 1973. El problema no és «laboral» sinó de lucidesa. Lucidesa que ha aparegut amb els anys, amb l'experiència i també amb els estudis sociològics. Aquesta lucidesa, lentament acumulada, ha esclatat en una presa de consciència de molts capellans. Uns quants d'aquests han tingut, com dèiem al principi, el coratge de posar el dit a la llaga.

A la llaga, de què?

A la llaga del catolicisme per pressió social, del que ve del medi i no pas de la convicció. Aquest catolicisme, durant segles, ha constituït una formidable muralla darrera la qual les masses batejades s'han parapetat, fetes invulnerables a qualsevol intent d'evangelització. Aquestes masses, sacramentalitzades sense evangelització, han segregat al seu voltant una carcassa d'autosatisfacció que les fa insensibles. Que consti que no condemno; només indico. Amb les seves dràstiques mesures els capellans de què parlem intenten enderrocar la muralla i dissoldre la carcassa. Justament ells que tan identificats estan amb aquestes masses!

Vet-aquí que arribem al fons del problema.

Suposem que ja tenim enderrocada la muralla. Les masses es trobaran a la intempèrie i desemparades. Cal arribar al punt zero, si això és possible. ¿És la «catàstrofe prèvia» de què parla Harvey Cox? Als «colloquis» esmentats els rectors francesos, molt irenistes i misericordiosos, deien que arribar al punt zero era exposar a les masses a entornar-se'n a l'estadi primari religiosament pagà; els de la península, d'acord amb els nostres ponents Maldonado i Floristán, més aviat optàvem per córrer el risc. I ja hi ha qui el corre! Però ara sí que se'n presenten de maldecaps! Evangelitzar! Excitar a la conversió! Fer que hom proclami que Jesús és el Senyor i que ha ressuscitat... I, amb quins mitjans i condicions? Evangelitzar a l'any 1973 no és com fer-ho als anys 60 o 100, en el temps de l'Imperi Romà. Llavors la fe cristiana tenia l'encís de la novetat, en canvi ara és més aviat un article passat de moda.

Per altra banda, convertir-se és integrar-se a l'Església. Com fer entendre a les masses que l'Església no és el Règim, ni és el Vaticà? Si aconseguim d'aclarir aquests punts i aconseguim de presentar l'Església (tota sola, si és possible!), ¿és que aquesta Església és aquella que va somniar Joan XXIII, posada al dia, rejovenida i atractiva que havia de fer venir ganes d'entrar-hi?

L'Església és la transmissora de la Paraula que crida a la fe. Però segons la ment bíblica, només és Paraula aquella que torna (Isaies 55, 11); i no torna buida, sinó després d'haver aconseguit el resultat que anunciava. Vosaltres, amics de Santa Coloma, Bessòs, Terrassa, etc., ¿ja esteu segurs que la Paraula pronunciada avui per l'Església arriba de debò als seus destinataris? ¿Esteu segurs que a tots els nivells eclesiàstics hi ha una veritable preocupació perquè hi arribi, perquè sigui entesa i, per tant, escoltada? Sabedors, per evident, que entre l'Església i les masses a evangelitzar hi ha un munt d'obstacles que aturen el pas d'aquesta Paraula, ¿us heu assegurat prèviament que els qui poden (i deuen) remoure aquests obstacles estan disposats a fer-ho?

¿Compreneu per què al principi d'aquestes ratlles us deia que la vostra decisió m'havia causat estupor?

Retorn al començament

La deserció de la vida parroquial, la dilació de l'ordenació sacerdotal, la tendència a aïllar-se els sacerdots i a fer cadascú la seva... tenen, entre altres causes, la falta d'autenticitat en les relacions pastor-poble. Només una aclarida general i profunda com la que comentem pot tornar a aquestes relacions la veritat que les faci atractives. ¿Se n'ha parlat d'això en els congressos per al foment de vocacions? Suposo que sí, si cal tenir en compte que el bisbe Palenzuela en un d'aquests congressos va tenir la valentia de dir que allò que calia reformar no era tant el règim dels seminaris, els programes escolars, etc., com la mateixa Església. Cal reformar la visió que fins ara imperava en aquestes relacions. De

fet, no hi ha pastoral, i mentre no hi hagi autenticitat, no n'hi haurà. Quin atractiu ha de tenir per a ningú i menys per a un jove una activitat que, avui per avui, s'ha de limitar a enterrar morts, a batejar criatures i a casar enamorats?

Si la reacció en cadena que de la posada a zero, de l'enderrocament de la muralla, lògicament, se n'ha de seguir, pogués seguir el seu curs, l'atur forçós de què parlàvem seria fins i tot impensable: hi hauria feina per a tothom, i de la bona.

Si l'exemple fes sortir imitadors, podríem veure aviat que aquesta profunda «acèdia» que pateix l'Església es torna nervi i engrescament. Resta, només, fer-ne tema de la nostra pregària.

Josep Rovira Tenas

TREBALLADORS NORD-AFRICANS

ENTRE NOSALTRES

Amb una certa periodicitat, al nostre país —com a d'altres indrets de l'orbe— sorgeixen actituds que enfronten els grups humans de diferents races. El denominador comú d'aquestes actituds és el menyspreu mutu, el sentiment de superioritat enfront de l'altra comunitat i la negació dels drets humans més elementals dels qui es troben en inferioritat, pel sol fet de pertànyer a una altra raça.

Al llarg d'aquest treball, el SECOD i la Comissió diocesana "Justícia i Pau" volen recordar a l'opinió pública la pervivència d'uns problemes que arrossega una comunitat humana que conviu amb nosaltres tractant de millorar la seva precària situació personal: la comunitat de treballadors nord-africans.

I això en aquests moments que, en escaure's el XXV aniversari de la Declaració Universal de Drets Humans, som potser més conscients de tota una sèrie de drets fonamentals: al treball, a igual salari per igual treball, a una remuneració equitativa i satisfactòria, a un nivell de vida adequat, a l'emigració, etc.

VOLUM I CAUSES GENERALS D'AQUESTA IMMIGRACIÓ

L'any 1967 és el moment d'inici de la immigració nord-africana a Barcelona. En aquest any es produeix una forta crisi de treball a Europa, que suposa la sortida forçosa de molts treballadors de les grans capitals industrials europees. En primer lloc ho fan aquells qui es troben en pitjor situació, bé per estar ja en parada forçosa o per condicions laborals inestables. Així, les primeres onades de treballadors nord-africans arriben a Barcelona procedents, no dels propis països de naixement, sinó d'Europa.

Tanmateix, el nombre de nou arribats no és excessivament voluminós aquest any, així com tampoc als dos següents, 1968 i 1969. El moment culminant de la immigració nord-africana es produeix el 1970, concretament després de les festes musulmanes del Ramadan. Aquest cop, la porta d'entrada ja no és la frontera francesa; els immigrants procedeixen directament de llurs països d'origen.

En efecte, s'ha calculat que el 1970 van passar, només pel port d'Algesires, 56.000 immigrants de Nord-àfrica. Més difícil de valorar ha estat el trànsit realitzat a través de les ciutats de Màlaga i Alacant que, junt amb l'anterior, constitueixen les tres portes clàssiques d'entrada a la península des del Marroc o Algèria. Malgrat la dificultat, es podrien assenyalar xifres molt similars a la d'Algesires, sense excessiu risc d'error.

Cal dir, però, que totes aquestes persones no es dirigeixen a Barcelona, ni tan sols resten a Espanya. A dintre de la península, i després de Barcelona, acullen també volums considerables de

nord-africans les ciutats de Madrid i Bilbao; i en menors quantitats València i poblacions importants de l'Àrea Metropolitana de Barcelona. Pel que respecta al pas cap a França, si bé no es disposa de dades fiables i definitives, val a dir —com a símptoma— que el control d'aquest tipus d'immigració al país veï, així com, en general, al conjunt dels de la CEE, és bastant rigorós.

Els treballadors nord-africans provenen, en gran majoria del Marroc i, en quantitats menys representatives, de l'Algèria i Tunísia. Els procedents d'aquests dos darrers països gaudeixen, en general, d'una millor acollida a França, quant a possibilitats d'entrada.

En aquests moments es calcula que a la província de Barcelona deuen viure-hi aproximadament entre els 25.000 i 40.000 nord-africans. Per contrast amb el notori volum d'aquestes xifres, durant l'any 1971 només es va facilitar un permís oficial de treball a 507 nord-africans, també a la província de Barcelona.

De totes passades, cal aclarir que les xifres tenen un valor aproximat indicatiu de la situació, ja que resulta impossible confeccionar un cens d'aquesta població en el sentit rigorós del terme. Es tracta, d'altra banda, d'una població en continu moviment. Així, el registre que presenta la Dirección General de Seguridad, a Madrid, no coincideix amb les xifres que consten a l'ambaixada marroquina; també, la Delegació del Treball, de Barcelona, té unes altres xifres que representen els treballadors nord-africans que ocupen llocs de treball d'una forma «legal» molt inferiors a les altres dues ciutats.

Quins són els motius que forcen aquestes persones a deixar família, casa, terra i amics? Per què es veuen obligats a sortir del seu país per treballar?

Com en qualsevol altre tipus d'emigració, d'arrels directament econòmiques, aquesta es produeix per una doble necessitat. La migració del treballador respon a una *necessitat individual* en no trobar una feina que permeti guanyar-se la vida amb dignitat. Però respon també, almenys en el cas que ens ocupa, a una *necessitat col·lectiva*, ja que és extremadament dur per a un país haver d'alimentar una part important de població mancada d'activitat productiva.

Aquesta necessitat colectiva en els casos del Marroc, Algèria i Tunis que ara ens preocupen, és el resultat, en bona part, d'un insuficient i incorrecte desenvolupament de les forces productives d'aquests països, durant el període en què han estat colònies polítiques i econòmiques d'altres estats. Avui dia, aquests països no poden crear els llocs de treball necessari per tal de donar ocupació a tots els seus habitants, i absorbir els ritmes de creixement de la població.

Possiblement, si hagués existit una política de desenvolupament autèntic, de real promoció de la persona humana, durant el període colonial, no seria, avui, concebible que aquests països haguessin d'enviar una bona part dels seus treballadors, dels seus membres, a l'exterior.

Entre els tres països assenyalats, aquests problemes generals presenten variacions pròpies, fruit, entre altres, d'una estructura político-econòmica i d'una actuació pública força diferent en cada cas. En aquest sentit, és plenament reconegut que el Marroc és el que es troba en una situació pitjor en molts camps, i també en l'econòmic.

Pel que respecta a les causes referents al país receptor, ja s'ha indicat abans l'efecte provocat per la crisi econòmica experimentada a Europa l'any 1967. D'altra banda, les crisis polítiques de l'any següent, 1968, sobretot a França, van comportar uns controls molt estrictes de la immigració treballadora. Davant de tot això, la península ha aparegut com una solució, si més no, temporal, per aquestes persones, coincidint al mateix temps amb la realització d'importantes obres infraestructurals (autopistes, etc.).

CARACTERISTIQUES I SITUACIÓ GENERAL

L'entrada al país

Tal i com s'ha assenyalat, les tres portes fonamentals d'entrada dels nord-africans quan vénen dels respectius països són les ciutats d'Algesires, Màlaga i Alacant; en els dos primers casos

s'utilitza bàsicament el vaixell com a mitjà de transport, mentre que el trasllat a Alacant es fa gairebé sempre amb avió.

El trasllat per l'interior de la península es realitza de molt diverses maneres; cal, però, fer constar la importància dels vehicles anomenats «pirates», bé per les característiques del vehicle que no pot legalment fer transport de viatgers, bé pels mateixos transportats que no disposen d'una situació jurídica reglamentària etc. Tant en un cas com en un altre, el viatger, aquest viatger, es troba en una situació d'inferioritat per molts conceptes respecte al transportista, el qual, generalment, s'aprofita econòmicament de la situació.

Cal subratllar que, generalment, no hi ha entrada «il·legal», ja que els immigrants arriben amb un passaport turístic, en condicions normals de viatgers en situació de trànsit. Molt sovint, els mateixos interessats ignoren el valor que correspon a aquest tipus de passaport. I, així, el problema se'ls presenta al moment de la caducitat: per tal de poder renovar-lo i restar al país, els cal demostrar davant l'ambaixada del propi país que treballen en una empresa determinada. En la impossibilitat de demostrar-ho, donat que s'ha aconseguit el treball al marge dels canals institucionals oficials, l'ambaixada no pot renovar el passaport, per fidelitat a les lleis espanyoles.

Des del moment que la immigració no pot renovar el seu passaport, i roman a la península, la seva situació ja és totalment «il·legal»; abans, podia ésser-ho només en relació al seu treball.

Estat, sexe i estat civil

Entre la immigració nord-africana al nostre país no abunda la població molt jove, ni tampoc la madura. El terme mitjà d'edats se situa, en la pràctica, al voltant dels 26 i 35 anys.

La majoria d'aquestes persones són homes. La sortida de la dona d'aquests països es veu molt dificultada per la seva situació social i familiar, en total dependència de l'home. Tanmateix, de les zones més desenvolupades del Marroc i també d'Algèria i Tunis

—zones que coincideixen amb les ciutats costeres del nord— han arribat alguns grups de noies joves. Pràcticament, totes treballen com a cambreres als «bars de noies». D'altra banda, s'ignora quina és la seva situació després de les darreres intervencions de la policia contra aquests tipus d'activitats.

Entre els immigrants hi ha solters i casats, i resulta difícil d'establir-ne una proporció aproximada, ja que els casats arriben també sols, i pràcticament mai no porten amb ells la pròpia família, ni la criden amb posterioritat, un cop mínimament establerts ja que no arriben mai a fer-ho d'una forma estable. La totalitat de les dones arribades es pot considerar que són solteres.

La situació individual dels casats és molt més problemàtica encara que la dels solters, fruit de la concepció familiar existent al Nord d'Àfrica on el pare de família té un paper i unes responsabilitats preeminents. En efecte, quan un fill contrau matrimoni passa a ocupar automàticament el lloc del «cap de casa», i adquireix el deure moral d'alimentar tant la pròpia família —muller i fills— com els seus pares i germans solters. Si ho vol, podrà exigir que els germans treballin, i és costum que ho facin, però davant de la desgràcia o de la misèria —situació quasi bé «normal» d'aquestes persones— és ell personalment qui té la responsabilitat i l'obligació de portar endavant la família.

Això suposa que els immigrants casats es vegin amb l'obligació moral d'enviar a casa seva una bona part dels escassos ingressos aconseguits, i això els provoca un autèntic desfici moral davant de la impossibilitat d'enviar quantitats de diners mínimament significatives.

D'altra banda, la situació en què ha restat la família és d'autèntica misèria. Si ens referim al Marroc, país de procedència de la majoria dels immigrants com ja hem vist, hem d'anotar que l'únic ingrés econòmic el proporciona el treball personal; és a dir, no s'ha establert encara cap sistema d'ajut a la família, ni de caràcter estatal— seguretat social, subsidi de parada forçosa— ni privat. Però, a més, quan s'aconsegueix treball, els sous presenten els següents termes mitjans:

Treballador industrial: 420 pessetes la setmana, 48 quilos de

farina el mes i 4 litres d'oli el mes; treballador agrícola (només durant l'època de la collita): 240 pessetes la setmana, 48 quilos de farina el mes i 4 litres d'oli el mes.

L'oli i la farina constitueixen una aportació de l'Estat a la persona que treballa.

Les característiques socials en què resten les famílies són prou clares: fam, escassetat o absència de treball (sobretot, al camp) i baixes retribucions.

Nivell cultural

Els països de procedència dels immigrants es caracteritzen per uns elevadíssims nivells d'analfabetisme; només Tunis presenta una situació millor.¹

La major part dels treballadors nord-africans arribats a Barcelona són analfabets; és a dir, no saben ni llegir ni escriure la pròpia llengua. Gairebé tots desconeixen el castellà, excepte alguns d'ells que provenen de l'antic Protectorat espanyol del Marroc o de les ex-colònies franceses. Aquests tenen uns rudimentaris coneixements del castellà o del francès, respectivament, però sense arribar al domini d'aquestes llengües, ni a llegir-les o escriure-les.

Quasi tots els immigrants procedeixen de zones rurals, extremament primitives i amb modes de vida molt rudimentaris. En aquest sentit, l'arribada a una gran ciutat industrial integrada

(1) Unes estadístiques recents d'alfabetització —és simptomàtic que en aquests casos es calculi a l'inrevés de la resta del món— ens donen les següents dades:

	<i>Percentatge d'alfabetitzats sobre població total</i>
Marroc	13 %
Algèria	10 - 15 %
Tunis	84 %

a més en una cultura totalment diferent de la pròpia, els provoca un autèntic «xoc», un impacte que els allunya totalment de la societat receptora i els fa uns «inadaptats».

Localització actual

Com hem indicat al principi es tracta d'una població bastant «nòmada»; en línies generals, van recorrent la península d'un lloc a un altre cercant feina, i quan la troben no sempre hi resten fins al seu acabament. Aquesta mobilitat manifestada és producte de la pròpia inquietud i del desfici provocats pels diferents problemes de recepció i permanència duradora que troben als llocs d'arribada.

Es tracta, doncs, en general d'una població ambulante, que no s'estableix definitivament enlloc. Les ciutats peninsulars de major absorció són Barcelona, en primer terme, Madrid, Bilbao. Irun, València.

Aquesta mobilitat es produeix també a l'interior de les mateixes zones on s'assenten. Així, per la província de Barcelona podem establir el següent itinerari:

1. *Barcelona-ciutat*: Pràcticament concentrats als districtes primer (Barceloneta-Santa Maria del Mar) i cinquè (barri xinès); és el moment d'arribada, de començar a moure's per trobar feina, de viure-hi una temporada relativament curta si s'ha trobat treball o més duradora si la situació legal personal és molt problemàtica; es viu generalment en pensions —n'hi ha algunes d'especialitzades en nord-africans— on es paguen al voltant de les 40 pessetes diàries, individuals, per dormir, en pagaments setmanals, per avançat; a la pensió hi ha la possibilitat, de vegades, de cuinar a la mateixa habitació encara que no sempre és permès; els estatges d'aquesta àrea on resideixen són pisos generalment mancats de les mínimes condicions higièniques, cases esbalandrades i velles sense serveis sanitaris.
2. *Suburbi-barri industrial*: Si troben treball, generalment en

un barri perifèric o en una ciutat del cinturó industrial barceloní, els immigrants nord-africans acostumen a buscar-s'hi tot seguit habitació, per tal de tenir el lloc d'estada més a la vora de la feina; aquest cop ja no es busca tant la pensió com una casa, generalment barraca, on poder viure uns quants en comunitat; en aquest punt, hi ha dos fenòmens a assenyalar: si es troba la casa o barraca on poder viure sis o vuit persones, molt sovint un d'ells resta a casa encarregat dels afers domèstics (cuinar, etc.) i pagat pels altres; d'altra banda, en alguns nuclis de barraques (l'Hospitalet de Llobregat, p. e.), en ocupar-ne una, procuren fer-ho també amb les que van quedant buides, portant-hi companys, de tal forma que certs nuclis de barraques són pràcticament ocupats per nord-africans.

En aquesta fase de l'itinerari, hi entren poblacions com Santa Coloma de Gramenet, l'Hospitalet de Llobregat, Sabadell, Cornellà de Llobregat, Badalona i la mateixa Barcelona.

3. *Lloc de treball*: Si el treball aconseguit és en una obra pública important, situada fora de les poblacions, molt sovint els nord-africans viuen a «peu d'obra»; és a dir, al costat mateix de l'obra, en barracons construïts per l'empresa els quals, la majoria de vegades presenten unes condicions d'habitabilitat mínimes; en aquests llocs també es produeix el fenomen que un d'ells es queda al barracó encarregat de fer el dinar, rentar roba, etc., pagat pels altres. En aquest sentit, hi ha treballadors nord-africans pels voltants d'on es fan obres públiques importants (autopistes, etc.), tant a la província de Barcelona, com a les de Girona i Tarragona; s'han localitzat també alguns nuclis a Manresa i Berga.
4. *Altra ciutat, altre país...*: Com hem vist, tant per característiques pròpies com per les del medi (condicions de treball, situació jurídica, etc.), els immigrants nord-africans difícilment arriben a quedar-se en un lloc, de forma mínimament definitiva. La darrera etapa d'aquest itinerari és cercar una altra ciutat peninsular on poder millorar la precà-

ria situació personal, o tractar de creuar la frontera francesa, intent aquest, no sempre reeixit.

Situació laboral

La totalitat dels immigrants nord-africans són **peons sense cap** mena de qualificació laboral: l'única aportació que poden fer al procés productiu és la de la força de les seves mans. Així, tots ells constitueixen el peonatge de la construcció i d'obres públiques, sobretot autopistes.

Tanmateix, hi ha un mínim percentatge de nord-africans, aquells qui gaudeixen de més força a les mans, que són llogats per fer d'*sparrings* de boxejadors, o per combats de lluita lliure, *catch* i similars. La situació d'aquestes persones és, **sens dubte**, la més baixa a què es pot arribar.

Pel que respecta a les possibilitats legals de treballar, la situació és si més no curiosa. En efecte, legalment cap estranger no pot ocupar, al territori espanyol, un lloc de treball, el que sigui, mentre hi hagi un nadiu espanyol sense feina. Realment, és evident que això no es compleix; d'una banda, hi ha un bon nombre de parats espanyols, homes i dones que busquen feina i **no la** troben; d'altra banda, hi ha aproximadament un milió d'espanyols que no han trobat feina al seu país i treballen per Europa. Això suposa que els nord-africans no tinguin, en general, excepte un nombre molt reduït i no representatiu, cap autorització legal per a treballar.

De fet, quan en un poble o ciutat, un treballador nord-africà sol·licita cobrir un lloc de treball, l'alcalde de la localitat hauria de començar una investigació —que comprendria tot el territori espanyol— per determinar si hi ha algun nadiu a qui pogués interessar aquella feina. En cas d'obtenir un resultat negatiu, l'alcalde podria concedir permís per a ocupar el treball l'immigrant nord-africà, el qual, mentrestant, hauria d'haver viscut de l'aire i l'aigua del cel. Aquesta burocràcia, tanmateix, difícilment arriba a intervenir-hi.

Hi ha sistemes molt més ràpids i eficients d'ocupar un lloc de treball per part dels nord-africans.

El intermediaris

En efecte, els intermediaris, també anomenats «prestamistes», col·laboren d'una forma ràpida i eficient —cobrada amb escreix, com veurem— a solucionar els problemes burocràtics i jurídics a què han de fer front els treballadors nord-africans, malgrat que la seva activitat fou totalment prohibida també per un Decret-llei de finals de l'any 1970.

De fet, el Decret va suprimir la molesta presència física dels intermediaris o «prestamistes» a la Plaça Urquinaona i altres llocs de Barcelona, però l'activitat del «prestamista», organitzada molt eficientment per cert, continua existint i prosperant.

L'activitat dels intermediaris té com a única finalitat aconseguir feina per als seus clients. Els interessats a trobar feina signen pràcticament un contracte en blanc; un cop aconseguida la feina, el «prestamista» es queda amb el cinquanta per cent, la meitat, del salari rebut pel treballador. I sense possibilitat d'escapar-se'n perquè és el mateix intermediari qui paga el treballador. Així, l'empresa per a la qual treballa l'immigrat abona un salari mitjà entre les 50 i 70 pessetes/hora. Qui realitza la feina, o sia el treballador nord-africà, rep entre 25 i 35 pessetes per hora treballada.

Ara bé, aquest tripijoc muntat pel «prestamista» funciona de tal manera que l'empresa per a la qual treballa el nord-africà està totalment coberta davant de possibles problemes jurídics i laborals, i el treballador no sap ben bé per qui treballa. En efecte, en un cas concret d'una obra pública on treballen nord-africans es van fer indagacions per conèixer la seva situació laboral. Doncs bé, l'empresa que realitzava l'obra va declarar que no disposava a la seva plantilla, de peonatge nord-africà; el treball d'obra era contractat a altres empreses constructores. Però, encara més, les qüestions de mà d'obra, de peonatge d'aquestes segones empre-

ses estaven subcontractades a unes terceres... A aquestes, a les quals, segons sembla, pertanyia el personal nord-africà, fou materialment impossible d'acostar-s'hi.

Actualment, a la ciutat de Barcelona, es calcula que funcionen, totalment organitzades, entre vint i trenta empreses dedicades a aquest tipus de «prestamisme».

Reacció de l'entorn social

Als immigrants nord-africans se'ls troba una mica pertot arreu, caminant per la ciutat de Barcelona, sobretot pels barris antics i populosos, i per altres ciutats catalanes. A nivell purament exterior, la societat és conscient de la seva presència; àdhuc la premsa n'ha parlat en determinades èpoques. Quina és la reacció de la societat receptora enfront d'aquestes persones?

Cal parlar de dos tipus de reaccions. Una més cenyida al camp laboral, obrer, entre els companys de feina. Una altra, més general, que correspon pràcticament al conjunt de la societat.

Al primer àmbit, els treballadors nord-africans no són generalment ben vistos. La raó és òbvia; per la seva precària situació material els nord-africans accepten de bon grat qualsevol mena de treball, sense discutir ni les condicions econòmiques, ni de seguretat. Treballen en condicions molt dures, condicions que no són acceptades per la mà d'obra autòctona i que, per tant, es troba amb una competència disposada a no fer cap mena de reivindicació. En més d'una ocasió, això ha comportat la baixa dels salaris pagats en determinats rams, la construcció per exemple, i la pèrdua del treball per molta gent.

Al segon àmbit, més general, existeix també una actitud de refusament generalitzada, però aquest cop per motivacions molt menys clares i reals. En efecte, amb molta facilitat s'ha identificat el treballador nord-africà amb el delinqüent comú. Nord-africà o «àrab» ha estat assimilat a lladre, o atracador. Aquesta posició, afavorida més d'un cop per determinats mitjans d'informació sensacionalistes, és falsa. Cal reconèixer que existeixen delinqüents

de nacionalitat marroquina o algerina, per exemple, a Barcelona. Però, d'una banda, constitueixen un **exigu percentatge de la població** total nord-africana i, de l'altra, cal no oblidar que aquestes persones tenen moltes més motivacions que altres per a delinquir. En aquest cas, amb injustes discriminacions, delinquir és un mitjà de manifestar-se; és una manera d'afirmar el propi ésser davant de l'aclaparadora indiferència i opressió alhora del medi receptor. Hi ha unes motivacions psicològiques que poden impulsar els treballadors nord-africans a delinquir, a més, és clar, de les motivacions pura i simplement materials: la fam, el fred, etc.

Secretariat de Coordinació pel Desenvolupament

BIBLIOGRAFIA PRÀCTICA

Presentem una senzilla orientació bibliogràfica del que es troba en el mercat, en aquest moment que molts es llencen a fer «Catequesi d'adults».

Ho faig amb unes certes reticències, perquè sobretot en aquest camp de la Catequesi d'adults no valen ni les receptes ni els promptuaris. Intentem, però, d'aprofitar les experiències dels grups que han fet el seu camí.

Com no s'ha de començar

Cal no començar cercant un catecisme, un llibre de catecisme que estigui al nivell dels adults.

Hi ha dos llibres excel·lents que pretenen ser una presentació de la fe a nivell adult: Secretariado para los no creyentes, *Presentación de la fe cristiana*, P.P.C., Madrid, 1967 i *Nou Catecisme per a adults* (Versió íntegra del

Catecisme holandès), Herder, Barcelona, 1969.

El primer és un petit llibre de caire apologetic sobretot. Una Catequesi per a adults no pot identificar-se amb una presentació de la fe als qui no creuen. El seu valor li ve de la nova fesomia, dinàmica i moderna, que el Secretariat ha reeixit a donar de la formulació teològica de la fe. El segon, presenta una problemàtica més complexa. Complexitat que comença en el títol. El títol original era *El nou Catecisme, un anunci de la fe per als adults*. El títol francès matisava més el sentit de l'obra: *Una introducció a la fe catòlica*. L'Episcopat holandès s'havia proposat només «una presentació del missatge cristià dins d'una àmplia visió de conjunt». El Catecisme holandès, partint de la doctrina de sempre, n'intenta una nova formulació.¹ Començar per una d'aquestes dues obres, és tornar a considerar la fe com a conjunt de veritats a afirmar, i confondre Catequesi i Teologia.

Dins la mateixa línia hi han altres obres de divulgació teològica, veritables manuals populars de Teologia, que serveixen per a actualitzar els coneixements conceptuals de la fe, però que no són a la base d'una Catequesi d'adults, que respongui a les seves necessitats. Podem citar: *Libro básico del creyente de hoy*, PPC,

Madrid, 1970, de procedència escolar.

Ens sembla que supera en gran part aquesta ambigüitat, el llibre de J. RATZINGER, *Introducción al Cristianismo*, Sígueme, Salamanca, 1970, que pot ajudar a la preparació de la Catequesi d'adults.

Com es pot començar

Es pot començar per un grup d'adults, que vulgui repensar, a partir de l'opció cristiana —i eclesial—, el sentit de la seva presència en el món. La resta vindrà en forma de document. I seria interessant que aquest fos fruit d'una experiència semblant.

Dins d'aquesta línia, difícil de recopilar, no tenim gran cosa en català. Fa uns quants anys, el 1968, J. Pons publicava a Girona una carpeta de documents per a Catequesi d'adults, basats en una exposició de la Història de salvació i presentats sota els suggerits títol de: *Una bona notícia: Déu t'estima*. Moltes parròquies de ciutat han organitzat les seves Catequesis d'adults i han multiplicat xerrades i qüestionaris, difícils de trobar i de classificar encara avui. Josep Rovira Tenas ha publicat a Nova Terra, 1972, *Panorama de l'Església*, un recull de Catequesis per a adults.

1. Sobre el seu èxit o fracàs, és interessant de llegir a «Concilium», núm. 85, maig 1973, pp. 269-273, l'article de J. MANSIR «Fracaso de dos catecismos en Francia».

Rovira Bellosó ens diu en el pròleg del llibre que és «una catequesi centrada en Crist i l'Església, que es llegeix amb facilitat i profit». Ens sembla que és una troballa la divisió del material en lliçons i documents, corresponent a dos nivells diferents de reflexió.

Josep M. Totosa ha escrit *Creure, avui*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1972, llibre de reflexió sobre la fe que pot ajudar a engegar una Catequesi d'adults.

Per a tirar endavant

Desgraciadament en català encara no tenim res.

En castellà ha esdevingut clàssic, tot just aparegut, Francisco LOIDI i Manuel LONGA, *Catequesis para la comunidad cristiana. Adultos*, vol. 1. El hombre nuevo. DDB, 1972. Possiblement el seu èxit es deu al fet que és la primera publicació seriosa en castellà sobre el tema, i sobretot que parteix d'una forta experiència d'un grup concret.

Hi hi una obra en cinc volums, redactada en castellà, i traduïda al francès, que representa una síntesi de més envergadura que la de Loidi-Longa. Es tracta de l'obra del jesuïta J. L. SEGUNDO, I *Nuestra idea de Dios*, II *Esa comunidad llamada Iglesia*, III *Gracia y condición humana*, IV *Los sacramentos hoy* i V *Evolu-*

ción y culpa, Ediciones Carlos Lohlé, Buenos Aires, 1968-1970.

Es tracta d'una col·laboració d'economistes, sociòlegs i teòlegs llatino-americans, treballant sota la direcció del pare Segundo, experimentada al llarg de les reunions setmanals de diferents grups de catequesi. Als Estats Units ha estat rebuda aquesta obra com un llibre «excitant i fort destinat a dir el que la teologia cristiana pot aportar a l'evolució tant social i política com personal de l'home». El seu valor es deu en gran part al fet de ser una catequesi en funció de la situació del món contemporani.

En francès, no falten altres intents. Citem només la col·lecció «*Accueil*», àlbums d'iniciació a la fe presentats per du Cerf, i els dos petits volums *Sur le chemin* publicats per l'Església francòfona del Canadà. Tot aquest material es pot trobar a la llibreria Amics del Catecisme.

Per a reflexionar sobre la metodologia

La publicació de Loidi-Longa dedica un primer fascicle, molt interessant, a problemes de metodologia.

Julián Ruiz Díaz del Secretariat Nacional de Catequesi, ha publicat a Marova 1972, una obra en dos volums titulats *Catequesis de adultos*. I. *Contenido y metodología*, II. *Temario: Exposición y desarrollo*. El primer volum re-

sulta força interessant com a teoria a partir de la qual repensar les Catequesis d'adults. Sempre resulta interessant el fet de plantejar els problemes dins un conjunt més vast: Per això recomanem la lectura de J. COLOMB, *Manual de Catequética*, Herder, Barcelona, 1971, vol. segon, pp. 461-

505 sobre la Catequesi d'adults. Per a estar al dia, la Biblioteca del Pensamiento Catequético Actual, de Marova, Madrid, va recopilant articles apareguts en diferents revistes catequètiques, i publicant-los en forma de *digest*. Resulta interessant el número 9, titolat: *Fe adulta y adultos*.

Genís Samper

Llibres recents

«Aproximació a la història religiosa de la Catalunya contemporània»¹

Hem d'agrair al pare Josep Massot i Muntaner l'esforç que ha esmerçat en la redacció de les 220 pàgines d'aquest llibre.

Es tracta d'un llibre breu i condensat, tal com suggereix el títol i subratlla el pròleg, d'una primera síntesi que ens permet de situar-nos i de tenir una visió de conjunt. La nostra memòria històrica se'n beneficia: podem assumir el passat de què som hereus i projectar-lo endavant —sense nostàlgies, però no sense aprofitar les seves lliçons— i maldar amb més lucidesa perquè «el cristianisme sigui la religió de demà

a la nostra terra, no un factor d'alienació, ni un instrument al servei dels poderosos, sinó un ferment revolucionari que ajudi —humilment, si voleu, però d'una manera efectiva— a interpretar el món i a transformar-lo, que sigui l'adversari de l'absurd, el profeta del sentit» (pp. 213-214).

El llibre s'ocupa, majoritàriament, de la Catalunya estricta, del Principat. Però un mallorquí no podia reduir-s'hi: un capítol és consagrat directament al País Valencià i a les Illes. En aquesta visió no reclosa, notem, també, el capítol sobre els protestants catalans.

L'obra ajuda a reflexionar sense cofoisme sobre el Cristianisme

1. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Col·lecció Saurí, vol. 11.

abans de la guerra i el trencament que aquesta va representar: les generacions que no vam ésser-ne protagonistes tenim el perill de no connectar amb el nostre passat i, en conseqüència, de no saber interpretar el present per les seves coordenades reals. En aquest sentit, el llibre del pare Massot ens presta un servei inestimable, si atenem a la inexistència d'altres estudis a l'abast que ofereixin una visió general.

Però el llibre fa, encara, un altre servei. L'extraordinària erudició de l'autor (un montserratí de trenta-dos anys) es tradueix en un munt de notes a peu de plana, que ofereixen pistes a qualsevol que vulgui treballar una determinada qüestió. La lectura del llibre en suggereix molts, de punts a aprofundir. I fóra de desitjar que molts es llancesin a fer-ho. Unes vegades es tractarà d'una monografia històrica de caire pròpiament científic; altres d'un estudi més simple, a l'abast de qualsevol capellà o seglar mitjanament estudiós.

Una primera obra d'aquesta mena ha de tenir per força molts límits i moltes imperfeccions. Uns

hi trobaran a faltar tal aspecte i lamentaran que es tracti detingudament tal altre; altres cercaran en va, a l'índex onomàstic, un nom que estimen i es toparan amb altres per qui no senten tanta consideració; uns tercers no estaran d'acord amb algunes apreciacions. Tot això són *peccata minuta*, «defectes» inevitables.

Si se'm permet, faré dues remarques globals: El llibre és molt «culturalista» (obres, publicacions, autors); hi apareix menys l'Església viva. Montserrat —era inevitable— hi té, potser, massa espai.

No hi fa res. L'important és que el llibre s'hagi escrit. I ara cal desitjar que es llegeixi, que es torni a llegir, que es tingui com a llibre de capçalera, que es difongui. I que els estudiosos i els qui no ho són tant ens ofereixin estudis més detallats, més analítics, que permetin de millorar aquesta síntesi general. I que algú —per què no el mateix Massot?— prepari una obra més extensa que es tituli, aquesta vegada, *Història religiosa de la Catalunya contemporània*.

Josep M. Totosaus

«Del passat quan era present»¹

Uns anys més aviat grisos, els que van del 39 al 48, grisos o massa llampants, segons com els mirem... esdevenen plens de suggestió quan Maurici Serrahima ens en revela una mica els corrents soterranis. I aleshores els joves —en relació a l'autor, s'entén— que a vegades hem estat durs envers aquella grisor i els qui no pogueren evitar-la, canviem d'actitud. Esdevenim més justos. Fins i tot ens meravellem tot descobrint iniciatives i treballs que ens figuràvem haver inventat nosaltres molt més tard i que ells ja dugueren a terme admirablement... i sense èxit. A més de justos aquestes comprovacions tenen el perill de fer-nos també escèptics. Però aleshores ens endinsem en la lectura de les me-

mòries i ens va guanyant la serenitat, la capacitat de resistència i d'esperança, l'admirable fidelitat de l'autor. Amb aquesta companyia realment confortadora podem emprendre totes les revisions que calguin, segurs d'arribar a resultats positius. És molt bo que Maurici Serrahima hagi escrit aquest llibre i serà molt bo que nosaltres el llegim. Sembla mentida que hi pugui haver en el nostre àmbit d'acció tan reduït, tanta incomunicació. És llàstima que ens deixem inflar les veles per tants corrents momentanis i contradictoris i que no aconseguim de prosseguir una ruta modesta i compartida que ens mení a algun port real. Les memòries de Serrahima són una crida a la intercomunicació i la tan sabotejada continuïtat.

J.C.

«Desitjada Sumatra»²

Una setmana d'esdeveniments ràpids, gairebé precipitats, és la trama sobre la qual l'autor ha sabut ordinar pensaments, dubtes, pors i esperances que a tots ens pertanyen. Les vacances de Beni-

to, linotipista i militant del PSUC en la clandestinitat, d'Helena, la seva filla i d'Anne, la seva muller, comencen a complicar-se tot just arribada la família a Palamós i aboquen en un final imprevist. De mica en mica van sorgint personatges nous: Gil, l'advocat que de

1. Maurici SERRAHIMA, Barcelona, Ed. 62, 1973.

2. Joan GOMIS, Barcelona, El Club dels Novel·listes, 1973.

tant com vol viure acabarà des-trossant-se; Teresa, mestra i catòlica, intel·ligent i ingènua —diria que l'he vista i no sé on—; la bella Marguerite, l'estrafolari i tendre Jordán... I al fons, el País, les nostres contradiccions, el combat de cada dia. Allò que semblava el començament feliç d'uns dies intranscendents és transformat hàbilment i profundament per Joan Gomis en un camp de batalla arquetípic. En aquest sentit podem dir que es tracta realment d'una novel·la de pensament, no perquè l'acció hi sigui escassa sinó perquè el discurs hi té sempre la primacia. La confrontació cristiano-marxista, tan pesada en certs papers, aquí s'humanitza amb benefici d'ambdues parts. L'autor és tan imparcial com pot. Sovint s'arriba a fer taules i al-

guna vegada, en aspectes més aviat pràctics, el comunista porta les de guanyar. Però en allò més de fons, en allò previ a l'anàlisi i que precisament provoca l'anàlisi, perquè el dolor de l'home no és igual que el del mico... s'hi dibuixa, en negatiu, un horitzó de transcendència. Potser algú farà retret a l'autor d'haver-se ficat en pell aliena... Però també té el seu valor això. En tot cas, caldrà escoltar les crítiques de l'altra banda. La novel·la pren el títol d'un símbol que és reiterat al llarg de l'obra. Sumatra és una espècie de paradís somniat diversament. Una mica com l'Ítaca de Kavafis. Només que l'engatjament de Benito, l'esperança certa de Teresa i l'immediatisme d'en Gil... no permeten del tot el dolç escepticisme del grec.

J. C.

ESTIU 1973:

CINEMA, TEATRE I CASTELLS

Cinema

La bellesa del diable. René Clair ens torna a visitar, al cap de vint anys d'haver-ho fet amb el film doblat al castellà. Ara, la versió original que es projecta al cinema Ars ens permet de recuperar les veus pròpies de Gérard Philippe i Michel Simon a llurs imatges de grans actors, dins el subtil quadre de grisos, irònics i amorosos, que és aquesta pel·lícula que ens explica, afectuosament, que

totes les roses tenen punxes i totes les punxes, roses.

Els set pecats capitals. També vint anys ens separen d'aquest film integrat per set *skechts*, que ara podem veure a l'Arcàdia en versió original i, diguem-ne, completa. Pel·lícula desigual, és clar, perquè està feta a trossos, però molt recomanable espectacle.

Extraordinaris els episodis «L'orgull», de Claude Autant-Lara, i «L'enveja», de Roberto Rossellini. Molt notables «La luxúria», d'Yves

Allegret, i «L'avarícia i la ira», d'Eduardo de Filippo. Un acudit agut «La mandra», de Jean Dreville, i un acudit fàcil «La gula», de Carlo Rim. I, per a acabar, una bona idea, gens aprofitada ni desenrotllada, però, «L'octau pecat», de Georges Lacombe.

En conjunt, una entesa, de vegades, psicològica, de vegades, humorística, de la vida humana i una desfilada de grans actors europeus de fa vint-i-tants anys: Michèle Morgan, Françoise Rosay, Paolo Stoppa, Gérard Philipe, Noël Noël...

Anna i els llops. Carlos Saura, el gran director que compta amb l'empenta del productor basc, l'ex-futbolista Querejeta, ens ofereix al Fantasio amb aquest film important però excessivament esquemàtic —a la manera d'un «auto sacramental» laic— una visió atroç d'Espanya: mística, mília i sexe, fills de la bogeria, destrueixen l'intent d'incorporar l'estrangeria al país.

Teatre

Els pledejaires, pel N.G.T.U. El Nou Grup de Teatre Universitari, que dirigeix Frederic Roda i Fàbregas, se les heu amb el públic i se'l fica a la butxaca a partir de la versió que Feliu Aleu va fer de la comèdia *Les plaideurs*, del clàssic Jean Racine. Dic, doncs, a partir del text, perquè certament el N.G.T.U., com els vells comedians italians del teatre a

sogetto, constantment fan, desfan, refan i, si cal, improvisen esquelet i carn de l'obra de Racine traduïda al català.

La Comtessa del text original és, aquí, la senyora Justina Top, amb les seves balances i els seus ulls mig tapats, interpretada per un home. L'acadèmic *divertimento* que és tota l'obra original s'ha convertit en una pallassada de bona llei a ritme de mil dimonis, la ciutat de la Baixa Normandia on Racine situa els seus ninots és, ara, una tarima d'un gruix de 13 mil·límetres on un intelligent vestuari ens mostra que tot allò —la intenció de l'obra i de la seva representació— és un combat enginyós contra tot artificio i contra les disfresses de la realitat.

No us perdéssiu pas aquesta representació, que ara inicia un recorregut estiuenc per la nostra geografia, tot i que de llacunes també en pateix, val a dir-ho: una certa banalització a determinades intencions i una dicció de llenguatge poc acurada. Però no us la perdéssiu pas, malgrat tot, perquè, per a entendre'ns, es tracta d'un Racine passat pels germans Marx: Groucho, Chico i Arpo.

Comèdia Soldadesca, pel "Tae-tro" (Teatro de Cámara de Madrid). Al Teatre Espanyol, el revés de la medalla: un interessantíssim i marginat clàssic castellà del segle XVI, Bartolomé de Torres Naharro, deixatat i fet farinetes per uns desorientats comedians, joves de bona fe i nul·la preparació teatral.

Toc d'atenció pel Teatre Grec

de Montjuïc. Quan vegi la llum aquest número de «Quaderns de Pastoral» ja haurà començat la represa, després d'uns anys en blanc, de les representacions estiuenques al Teatre Grec de la muntanya de Montjuïc. A veure què ens portarà aquesta temporada. De moment, està emprogramat començar amb Miguel de Cervantes: això fa obrir l'ull. I s'anuncia, també, el remarcable espectacle que Josep Anton Codina ha fet, amb els joves alumnes de l'Escola de Teatre de l'Orfeó de Sants, de *La comèdia dels errors*, de Shakespeare, versió de Josep M. de Sagarra: espectacle molt, molt recomanable.

Castells

Novament, amb l'estiu, els castells i els castellers. Fa calor i la vida es desclou a cop sec sota el sol i, a franges de benigne somris, sota l'ombra protectora dels ar-

bres o dels porxos. És el temps de plantar castells a les nostres, velles o noves, places catalanes. És el temps de «fer pinya» amb els altres, de «fer mans» amb els altres, d'encendre's una espurna humida als ulls emocionats, d'apagar-se a la gola un gemec ronc, que puja del fons del pit salvatge. És el temps, ara, a l'estiu, d'anar als llocs on es fan castells humans a viure-hi aquesta fugacitat, tremoladissa i bella, insegura i vertical, que neix de tota una col·lectivitat congregada a la plaça, vivent, sensible i agermanada.

És el temps dels castells, de les torres, dels pilars.

Ara, doncs, us insisteixo que vegueu i visqueu l'espectacle dels castells humans. Us recomano aquesta aventura de tot cor. Les pròximes grans diades castelleres són les següents: 26 de juliol (Santa Anna), al Vendrell; 15 d'agost (l'Assumpció), a La Bisbal del Penedès, i 30 d'agost (Sant Fèlix), a Vilafranca del Penedès.

Joan Argenté

4 VENTS

Barcelona: Sobre la constitució de zones pastorals

«Reforma pastoral de la archidiòcesis de Barcelona» titulava a tota plana «La Vanguardia» del dia 26 de maig. La vigília el senyor arquebisbe havia convocat una roda de premsa, en la presidència de la qual l'acompanyaven el doctor Ramon Cunill, delegat diocesà dels mitjans de comunicació social i mossèn Jaume Traserra, secretari general del bisbat. Fotografies de la taula presidencial, plànols, més títols i una àmplia relació, no signada, omplien més d'una pàgina. I no solament a «La Vanguardia». Així ens assabentàvem de la creació de les catorze zones pastorals.

També podíem saber que «a la pregunta d'un col·lega sobre la necessitat que s'elaborin unes línies bàsiques de pastoral per donar raó de ser i sentit a les estructures actuals, el cardenal va respondre que aquests principis fonamentals hauran de ser elaborats, en un clima d'atenció a la realitat i de diàleg, pels bisbes, els vicaris episcopals de Zona i els vicaris episcopals responsables dels serveis funcionals de l'archidiòcesi». En resum que, de moment, no existeixen.

Els capellans: proposta de noms

Els mateixos dies, tots els capellans rebíem una carta del senyor arquebisbe, que acompanyava tot un material sobre les zones pastorals que es creaven; els vicaris episcopals de zona que s'havien de nomenar i la sollicitud de proposar cinc noms.

El gros d'aquesta documentació, el constituïa un fullet de 60 planes *Creación de Zonas pastorales en la archidiócesis de Barcelona*.

L'iniciava una presentació del senyor arquebisbe, curiosament en castellà, en la qual afirmava: «Els darrers anys s'han realitzat a la nostra arxidiòcesi diverses revisions de les estructures territorials i dels organismes o serveis funcionals; aquestes disposicions tendien a preparar la reforma que ara emprenem: la creació de zones pastorals.» El senyor arquebisbe veu les zones com a culminació de l'obra empresa pel seu antecessor: reforma d'arxiprestats territorials, nomenament de bisbes auxiliars, als quals és encarregat un territori, nou retoc d'aquesta divisió territorial en marxar a Roma el bisbe Torrella i ésser repartit el seu territori entre dos vicaris episcopals no bisbes, mossèn Joan Batlles i mossèn Joan Carrera, estudi tècnic encarregat a ISPA...

Pel que es veu, a més, el Consell presbiteral hi ha consagrat, pràcticament, tot el treball d'aquest curs —del qual no hem tingut altra informació que les ge-

nèriques notes periodístiques de l'oficina de premsa. Tota aquesta tasca culmina ara en un Decret pel qual són constituïdes *ad experimentum* catorze zones pastorals al front de cada una de les quals serà nomenat un vicari episcopal.

Segueix després —també en castellà— un informe elaborat per ISPA que fa una ràpida presentació de la diòcesi i de cada una de les noves zones (subzones, arxiprestats, habitants, capellans, «institucions de recolzament per a la pastoral»: residencials, assistencials, sanitàries, docents, contemplatives, noviciats), acompanyada dels gràfics corresponents.

I, finalment, el fullet es clou en català: amb una ponència presentada al Consell presbiteral i aprovada per unanimitat el 28 de març, «La Zona pastoral», que consta de cinc parts: Dimensions i nivells de l'acció pastoral; finalitat de la zona pastoral; la determinació de les zones pastorals; preparació de la diòcesi en vista a la creació de zones; designació de persones per al càrrec de V.E. de zona.

Junt amb aquest fullet, hi havia material i indicacions per a «votar» per correspondència: cadascú havia d'escriure cinc noms.

Un primer interrogant

«Per a constituir zones pastorals cal un clima favorable. Tots els sacerdots, seculars i religiosos, els laics actius i les religio-

ses haurien de conèixer prèviament les finalitats que es busquen i les raons que aconsellen el projecte. Sense aquesta informació no es pot superar l'atonía que existeix davant d'estructures que no es veuen necessàries, o el sentit de les quals no s'endevina. En canvi, una bona presentació del pla pot fer-ne veure la conveniència i àdhuc enriquir-lo amb les reflexions crítiques o les observacions que hi facin els qui en siguin informats.» Aquestes paraules són a la quarta part de la ponència del 28 de març. És lícit de preguntar-se si han estat tingudes en compte.

Sigui com sigui, llançada la pedra a la bassa, el moviment ha començat. I ho ha fet, és natural, per la part més visible: la proposta de noms.

Dues candidatures

Els arxiprestos van fer una reunió el dia 8 de juny. Hi van elaborar una llista de noms «indicativa, àmplia i oberta», que van acordar «fer pública a títol d'orientació»: 87 noms en total. També van acordar de fer públics els 23 noms més votats. El resultat d'aquesta reunió va ésser comunicat, amb tota claredat i precisió, a tots els capellans del bisbat. Primera llista.

El mateix 8 de juny, mossèn Josep Campo, rector de la parròquia del Pi i president del Colegio de Párrocos de Barcelona envia una carta multicopiada a tots els ca-

pellans: «Són molts els companys que m'han consultat sobre possibles noms (...) Volent exclusivament evitar una dispersió considerable, us proposo alguns noms de sacerdots per a cada una de les zones». 45 noms en total, ara distribuïts per zones (de 2 a 5 per zona). Segons llista.

Etiquetes i processos d'intenció

El 14 de juny, mossèn Josep Puga Batllori, rector de la parròquia de l'Esperança, difon una carta multicopiada de 4 espessos fulls. Hi transcriu «una informació que vaig trametre el 22 del mes passat a l'arquebisbe, bisbes auxiliars i alguns altres col·laboradors d'ells».

Un paràgraf serà suficient per a fer-se'n càrrec. Recolçant-se en les respostes a un qüestionari que va difondre àmpliament (vegeu «Quaderns», núm. 22, p. 81), mossèn Puga escriu: «Un gran tant per cent, que representa quasi tots els sacerdots del bisbat, veuen l'actual Consell presbiteral compost per un cercle no representatiu de sacerdots d'un sol color, que fa la seva en una feina de molta transcendència com és la de planificar el bisbat.»

No és d'estranyar, doncs, que mossèn Puga es permeti un procés d'intencions: «La candidatura dels arxiprestos procedeix del mateix grup —molt tancat en si mateix— que fins ara ha anat promocionant aquest afer de les zones des del Consell presbiteral

provisional (...); ara pretén treure una candidatura de la seva mesura i concentrar vots per a uns quants de la seva forma de pensar. Els 23 noms que presentava (...) ho confirmen ben clarament. En canvi, la segona proposta (la llista de mossèn Campo) fa tota la impressió que ha sorgit com una reacció d'aquesta primera i per tal de contrarestar els possibles monopolis d'un sol color de capellans.»

Mossèn Puga acaba transcrivint les dues candidatures —arxiprestos i Campo— en dues columnes,

També les religioses i els laics

El dia 8 de juny, els diaris publicaven una «nota» de l'oficina de premsa de l'arquebisbat: «Per mitjà d'aquesta comunicació, el doctor Jubany prega a totes les religioses i als seglars de cada una de les zones pastorals que, en grup o en particular, a través dels consells pastorals arxiprestals o parroquials que estiguin constituïts, així com per mitjà d'entitats o grups semblants, o bé individualment, li comuniquin per carta personal el nom dels sacerdots que considerin més aptes per al càrrec de vicari episcopal de les zones a què pertanyen.»

Consulta a les religioses i als laics, doncs, a través de la premsa.

Amb aquest motiu, han circulat unes candidatures entre membres actius del laicat de cada una

de les catorze zones, que fan presuposar que hi ha hagut contactes previs entre alguns responsables.

La pastoral obrera

La creació de les zones pastorals ha portat també un cert moviment entre alguns grups que treballen en la pastoral obrera. Han organitzat tres o quatre trobades per a posar damunt la taula la qüestió diguem-ne sectorial: no convindria que quedés tot reduït a un plantejament territorial, a l'interior del qual la pastoral obrera podria naufragar. ¿No caldria, doncs, anar i ben aviat, a una «vicaria» de pastoral obrera —o al que sigui?

En aquestes reunions hi han assistit capellans i seglars, aquests sobretot de l'ACO i la GOAC (HOAC). Sembla, però, que s'han produït unes certes tensions, perquè la trobada era pensada inicialment només per als capellans i la presència dels seglars no hi ha estat còmoda: els seus criteris i els seus plantejaments no coincidien, d'altra banda, amb els dels capellans. Tanmateix el diàleg és sempre una dialèctica contínua. I malgrat les dificultats, el pas és positiu. I continua.

I els bisbes auxiliars?

Finalment s'ha aclarit la pregunta que molts es feien. El But-

lletí oficial del mes de juny, al final de la *Nota sobre las funciones encomendadas a los Vicarios episcopales de Zona* llegim aquesta mena d'afegit: «Els bisbes auxiliars ostenten a l'arxidiòcesi el càrrec de vicaris generals, amb totes les facultats i delegacions, segons va ser disposat en el decret de 20 de gener de 1969. Per tal d'assegurar una presència episcopal en tot l'àmbit diocesà, actuaran en nom del senyor arquebisbe en els territoris que els seran expressament confiats després del nomenament dels vicaris episcopals de zona pastoral.»

Un suggeriment i una crítica

Mossèn Casimir Martí, per la seva banda, signava un article a «El Correo Catalán» (16 de juny): «En la reestructuració de la diòcesi, a què respon la prevista designació de vicaris episcopals, no es parla en concret d'objectius pastorals. Com diu una autoritat diocesana actual, es tracta del "com", però no s'aborda la qüestió del "què". Quin programa aplicarà cada un dels escollits en la seva zona? Quines opcions pastorals posarà en primer terme? L'evangelització?, la catequesi?, la visita als malalts?, la participació en la vida litúrgica i en els sagraments?, l'activitat amb els infants o amb la joventut?, l'atenció als marginats: vells, malalts, minusvàlids?

No se sap. Seran votades unes persones que no han tingut oportunitat de presentar un programa.

Posat aquest enfocament, en el qual els objectius pastorals no entren directament en consideració, ¿a qui pot, doncs estranyar que sorgeixi el debat entorn a persones, i que àdhuc apareguin brots de suspicàcia i d'acusacions?

Mossèn Casimir Martí suggereix la possibilitat d'un petit «retoc sobre la marxa»: Posat que no es tracta d'una elecció democràtica, sinó d'una consulta, una vegada siguin «coneguts els diferents noms, ¿no fóra hora que —els qui es creguin en disposicions per a acceptar el càrrec—, acceptin també la tasca de redactar un programa pastoral per a la pròpia zona i per al termini del seu mandat, de manera que en el discerniment sobre la major o la menor aptitud dels candidats tingués un pes decisiu el realisme d'aquest programa i la seva capacitat per a integrar-se en un pla de conjunt?

Un darrer interrogant

En la línia del que apunta mossèn Martí, el qui signa aquestes ratlles voldria fer unes breus precisions:

a) La progressiva fragmentació del cos de l'Església diocesana —línies, tendències, grups— només pot superar-se o, almenys, aclarir-se optant obertament per un programa pastoral amb voluntat i decisió d'anar-lo realitzant (no sense una contínua crítica i

revisió sobre la marxa).

b) Fins ara no han estat formulats, encara, uns objectius de govern pastoral, ni ha estat constituït un equip de govern travat i coherent que els assumeixi.

c) En el seu defecte, quan es pensa en els vicaris episcopals de zona, l'interès queda polaritzat entorn del pensament o la línia subjectiva de les persones a designar (alguns dels noms que corren a les candidatures hi són obertament, en virtut de la seva diguem-ne «línia ideològica», no en virtut de la seva capacitat de gestió pastoral com a V. E. de zona).

d) En aquestes circumstàncies en què no s'han fixat, clarament objectius i programes, ni s'han delimitat competències amb prou precisió, la multiplicació d'instàncies en cascada (arxiprest, vicari episcopal de zona, bisbe auxiliar, arquebisbe) no sembla facilitar, precisament, un treball coherent.

e) Després de les sotragades

que el bisbat ha rebut amb l'anterior pontificat, la clerecia, sobretot, experimenta un cansament que no predisposa els ànims a l'acceptació de plans generals, sobretot quan aquests no precisen concretament els objectius o poden semblar presentats a so de tabals.

Aquestes consideracions em fan témer que el relatiu moviment provocat per la perspectiva de la designació de vicaris episcopals de zona no desemboqui al cap de pocs mesos en un nou cansament. Per això no crec que sigui hora de demanar «ja des d'ara, quan encara no coneixem els seus noms (...) un vot de confiança als nous vicaris episcopals», com fa l'editorial no signat de «Hoja dominical» (1 de juliol). Creuria, més aviat, que escau de sol·licitar que es tingui seriosament en compte el que insinua mossèn Casimir Martí: La formulació d'un programa pastoral conjunt i la integració d'un autèntic equip de govern coherent en funció d'aquests objectius programàtics. En dues paraules el què i el qui.

Josep M. Totosa

Crònica de Mallorca

L'entrada del nou bisbe

Va ser la primera vegada, segurament, que l'entrada no es féu amb la pompa d'antany: des d'una església de Ciutat, vora l'antiga murada, fins a la Catedral, sota el dosser, les vares del qual portaven els prohoms de la política o les forces vives del laicat catòlic. Que jo sàpiga, tampoc ningú no enyorà aquests muntatges.

El «Diario de Mallorca» del diumenge dia 17 de juny il·lustrà amb sis fotos del bisbe en *clergyman* una entrevista, que ja anunciava a primera plana: «*Ni conservador ni progresista: realista*». El periodista preguntava sobre la problemàtica diocesana, les finances de l'Església, el turisme, les relacions amb l'Església universal i l'Església d'Espanya. Dels problemes de la diòcesi subretxà el creixent materialisme, les deficiències de formació dels creients en la vida de fe, l'absència d'autèntic compromís cristià en la vida; i també la desorientació i confusió en el medi eclesial.

El mateix dia, a les 10'30 del matí un centenar de preveres i els bisbes d'Eivissa i Menorca i els dos auxiliars de València celebraren amb don Teodor. A l'homilia, el nou bisbe expressà el seu desig que el seu servei episcopal a Mallorca tingués tres característiques: l'amor, la veritat i claredat, la senzillesa i naturalitat. Apuntà tres línies de refle-

xió: a) esperança i confiança en aquest temps de tensions i d'obligada revisió; b) la nostra cohesió en l'únic cos de Crist: «hau-rem de gastar-nos molt més a corregir-nos directament i fraternalment, a completar-nos sumant els nostres punts de vista... i molt menys a oposar-nos, e enfrontar-nos, judicar-nos, criticar-nos...»; c) fidelitat personal a l'Evangeli: només amb ella podrem pensar en el creixement i la renovació de la nostra Església diocesana.

Hi hagué nombrosa i manifesta presència d'autoritats.

Tot es va fer en castellà, llevat del «Credo» de Romeu i unes polifonies de la Capella mallorquina, que ningú no sap en quina llengua foren cantades.

El «Diario de Mallorca» publicà una carta, signada amb inicials, del dia 23 de juny, que expressava l'estranyesa que «*en la misa de posesión de nuestro obispo... no hubiese ninguna nota que mostrara que estábamos en Mallorca... Qué gozosa hubiera sido una misa, sino en mallorquín total, sí con algo nuestro. Un fallo atribuible a los organizadores y, en ningún caso, a don Teodoro, que seguramente era ajeno a lo que se iba a cantar*».

Primeres comunions

Pel març, el bisbe Teodor escriví una carta sobre aquest proble-

mot que cada any ens ve damunt. Problema de despeses i luxes, de preparacions accelerades (quasi com allò de «*aprenda Ud. a interesarse por la fe de su hijo en... charlas*»), de «*tinglado*» socioreligiós. El bisbe en parlava, de tot això. Però al final deixava una mica la decisió en mans dels rectors i dels directors de col·legis, freres i monges. Total: com l'any passat, amb certes excepcions que han hagut de sofrir fregades i investides.

Molts de rectors, freres i monges han seguit, com si res no hagués passat, afavorint la conservació de l'exhibicionisme familiar. Un diari de Ciutat publicà que, a una família d'immigrants, una primera comunió havia costat setanta mil ptes. Hi hagué encara comunions «privades» a capelles de *monjas-bien* i comunions massives de 140 nins...

I un recorda com tot el pes del bàcul del bisbe Enciso, allà pels anys 55, no fou capaç de posar-hi ordre, en tot això. I, «*por causas ajenas al clero secular*», hagué de confessar, «*he fracasado*». Per ara, la comèdia continua... I el confusionisme i la desorientació per no tenir idees clares sobre pastoral de fe.

Un altre cop, la llengua vernacla...

Des del 1965 duïm a l'esquena aquest problema, i l'hi durem encara per molt de temps, fins que el seny no arribi a pesar més que

la incultura i la improvisació peserosa.

La discussió ha esclatat aquesta vegada a Artà: s'ha expressat en el full parroquial i en un full ciclostilat del club Llevant. Tot començà pel cèlebre «Davallament» del divendres sant en què pel sermó, de la llengua prevista que era la nostra, es passà al foraster per mor de la presència de «*un ilustre visitante*», el senyor Fernández Sordo.

Però la cosa venia de més enllera. Havent promès el rector que els diumenges es dirien una missa en mallorquí i tres en castellà (admirable proporció, per un poble que té 5.500 habitants, dels quals 600 són forasters) a l'hora de la discussió, tot, a la parròquia, se seguia dient en castellà, tret d'algunes advertències de no fer renou i organitzar la processó, que es feien en la llengua pobre.

Especialment vull subratllar la resposta al rector de la parròquia (que, d'altra banda, ha tingut l'honradesa d'admetre les crítiques al full parroquial) d'un seglar, Miquel Esteva. Escrigué: «Críticar el jovent per defensar la seva llengua, i recomanar d'entaular dins altres camps "*la batalla de las lenguas vernáculos*", ens sembla poc oportú. En primer lloc, perquè hi ha batalles, i aquesta n'és una, que s'han de donar fent poc o gens de cas del resultat que pugui donar: senzillament, com es compleix una obligació. El llorer dels herois no és exclusivament per als guanya-

dors... No es tracta de veure o preveure com acabarà el combat de les llengües vernacles, i estar preparats per a botar a una banda o altra de l'esquena d'a. Del que es tracta és de lluitar-la allà on es presenti, per pròpia dignitat i per respecte al que és nostre i al qual no podem renunciar sense traïr la nostra identitat... En una Constitució del Concili l'Església ha assolit un compromís amb el món secular. Aquest compromís suposa la defensa dels drets més elementals dels pobles i de les persones. El dret a expressar-se en la pròpia llengua ningú no el discuteix avui. No basta proclamar un dret i deixar-ho anar. N'hi ha que estan obligats a més. N'hi ha que tenen el deure de l'exemplaritat. Molt més vostè que és el representant de la mateixa Església dins el poble. I que no em digui que el poble no està interessat en la seva pròpia llengua, perquè retrucant amb un argument fals i barat, però lluent, jo diria que tampoc no està molt interessat amb els sermons que vostès, els capellans, li fan, i no per això vostès deixaran de predicar...»

Les darreres noves són bones: sembla que l'assumpte està en vies de solució. A la fi. Però, quantes parròquies de pobles mallorquins ho celebren tot en castellà?

Gràcies, per Ramon Llull

Ja sabem que Ramon Llull és de tots els catalans, però aquest

«català de Mallorca» és una mica més nostre, perquè aquí nasqué i aquí reposen les seves despulles en la pau que es negà durant la vida.

Per això, un mallorquí vol donar les gràcies als catalans que, com el darrer número de «Quaderns» (24, p. 308), han manifestat la seva disconformitat amb una decisió romana, de la Congregació per a les Causes dels Sants, prohibint l'extensió del culte del nostre beat a la Província Tarraconense.

Per als qui no desconeixen la difícil història del lul·lisme, escriuré unes breus notes d'història. Tot comença pel *Directorium Inquisitorum* de Nicolau Eymerich, un dominic gironí del s. XIV que, per motius d'hàbit i d'escola, tirà Llull a la fogatera dels heretges. Aquest directori és el llibre clàssic de la Inquisició; es renovaren les edicions al llarg dels segles, i Ramon Llull no es pogué treure la taca de «racionalista» per les seves «raons necessàries» amb què volia provar els articles de la fe, raons que —si es considera bé el context lul·lià i medieval (Cf. Sant Bonaventura i altres)— són de pura conveniència, no provesatives en el sentit estricte racionalista del mot. Com que Llull havia de predicar a musulmans que no admetien les proves escripturàries...

Després, el que ha tret ara la Congregació romana és la fitxa que recorda la decisió de Benet XIV en el seu llibre *De beatificatione servorum Dei*, contra-

ri al culte «tolerat» de Llull només a Mallorca, i en una carta del 1751 en què insistí que el procés per a la beatificació formal (és beat per culte immemorial, no tocat per la butlla d'Urbà VIII) no podia anar endavant fins que fossin revisats i aprovats doctrinalment els escrits de Ramon Llull.

Es la mateixa decisió que ara ha invocat l'esmentada Congregació de la Cúria. A Mallorca, malauradament, no en feren cas d'aquesta decisió papal, i per això les coses han anat malament.

Avui en dia sembla que els estudis sobre el «racionalisme» de Llull —encara record que en el text de la Gregoriana *De Trinitate* Mestre Ramon era inclòs en-

tre els semiracionalistes— i, sobretot, el seu *opus* publicat o inèdit, fets per teòlegs medievalistes de moltes nacions, han avançat tant que no serà difícil enllestir una obra definitiva de revisió dels escrits i defensa d'errors suposats per presentar-la a la Santa Seu.

El nou bisbe de Mallorca té el propòsit de formar aquesta Comissió internacional de teòlegs, especialistes en Ramon Llull —on no hi faltaran els catalans—, per presentar a la Santa Seu la revisió dels escrits. A la fi, tal volta, podrem arribar al reconeixement formal i universal de la santedat del nostre Mestre.

Pere Llabrés

Solsona: El carro encallat

Avui seré breu: poca cosa a dir, molta calor, qui-sap-la feina. Per descomptat que si el carro està encallat no és pas per culpa del fang, com hi ha món!, que enguany ens hem cuidat morir de secada.

Aquesta fou la constatació de fons a què es va arribar a la darrera reunió del consell del presbiteri celebrada el dia 19 de juny

a Solsona sota la presidència del doctor Bascuñana: el carro no es mou. Fa una pila d'anys, afirmava un dels membres del consell lamentant-se'n, que estem parlant de pastoral de conjunt i de pastoral de conjunt no se'n veu enlloc ni en pintura. Tothom va tirant pel seu cantó, cada parròquia és, encara, un feu, els sectors pastorals no rutllen... Ni les

rates de sagristia no fan cabal dels vicaris episcopals per més que s'esgargamellin. La gent no està per brocs. Ningú no s'empassa que darrera el més mínim intent de fer alguna cosa hi hagi la crossa del bisbe empenyorada. Del greu pecat collectiu potser només ens en salva el convenciment que hom abriga que si la gent veïés que tots, començant pels de dalt, ens ho prenem seriosament, allò que se'n diu seriosament, reaccionaria favorablement. Mentrestant, grills i cigales.

La pedra de toc és actualment l'avantprojecte de nomenaments. La vicaria de pastoral va confiar a una comissió que estudiés l'espínós problema. Aquesta comissió, després d'haver-se ben assessorat, va proposar unes sàvies directrius la principal de les quals és la relativa a la mobilitat dels capellans: cada set anys, «*con la música a otra parte*». El bo del cas és que en teoria tothom hi està d'acord, però a la pràctica: «a mi que no em toquin que jaestic bé», «per quins set sous he de canviar de lloc»? Amb tot, sembla que el consell del presbiteri, si compta amb el recolzament episcopal, està decidit a tirar endavant el projecte, peti qui peti. Déu l'ajudi!

De totes maneres, la reunió del consell que dèiem no es va pas limitar a tocar aquest punt sinó que en va tocar d'altres, sobretot, un de primordial: objectius concrets que, comptant de debò amb els laics, ens proposem realitzar de cara al curs vinent en ordre

a la promoció de la fe. Aquí no hi va haver patacades, més aviat imprecisions. És evident de tota evidència la necessitat de fomentar la fe del nostre poble, però com fer-ho? Tanmateix, escoltat el parer de les distintes comarques, es van aventurar cinc propostes: a) vetllar per la formació intel·lectual i espiritual dels mateixos capellans; b) revalorar la catequesi pre-sacramental i la mateixa celebració dels sagraments segons l'esperit dels nous rituals; c) animar els grups o moviments d'adolescents i de joves, particularment els que ja existeixen com són l'escoltisme i la JAC; d) ajudar els pares seriosament preocupats per l'educació cristiana dels seus fills; e) organitzar la catequesi parroquial d'infants. Què en sortirà de tot això? Déu i el temps ho diran. Per poc que s'aconseguís en qualsevol d'aquests aspectes, ja seria molt. D'antuvi ja és una garantia d'èxit el fet de reconèixer humilment, sincerament, sense invocar textos augustos, partint de la realitat, que nosaltres, els educadors de la fe, som els primers deficients. No us sembla?

La comissió d'economia, que amb tant dinamisme continua treballant, va informar el consell dels tràmits en curs, literalment exhaustius, per a inventariar tots els béns parroquials i diocesans. I amb alguns entretocs de la vicaria de pastoral es va aixecar la sessió.

A part d'això, no gaire res més: que hem tingut dues defuncions

sacerdotal més (una de 36 anys!), mig compensades per una ordenació. Que a Solsona capital hi ha hagut canvi de rector. Que els bisbats de Vic i de Solsona ja han començat a publicar conjuntament el Full. Que la Conferència Episcopal Catalana es reunirà al santuari de Queralt entre els dies 18, 19 i 20 de juliol. Que les colònies d'estiu de Peguera i Castellar de N'Hug ja estan en marxa. Que a Bellpuig han trobat un niu de ceràmica antiga (els plats que havien servit durant segles

per a la unció dels malalts) dins una sitja del temple parroquial. Que el Ferrocarril dels Catalans, el típic carrilet del Llobregat, ha acabat definitivament el buf: a partir del primer de juliol ja no puja més amunt de Vilafruns (Balsareny). Que el cronista no té res a veure, per bé que l'agraeix, amb la propaganda gratuïta que el proppassat número de «Quaders» li feia del seu darrer llibre *Arondetà*. Que... amb aquesta crònica tan curta tots hi hauréu sortit guanyant, vosaltres i ell. Bon estiu!

Climent Forner

Urgell: Pel Pirineu anem tirant

Res de nou, però tot amb aquest aspecte novell que presenta la vida que creix poc a poc i amb serenor.

Unes 70 persones de la Diòcesi, dividides en 4 grups, La Pobla, Tremp, Balaguer i La Seu, han seguit un curs de Teologia per a preparar-se per a l'ensenyament de la Religió a la II Etapa de l'E.G.B. El 14 d'abril tingueren una trobada general a les Avellanes. «S'ha de saber i entendre de la fe», ha escrit el bisbe Joan.

La setmana del 21 al 26 de maig, va tenir amplis ressons marians a Sant Julià de Lòria (Andorra). Per a celebrar el XV cinquantari del Santuari de Canòlic s'hi organitzaren conferències, cultes especials i actes folklòrics. Tot amb gran assistència de fidels que participaven amb entusiasme als actes programats.

Des de l'abril de 1972 a Urgell tenim una revista mensual de documentació i informació religiosa, amb una finalitat específica:

crear unitat diocesana i disminuir la gran dependència de l'exterior. Va adreçada, sobretot, als més compromesos en l'Església. Ara el mes de juny acaba de sortir el núm. 14. L'equip responsable de la revista, en acomplir-se l'any de la seva publicació, convocà els 700 lectors en assemblea general, que tingué lloc el 27 de maig. En general s'acceptà favorablement la revista, assenyalant, però, la conveniència d'un major aprofundiment de temes i notícies. (És el control de qualitat...!) És un vincle eficaç d'unitat i un excellent mitjà de comunicació entre el bisbe i els cristians amb més «lluc».

Fixeu-vos bé què ha escrit el doctor Martí Alanís, bisbe d'Urgell, amb ocasió de la diada de les Comunicacions socials: «La ràdio i la TV, en llurs emissions religioses, respiren un to de més respecte al sentit popular de la religiositat i de la fe. Una major seguretat en l'ortodòxia. Ja és bo, donat que s'adrecen al gran públic, que està menys iniciat i menys atent per a reflexionar, que el lector. Hi ha, però, un problema que no és resolt: els equips responsables d'aquests programes estan més a les ordres de l'administració civil que no pas de la jerarquia eclesiàstica. Fan informació i formació eclesial, que ni té la forma d'un diàleg obert, ni és plenament jeràrquica. Cal comprendre que uns mitjans tan populars exigeixen una major ordenació, un tipus o altre de control. ¿L'ordre i el control

ara existents, satisfan les exigències eclesials de comunicació? Crec que no.» L'escrit acaba: «Amb afecte, Joan, Bisbe d'Urgell.» Jo hi afegiria: «...i amb coratge.»

Els sacerdots de la Zona Pastoral Conca-Pallars-Aran, després d'una reunió i la consegüent votació, han acordat suprimir els aranzels parroquials. Segurament que els ingressos que tenien per aquest concepte, eren insignificants. És una zona amb poca gent. El signe és igualment clar. És també per posar en pràctica un acord de l'Assemblea diocesana. La gent de muntanya parla poc, però respon del que diu.

I ara una notícia trista. Ha mort mossèn Josep Maria Riba, responsable de l'equip de La Seu d'Urgell. Tenia 38 anys d'edat i 10 de ministeri. En un mes ha conegut la malaltia i la mort. Tots, companys i feligresos, l'estimàvem, així com ell estimava també tothom, tenint però cura especial dels pobres i dels malalts. La mort és el pas cap a la Vida, però és un misteri i per això colpeix tant.

El dia 24 de juny va tenir lloc a Balaguer la I Assemblea parroquial. L'equip de sacerdots va fer una exposició dels seus criteris d'actuació i un resum-memòria de les activitats realitzades durant el curs 72-73. La informació arribà fins i tot a l'economia, donant compte de despeses i entrades. Fi-

nalment es féu un estudi dels possibles projectes pastorals, pensant en tots els grups socials de la Ciutat. Una bona manera de deixar créixer els seglars i també

de sembrar realitats en un món massa pessimista.

I ara a esperar els turistes, que volem també saber acollir.

Antoni Mirabet

Sagunt: El difícil diàleg intraeclesial

Els diaris s'han fet ressò d'un conflicte sorgit a Port de Sagunt: finalment l'arquebisbe ha desistit del seu propòsit de fer-hi la visita pastoral anunciada per final de juny, cosa a la qual s'oposava, en bloc, l'equip sacerdotal de Port: 7 parròquies, 14 sacerdots.

Un plec multicopiat ens informa d'aquest afer, simptomàtic de l'estat en què es troba l'Església valenciana, tal com ja ha anat apareixent al llarg de les cròniques i notícies que ha preparat per a «Quaderns» el nostre corresponent valencià Antoni Signes.

Ja el mes de novembre, els capellans van enviar una llarga carta a l'arquebisbe exposant-li la problemàtica de Port: «Senyor arquebisbe: Se'ns ha anunciat que el febrer vinent té la intenció de venir a Port per primera vegada i de fer-s'hi present amb la Visita Pastoral. Els components d'aquest equip sacerdotal que ens reunim cada dijous hem dedicat un temps a reflexionar sobre l'oportunitat d'un tal esdeveniment.

Amb tota sinceritat: ja fa temps que esperàvem la seva visita; però no la Visita Pastoral.»

Els capellans raonen: «Considerem que l'oportunitat de la presència del bisbe ve condicionada per l'interès que el pastor ha demostrat per ocupar-se al seu moment, dels problemes d'aquesta Església i per l'interès que la gent obrera d'aquí tingui per rebre'l (...). Si és veritat que el bisbe ha d'estar en comunió, en el ple sentit de la paraula, amb els cristians i sacerdots que té encomanats, opinem que només quan es dona aquesta comunió entre la Jerarquia i el poble tindrà sentit la Visita Pastoral.»

Els sacerdots exposen al seu prelat la situació humana i eclesial de la seva població: «Port de Sagunt és una realitat única a la diòcesi, amb unes característiques històriques, socials, polítiques i d'educació molt peculiars. Les formes tradicionals d'evangelització

i apostolat no responen a aquesta realitat (...). El problema pastoral d'aquesta zona —formada totalment per gent atreta d'altres llocs per la gran indústria, amb les característiques d'una població obrera conscienciada com a tal classe— és de trobar noves formes de presència missionera en els esdeveniments reals que marquen la vida de la gent. I bé, un repàs dels esdeveniments més importants de Port aquests darrers anys ens posa de manifest que ha mancat una comunió entre el bisbe i el poble (...). Per això qüestionem seriosament la seva vinguda en pla de Visita Pastoral.

»Però la raó més important rau en el mateix plantejament de la Visita. Nosaltres, conscients que la nostra presència aquí és una presència missionera, ens preguntem: Quin sentit té una visita del bisbe que, amb les característiques de la Visita Pastoral, és necessàriament (per molt que vostè ho vulgui impedir) una presència de pastoral de cristiandat (rodejat, entre altres coses, del cor de les autoritats i prohoms de la localitat) en el context d'una pastoral de missió? (...). Nosaltres ens obrim, doncs, a vostè per rebre'l quan vulgui, però en visita senzilla i fraterna, sense el caràcter de Visita Pastoral. No intentem de defugir el Dret canònic, sinó de salvar l'eficàcia de la Visita Pastoral i el seu prestigi de bisbe de l'Església davant la nostra gent obrera.»

Després d'aquesta carta, a mit-

jan gener l'equip va tenir una llarga conversa amb el senyor arquebisbe. Van acordar de retardar la Visita Pastoral: S'aniria preparant a base del diàleg entre els sacerdots de Port i l'equip de govern del bisbat.

Al cap d'un mes, un altre fet greu: L'acomiadament definitiu dels 360 obrers d'una empresa ferroviària, amb tancades i manifestacions pacífiques dels obrers. El bisbe, defugint qualsevol contacte amb el poble, va limitar-se a demanar informació als capellans per fer gestions a nivell d'altres autoritats: «Un cop més quedàvem sols en la nostra missió de fer present el Crist i l'Església en el fet concret», comenten ells amargament. L'homilia que van pronunciar va ser enviada al vicari general del bisbat. No n'han rebut cap comentari.

Un darrer fet porta les relacions a un estat de roentor. La revitalització de les celebracions sacramentals (un dels punts del programa d'aquest curs) porta a un esforç per afavorir la llibertat real de la pràctica religiosa. Així, en una línia semblant al que han fet algunes parròquies de Barcelona, les set parròquies del Port de Sagunt es proposen d'actuar damunt l'enterrament i el casament: Comencen per una informació consultiva i reparteixen uns fulls a totes les cases, tal com havia informat el nostre número anterior (pp. 316-317). «Quaderns» ho presentava ja com un fet, almenys tocant a l'enterrament, quan en realitat es tractava, no

més, d'una proposta, per a fer ambient, i donar ocasió de reflexió i de diàleg.

Aleshores van tenir lloc recollides de signatures i visites al bisbat. Notícies més o menys confuses van arribar als sacerdots: «Esperàvem que la Jerarquia hagués informat abans de fer efectiva qualsevol modificació fonamental i ens demanaria, en tot cas, el nostre punt de vista sobre els fets.» Res d'això: una carta seca: «Per diversos conductes m'arriben fulls que heu distribuït amb noves normes sobre matrimonis i exèquies. Al mateix temps, feliçosos de totes classes i condicions socials m'han manifestat de paraula i per escrit la seva disconformitat.» És l'hora de recordar que hi ha pendent la Visita Pastoral, que serà a final de mes (juny) i que, mentrestant, *«es pues conveniente que suspendáis la aplicación de las referidas normas»*. Era el 2 de juny.

Els capellans consideren que, en aquestes circumstàncies, la Visita Pastoral és més contraproductiu que mai: Serà interpretada irremediablement com un suport de la Jerarquia als elements més reac-

cionaris de la població (ells havien organitzat l'oposició contra les modificacions), els quals, molestos no solament la nostra actitud pastoral, sinó la del mateix episcopat espanyol en les seves darreres declaracions.»

Cartes a l'arquebisbe, visita de tots els 14 capellans al bisbe auxiliar don José Gea el dia 19 de juny. No hi ha res a fer: hi haurà Visita Pastoral; començarà el dia 25; el bisbe es fa responsable de totes les conseqüències que pugui tenir.

Els sacerdots de les set parròquies havien decidit de deixar les esglésies obertes i desaparèixer del poble, deixant el bisbe tot sol amb les autoritats...

El dia abans, reunió *in extremis* d'un vicari episcopal amb tots els sacerdots per veure si canvien d'opinió. Davant la negativa d'aquests és l'arquebisbe el que canvia: *«Dadas las tensiones en el Puerto de Sagunto, les comunicamos que la Visita se aplaza para principio del nuevo curso después de haber celebrado varias conversaciones con vosotros»*... — J. T.

Crònica de Vic

La pastoral de les exèquies a Manresa

En la reunió del Consell del Presbiteri tinguda el dia 21 de maig últim, l'Arxiprest de Manresa va informar d'una reforma introduïda, des del març passat, en la pastoral d'exèquies: en els enterraments no se celebra l'Eucaristia si no ho demana la família expressament i directament, no a través de les funeràries. En tots els altres casos es fa només la celebració de la Paraula: lectures, homilia, pregària dels fidels.

Segons sembla, no tots els membres del Consell van estar d'acord amb aquest pas donat. D'altra banda, m'imagino que alguns es miraran aquesta reforma amb una rialleta irònica; em refereixo als qui han arribat a decisions més dràstiques.

Però, com que tota decisió en aquest camp deu ser prou discutible, em permeto la llibertat de sortir en defensa —ara i en aquestes nostres latituds— del pas donat i d'acceptar-lo com a pas que ens ha d'anar portant cap a una clarificació en aquest ambient de cristiandat.

A nivell de Manresa-ciutat em sembla que ha sobrat una cosa i n'ha mancada una altra. Ha sobrat que, per exigències ciutadanes, se n'hagi fet ressò la premsa, la ràdio,... Cosa que en un

poble no passa. La decisió arriba a aquells a qui ha d'arribar. I ha mancat, a l'hora d'explicar la reforma, el fonament doctrinal i pastoral que justifica aquesta decisió. El fonament hi és; encara que són pocs els cristians que el poden entendre, però, precisament per això se'ls ha de donar.

Sempre he pensat que a l'hora de plantejar una pastoral a nivell de parròquia (prescindeixo ara d'aquells qui per principis consideren impossible aquest plantejament) cal, per no perdre's, partir del fet que cada persona batejada es troba enquadrada en un d'aquests tres grups: a) Els iniciats en la fe: aquells qui, conscientment, han acceptat Jesucrist, segueixen un camí de conversió,... **se senten units** activament a tots els altres que han fet la mateixa opció, etc. etc.; b) els qui s'inicien en la fe: que s'interessen seriosament per Jesucrist i el seu Evangeli, etc. c) Els indiferents, aquells qui tant els fa una cosa com l'altra. Però tot i éssent indiferents pel que toca a la fe cristiana, segueixen uns contactes esporàdics amb l'Església sense saber-ne gaire el perquè; però tampoc no en volen prescindir.

No oblidem que estem parlant de les exèquies. I en aquesta avinentesa els del tercer grup, sovint, en són protagonistes. No, naturalment, perquè se'n morin

més que dels altres, sinó perquè n'hi ha més.

El quid de la reforma en qüestió recolza damunt d'aquesta afirmació: l'Eucaristia és només per als iniciats en la fe i, a molt estimar, donada la situació de fet que vivim, també per als qui s'inicien. Als qui, en canvi, en el moment de la mort d'un familiar no volen deixar de donar-hi un signe cristià, malgrat la seva indiferència pràctica, no els podem servir l'Eucaristia, sí, però, una visió cristiana de la mort.

Si les exèquies consisteixen normalment en una celebració de la Paraula, l'Eucaristia només serà demanada per aquells qui saben què és i són conscients de per què la demanen.

En aquest cas el prevere es veu privat de l'angoixa que suposa haver de celebrar l'Eucaristia (el misteri de la fe!) davant d'un públic indiferent, escèptic i passiu. A mi personalment, a un públic d'aquestes característiques que omple el temple, no em fa res de donar-li la visió cristiana i, per tant, la meua, de la mort. Malgrat que en l'interior de més d'un puguí sorgir l'expressió dels atenesos: «Sobre això ja t'escoltarem un altre dia.» Al cap i a la fi em limito a donar un testimoni públic de la meua fe i esperança. En canvi, celebrar-hi l'Eucaristia (el misteri de la fe!), se'm fa molt més difícil, per no dir impossible.

Per aquestes raons veig positiu el pas fet a Manresa. Paral·lelament, però, caldrà anar creant

un clima de llibertat religiosa. En aquest cas concret, oferir la possibilitat de l'enterrament civil a aquells qui ja han fet l'opció per la indiferència total.

Una pastoral del bisbe Ramon

En el número 2694-95 (maig del 1973) del «Boletín Oficial» surt publicada una pastoral sobre la Mare de Déu en l'avinentsa del cinquantenari de la coronació canònica de la imatge de la Mare de Déu de La Gleva.

Per tal que els lectors no s'hagin de quedar només amb la notícia, en transcrivim uns breus fragments. La pastoral omple vint planes del Butlletí.

«La Verge fidel: (...) Maria no és només una delícia del àngels: és la primera realista que segueix els camins de Crist i els ensenya; n'és mestra. Maria ens condueix per les rutes de l'Evangeli i ens mena a les darreres conseqüències. En el projecte de Maria, el que ha viscut i el que ofereix, no hi ha lloc per a fer opcional i desconnectables les unes de les altres, les exigències pures de l'Evangeli; no separa el que Crist ha unit. Allà on trobem Crist, trobem l'Evangeli, trobem Maria. No és un camí diferent. Com Crist, ens vol molt homes, ens vol contemplatius, ens vol dinàmics, ens vol del nostre temps, ens vol fidels col·laboradors de la Salvació que afecta la nostra persona i la de l'altre: Maria és

el gran model de la fidelitat humana al Creador i al Salvador i, per tant, de la fidelitat a l'home...

»L'estil del Magnificat (...) Maria ens explica amb el seu exemple com ha de ser el que avui se'n diu la vida encarnada d'un cristià. Tenia les mans a la feina, suportava el feix de cada dia i també les impertinències de les estructures del seu temps, sense deixar la unió contemplativa amb el seu Fill. Tenia el cap i el cor al cel i a la terra, que és el que haurien de fer tots els cristians, i més ara quan es fa cada dia més albirador i conscient l'equilibri que hi ha d'haver entre els dos aspectes de la vida ordenada d'un cristià: una espiritualitat profunda i un temporalisme correcte...

»A honra i glòria de la vostra puresa (...) No podem pas deixar aquesta ocasió, parlant de Maria, sense exhortar els pares, els sacerdots, els educadors i, sobretot, la gent jove a fi que es replantegin bé el problema de la castedat cristiana, no a la llum dels criteris d'un món tan pansexualista com el nostre, sinó a la llum de l'Evangeli i dels estudis dels homes que hi sintonitzen, i així, ajudats per la presència de la Verge damunt tota la vida, trobin el veritable sentit de la castedat...»

Full diocesà Vic-Solsona

A partir del núm. 3.246 del «Full Diocesà» corresponent al dia 1 de

juliol de 1973, comença l'edició conjunta dels bisbats de Vic i de Solsona. A la primera plana, sota el títol «Déu vos guard», els bisbes respectius fan la seva salutació. A més, hi ha una nota de la Redacció en la qual s'escriu: «Bàsicament és el mateix Full. Hi ha, però, algunes seccions o articles exclusius per a cada bisbat. Aquests intercanvis comporten, sobretot al principi, certes dificultats de programació i de compaginació. Us agraïrem que us en feu càrrec quan algunes coses no surtin tal com tots voldríem. No cal dir que ara, més que mai, confiem en l'ajut de tots els lectors i en l'esforç de totes les parròquies de cara a una difusió més intensa del Full diocesà Vic-Solsona.»

Revitalització de la Vetlla de Pentecosta

A l'hora de redactar aquesta crònica desconec si en altres llocs del bisbat s'ha celebrat. En el Pla de Bages tres parròquies han fet aquesta celebració: La Seu, Crist Rei i Sant Joan de Torruella.

En la de Crist Rei de Manresa, la Vetlla va anar precedida d'uns dies de catequesi i de treball en grups. El resum d'aquest treball va ser llegit a la primera part de la celebració. El treball responia a aquestes qüestions: Si la nostra comunitat de creients és conscient del seu deure de comunicar la Paraula de Salvació i fins a quin punt ho fa; suggeriments

pràctics per a dur a terme aquesta missió; els vincles de la comunitat; què s'està disposat a compartir?; els serveis de la comunitat; visió que es té dels responsables de la comunitat cristiana d'avui; suggeriments de cara a les comunitats del futur immediat.

A última hora m'arriba la notícia de la capital de la plana: a la capella del Casal de l'Església al carrer de Sant Just es van reunir una cinquantena de persones (joves i grans) per fer una Vetlla de Pregària. Tots els assistents havien d'haver preparat en el seu propi grup un breu qüestionari que van posar en comú durant la Vetlla. El qüestionari era aquest: ¿En quines circumstàncies concretes de la nostra vida personal i de la societat concreta en què vivim hem experimentat i constatat la presència de l'Esperit Sant? ¿En quins fets o situacions del poble de Déu detectem la seva absència? Si som dòcils a l'Esperit ens deixarem portar per Ell: ¿vers on ens sembla que ens condueix l'Esperit, avui?

Hi van participar alguns grups lliures i altres pertanyents a moviments organitzats: Cursets, Trobades de jovent (grup nascut a rel de la col·laboració de jovent a l'Hospitalitat de Lourdes i a la Fraternitat de malalts), Moviment

Familiar, Jovent de la Parròquia del Remei, Escola de catequesi i equip de Colònies de vacances. Va presidir l'Eucaristia el Vicari de Pastoral.

Trobada de joves i adults

El jovent de Sant Joan de les Abadesses i de Camprodon ha fet tres trobades plegats. L'objectiu d'aquest curs sembla que ha estat de conèixer-se i de créixer en la confiança mútua. De bon començament es va repartir una enquesta. La trobada dels enquestats va celebrar-se per Nadal. Una segona per Pasqua i una tercera per Pentecosta. Hi han participat una setantena de joves dels diferents pobles que formen els arxiprestats de Camprodon i Sant Joan de les Abadesses.

També el Moviment d'adults de pobles i comarques d'Ausona i Congost ha fet la seva trobada. Una trobada molt familiar. Va celebrar-se a Malla el 29 de juny a la tarda: una celebració de l'Eucaristia molt ben preparada i, després, un berenar de germanor. Tots els assistents formen part d'equips de revisió de vida i segueixen les campanyes que el Moviment porta a terme, a nivell de tot Catalunya.

Salvador Bardulet

Trobada d'adults a Vallbona de les Monges

A l'arxiprestat de Sant Martí de Maldà, hem acabat les tasques del curs, amb una trobada d'adults a Vallbona de les Monges, que ha servit, a la vegada, de revisió del curs passat i preparació del vinent.

En la jornada va haver-hi un tema doctrinal, sobre la manera d'estar el cristià en el món. Partiem dels documents del Vaticà II, Carta Apostòlica de Pau VI, Sínode de 1971 i document de la Conferència Episcopal Espanyola sobre Església i Comunitat política.

El qüestionari que serví per a la reflexió dels grups tenia, aquests quatre punts:

1. ¿S'ha fet alguna cosa, al teu poble del que es va proposar a l'última trobada de Vallbona: reforma d'actes religiosos, mentalització cristiana, esforços comunitaris, compromisos d'acció social? Què s'ha fet? Si no s'ha fet res, per què no s'ha fet?

2. Què opines de la catequesi d'adults que s'ha fet al teu poble, com a pas per a un cristianisme més autèntic, més posat al dia i més compromès socialment? ¿Consideres, en general, la predicació i actuació dels capellans de la Comarca, poc social, o massa social? ¿Creus que és fidel a la doctrina que avui s'ha exposat, sobre el «Compromís temporal»?

3. Quina acció comarcal hauríem de portar a terme, com a

cristians en lluita per la justícia, el progrés i la fraternitat? Amb quins passos i de quina forma concreta?

4. ¿Consideres urgent, o almenys necessari, que la planificació i revisió de la nostra acció cristiana, no les facin els capellans sols, sinó conjuntament amb seglars competents i representatius de la Comarca? Com podríem arribar aviat a trobar aquests laics i posar-los en acció?

Les respostes són que en alguns pobles no s'ha fet res, mentre que en d'altres hi ha hagut un bon avenç quant a participació en les accions litúrgiques i que també en l'aspecte social s'ha iniciat alguna cooperativa, però, en general, hi ha molta por en tot allò que significa compromís real.

Quant a la catequesi i predicació, si es troba bé en termes generals, s'hi voldria veure una predicació més encarnada (problemes tècnics socials i polítics) de la pagesia, que no hi hagués tanta por en els qui prediquen i que l'exemple respongués a les paraules. Falten els joves a la catequesi i els majors, alguns (conservadors) hi van per predicar la seva o com a simples oients.

De cara a l'acció en la Comarca, es necessita reunir-se sovint per a descobrir els problemes, que pel fet de ser comuns poden tenir solucions conjuntes, procurant una informació que no sigui tendenciosa i preguntant-se per

què els qui no són d'església són més valents i arriben a compromisos més concrets.

Pensant en el curs que ve, es planejarà a partir del mes d'agost el que calgui fer, i aquest planteig es farà per un grup de laics i sacerdots de diferents pobles i voldrà tenir en compte les activitats amb joves, adults o infants.

Acabada la posada en comú va haver-hi un col·loqui que es va centrar en la relació joves-grans, més que en una línia d'oposi-

cions i acusacions, en la preocupació positiva de buscar la forma de treballar uns i altres. Després es va parlar de les dificultats que reporta l'acció cristiana de compromís temporal, apuntant com a problemes seriosos la pobresa i emigració de la Comarca amb la desmoralització consegüent; un altre problema que va sortir en el col·loqui, va ser el de l'educació en el sentit d'ensenyament escolar i d'educació en general.

Jordi Rosell

Nomenaments ministerials

i estructura pastoral a Solsona

1. Des del començament ens vam plantejar aquest problema: ¿com organitzar la pastoral i distribuir els capellans, de manera que aquests puguin desplegar totes les seves energies i les necessitats pastorals estiguin millor ateses?

En efecte, segons el resultat de l'enquesta, veiem que hi ha un 37 % dels capellans que no dediquen més de 2 o 3 hores a ocupacions ministerials. Per això no és estrany que per a un 50 % constitueixi un veritable problema el poc treball; aquest nombre seria

sens dubte molt més elevat, si no fos per la creixent dedicació a treballs no ministerials, no sempre emmarcats dins d'una planificació pastoral. Per això tampoc no és estrany que hi hagi un 58 % que tingui la impressió de no esmerçar gens bé el temps. Ara bé, d'altra banda, tots tenim la impressió que hi ha molts camps pastorals que no són suficientment atesos.

2. Des d'un començament, també ens va semblar que en aquesta situació hi contribuïen tant factors personals com estruc-

turals. I que la nostra estructuració, de moment, si vol ser realista, haurà de tenir molt en compte el personal amb què comptem, si bé, a més llarg termini, s'haurà de pensar també en la seva preparació.

Creiem que a l'hora dels nomenaments no es pot jugar ni amb els capellans ni amb la gent (fins ara els nomenaments han anat més aviat a remolc dels problemes personals del capellà). Que s'han de conjugar tot el possible el bé de l'Església i la realització del capellà (sembla que les dues coses, si bé poden estar en tensió, ben enteses, no estan en desacord). Cal tenir en compte, a més, l'aspiració legítima que té tot capellà, de ser útil i ser reconegut, acollit i estimat per una comunitat.

3. En la primera reunió, després de constatar la dificultat de traçar un projecte a llarg termini que afectés la mateixa estructuració personal, es proposaven, amb tot, les següents etapes que creiem interessant recordar:

- ajudar a prendre consciència del factor personal en el problema dels nomenaments i a resoldre'l (hi ha capellans que no tenen treball pastoral perquè no saben buscar-se'n);

- promoure centres o equips pastorals que rutllin;

- potenciar la col·laboració a nivell arxiprestal, de manera que tots els capellans tinguin una responsabilitat arxiprestal, fins a arribar a una veritable corresponsabilitat corroborada jurídicament;

- fomentar les tasques pastorals a nivell de Zona, fins i tot ratificades jurídicament;

- estructurar la pastoral a partir de la Zona, com a unitat orgànica.

4. En la segona reunió es va presentar una ponència que recollia les aportacions referents a nomenaments de diversos documents del bisbat i de les assemblees conjuntes, tant peninsular com diocesana i una altra que recollia les aportacions d'altres bisbats de Catalunya respecte a aquest punt.

A la llum d'aquestes dades, que ara aquí no podem reproduir, constàvem un fet bàsic: abans, les relacions socials tenien un àmbit molt reduït i es desplegaven totes en un mateix grup. En la societat actual (fins i tot en el nostre món rural) es produeix un *eixamplament* de la vida social i la seva *sectorització*, o sigui un desglossament en diferents grups. Endemés, podem observar com es van formant uns estrats socials, amb uns valors i models de comportament propis —jovent, obrers, immigrants, etc.— que difícilment es comuniquen entre ells. Això xoca de ple amb l'estructuració actual en parròquies *petites* i *totalitzants*, o sigui, que pretenen abastar tots els feligresos i en tots els aspectes de la seva vida.

Del fet de l'eixamplament de la vida social, en deduïm la potenciació de la comarca o zona com a unitat social, com també la importància de la capital de comar-

ca i dels altres nuclis d'expansió o d'atracció: cada vegada més l'estructuració pastoral haurà de partir de la zona com a unitat orgànica.

I, del fet de la sectorització de la vida social, en deduïm que aquesta estructuració pastoral de la zona com a unitat orgànica haurà de tenir en compte, no sols els nuclis de població, sinó també els diferents sectors socials, ambients, grups, institucions, etcètera, p. e., jovent, immigrants, món de l'educació, de la diversió, món familiar o matrimonial, ambient obrer, colònies, etc. Això demana una pastoral especialitzada i marcadament missionera; equips funcionals i un nou sistema de remuneració.

5. En la tercera reunió, a partir de les dades recollides, s'elaborava l'esquema d'avantprojecte, que constaria de tres parts:

a) En primer lloc, tenint en compte, no sols els nuclis de població, sinó també els diferents sectors socials, ambients, grups, institucions, etc., buscaríem nous

llocs o ocupacions pastorals que permetin als capellans treballar a ple rendiment i, d'altra banda, atendre millor les necessitats pastorals.

b) Hauríem de buscar una organització pastoral que tingués en compte aquests nous llocs o ocupacions.

c) I, finalment, ens ocuparíem dels factors personals que afecten els nomenaments.

Tres grups es van ocupar de la preparació de cada un d'aquests tres punts i així en la tercera i última reunió, s'enllestia l'avantprojecte.

I bé, aquest avantprojecte tan treballósament aconseguit no tira endavant. Què ha passat? Després de les consultes fetes als capellans, els responsables (bàsicament la Vicaria de Pastoral) no s'hi veuen amb cor. El projecte era massa ambiciós?; afectava massa l'estructura pastoral? Tot un símbol. «El carro encallat» titula la seva crònica mossèn Climent Forner. Només a Solsona?

J. T.

D'ACÍ I D'ALLÀ

El doctor Narcís Jubany va rebre les ensenyas cardenalícies de mans del Papa Pau VI el dia 7 de juny, a Roma.

Amb aquest motiu grups de Barcelona i de Girona van traslladar-se a la Ciutat eterna per acompanyar el doctor Jubany.

Hom va remarcar, en les paraules del Papa, al·lusions ben directes a «Catalunya» i als «catalans» i, no cal dir-ho, als bisbats de Girona i Barcelona. El doctor Jubany no va parlar, només, dels problemes «*de mi patria, España*», sinó també del «poble de Catalunya, amb la seva història, el seu amor a la terra, la seva condició de porta oberta a Europa».

Hom va remarcar la insistent preocupació dels gironins per tal que els sigui donat, aviat, el pastor que necessiten.

Finalment deixem constància d'un fet: L'absència de representacions oficials de caràcter civil en aquesta cerimònia.

Aquest estiu els Secretariats de Catequesi de Catalunya i les Balears han organitzat nombrosos cursos per a catequistes i responsables en diversos indrets.

Així, un Curs bàsic (Figueres, 2-14 de juliol), dos cursos d'actualització: un consagrat a catequesi d'adolescents (Tortosa, 15-21 de juliol) i un altre d'adults (Ciutadella, 4-12 de setembre), i un Curs

d'aprofundiment sobre la iniciació cristiana, en què serà revisat el treball que s'ha anat fent els darrers anys amb els infants de 7-9 anys (Ciutat de Mallorca, 23-28 de juliol).

«No ha tingut lloc a Àvila cap reunió de «Cristians per al socialisme», precisa el cardenal Tarancon, en carta al pare Venancio Marcos.

Això ho diu l'agència Europa Press (vegeu «El Correo Catalán», 17-6).

Seguint la mateixa font, el document datat a Àvila i de què vam parlar, («Quaderns», núm. 24, p. 311) és conegut de tots els bisbes espanyols, i la seva lectura els ha alarmats. El cardenal Tarancon creu que el text en qüestió «ha sortit de Barcelona i ha estat enviat per correu amb un remitent fals».

Fem, doncs, l'aclariment oportú, emparats en tan bona font.

Seguint la tradició inaugurada ja fa uns anys (1971: Lyon; 1972: Agape-Torino) s'ha celebrat a Aarhus (Dinamarca) del 6 al 12 de juny l'annual Conferència Europea de Consiliaris d'Estudiants organitzada pel Moviment Internacional d'Estudiants Catòlics (MIEC-Pax Romana) i la Federació Universal de Moviments Estudiants Cristians (FUMEC-Consell de les Esglésies).

El tema era «Els consiliaris

d'estudiants davant del "conservadurisme" en els estats europeus» dividit en quatre punts: 1. Anàlisi de la situació europea a nivell d'Universitat, d'Església i de societat. 2. Crítica d'aquesta situació. 3. Reflexió sobre la Paraula de Déu i sobre la credibilitat de la comunitat creient. 4. Perspectiva d'acció amb l'intent de precisar el *rol* del consiliari.

El treball es féu fonamentalment a base de grups no homogenis per tal d'enriquir i contrastar millor les diverses aportacions. S'acabà amb un esforç de descripció comuna del tema per mitjà d'uns fills conclusius.

A més del treball fonamental es feren diferents informacions sobre el Mercat Comú, Irlanda del Nord, i la situació de la KDS alemanya (moviment catòlic d'estudiants en certa crisi amb la jerarquia), Xina popular... Rudi Dutsche, el famós dirigent del moviment universitari de la Universitat lliure de Berlín fa uns quants anys, féu una interessant exposició sobre el nostre tema en aquests darrers anys. També tingueren ocasió de connectar amb estudiants i professors de la Universitat d'Aarhus (la segona de Dinamarca, i la primera en línia teològica) i amb el Centre Ecumènic promogut pel famós professor Johannes Aagaard.

El grup d'assistents passava de la setantena, amb notable domini dels anglo-saxons. També un bon grup de consiliaris francesos feia el seu pes junt amb un maltès i tres catalans (Ventura Pelegrí,

Consiliari Mundial del MIEC-Pax Romana, Antoni Serramona i Salvador Pié del Secretariat d'Universitaris Cristians) constituïen els únics representants dels països llatins.

En el pla de l'intercanvi d'experiències i de perspectives també es notà aquesta diferència (anglo-saxons-llatins) a més de les diverses teologies que són el rerefons de cada Església. Amb tot, es confirmà la validesa d'aquesta conferència com a instància global dels consiliaris i pastors d'estudiants d'Europa, i es va determinar fins i tot la pròxima que es pensa celebrar a Strobel (Àustria) a les mateixes dades que enguany. — S. P.

El Centre d'Estudis Pastoralis ha acabat el curs. Aquest és el cinquè any de la seva vida.

En un ràpid balanç d'aquests cinc anys, 222 alumnes dels vuit bisbats catalans (34 d'ells religiosos) han passat pel curs bàsic i 65 (6 religiosos) pel segon curs. El centre compta també amb un servei de documentació, que recull, classifica i despulla la informació relativa a la nostra Església en tres seccions: premsa diària, revistes i altra documentació. També ha iniciat enguany els seus treballs un seminari permanent de pastoral urbana.

En vistes al curs vinent, mentre que el curs bàsic seguirà en les seves grans línies com aquest any, el segon curs serà reestruc-

turat a fons en la línia d'unes setmanes monogràfiques. Començarà, a més, un «Curs d'iniciació pastoral», que tindrà lloc els diïlluns (tot el dia) destinat a aquells qui es troben en etapa diaconal, ja acabats els estudis eclesiàstics, i àdhuc als qui acaben tot just d'iniciar el ministeri presbiteral, capellans i religiosos, és clar.

El Centre prepara, també, una jornada per a tots els antics alumnes.

La comarca de les Garrigues no s'avé massa amb les delimitacions diocesanes, com és cosa ben sabuda.

Un bon grup de nens i nenes de les Borges Blanques, L'Albi, El Vilosell i Cervià van trobar-se al Vilosell per a celebrar-hi el final de curs de la Catequesi. Van anar, a peu, fins a Sant Miquel de la Tosca. Allí després de la missa, es van divertir jugant i cantant. A la tarda, divertida vetllada a la plaça, a la qual van assistir, junt amb els pares dels nens, molta gent del poble. — J. R.

Els locals de la revista «El Ciervo» també van ser víctimes d'un atac a primers de juliol.

Si hem de creure els diaris, la secretària va ser amenaçada per uns individus armats, els quals van lligar-la mentre feien «de les seves», en la mateixa tònica del que havia passat a «Agermanament» (vegeu «Quaderns», núm.

24, p. 313). Les pèrdues s'enlairen a unes 400.000 ptes.

Al cap d'uns dies sortia als diaris una nota de protesta de l'Associació de la premsa de Barcelona.

Ha mort mossèn Llorenç Garriga.

Fill de Sant Llorenç Savall, als peus del massís de Sant Llorenç del Munt, mossèn Llorenç Garriga, home fidel al país, havia estat un gran predicador popular, i no solament a l'interior dels límits del bisbat de Barcelona. Darrerament era rector de Sant Pere de les Puelles.

Mossèn Joaquim Garrit ha deixat la parròquia de Sant Cristòfol de Terrassa.

D'aquesta manera troba un cert «desenllaç» la situació insoluble en la qual es trobava, de feia temps, aquesta parròquia del barri de Can Anglada. Com és ben sabut, a l'interior de la mateixa parròquia hi ha una doble comunitat, amb els seus corresponents preveres.

El desembocament normal del Seminari Menor de La Conreria al Seminari Major de Barcelona sembla cada vegada més compromès.

Aquest curs, en efecte, part dels alumnes que acaben els seus estudis a La Conreria troben unes certes dificultats per a incorporar-se al «Curs introductori als estudis

eclesiàstics» al Seminari de Barcelona. ¿No caldria que els responsables d'ambdós «seminaris» estudiessin l'afer conjuntament?

Barcelona

Aquest curs acadèmic 1972-1973 ha estat també, per als 130 professors de religió de centres oficials de Barcelona un curs mogut i àdhuc conflictiu.

El primer trimestre va haver-hi unes reivindicacions davant el Ministeri d'Educació. A més va dimetir mossèn Albert Torrens com a inspector diocesà d'ensenyament i va ser substituït per mossèn Ferran Muñoz, com a inspector interí.

Més endavant, una trentena de professors de religió va sumar-se als aturs intermitents dels professors no numeraris que —junt amb els aturs dels alumnes i les assemblees i preses de posició dels pares— van donar una especial coloració al segon trimestre.

A més, la segona quinzena de febrer el nou inspector diocesà convocava dues reunions dels professors de religió. Va sortir-ne elegida una comissió de set membres —X. Alós, J. Aran, J. Barallat, S. Carrasco, F. Catarineu, X. Cortés, P. Miquel i A. Roca—, la qual, després d'haver consultat la totalitat de professors, va encar-

regar-se de preparar un text sobre la figura del professor de religió i de dialogar amb el doctor Jubany.

El text multicopiat sobre «la missió i la figura del professor de religió als centres oficials», datat el primer de juny, ha arribat a la nostra redacció: quatre espesses pàgines redactades en castellà. «Hem volgut presentar la nostra actitud i la nostra manera de veure el problema», diu l'encapçalament introductori. «Es fa imprescindible una clarificació d'aquesta qüestió.»

També ens ha arribat la relació sobre la trobada de la comissió amb el doctor Jubany i mossèn Joan Bada, delegat diocesà d'ensenyament (23 de juny).

Avui ens limitem a deixar ràpida constància d'aquests fets i d'aquest moviment, en espera de tractar de la qüestió de manera més detinguda.

Lleida

El mes de maig un nou bisbat —Lleida— va fer seva «Hoja dominical» de Barcelona, en la línia de Tortosa i Urgell. Amb aquest motiu mossèn Jordi Piquer presentava una entrevista, en castellà, amb el doctor Ramon Malla (13 de maig).

«La difusió d'uns mateixos criteris i d'unes mateixes orientacions religioses pot tenir una re-

percuissió molt favorable en la vida cristiana dels fidels i en la vida espiritual de la Regió» (*sic*).

Diverses vegades els bisbes catalans s'han ocupat «de la possibilitat d'una publicació comuna, que fos portantveu del magisteri episcopal, orientadora de la problemàtica actual més viva i vehicle de coneixement de la vida i les activitats pastorals en els diferents bisbats».

Què en pensa, el bisbe de Lleida, de les revistes ja existents? Es tractarà, tal vegada, de potenciar-les? O potser de competir-hi?

«Part d'aquesta labor és realitzada per algunes revistes. Però s'ha constatat, a més, la desorientació que altres provoquen i l'impacte negatiu produït per la difusió d'idees, en matèria religiosa, generalment extremistes i contradictòries entre elles.» Així, doncs, «la publicació d'una "Hoja Dominical" conjunta pot ser el primer pas per a contrarestar també aquesta acció desorientadora, i convertir-se en vehicle d'idees sòlides i clares.»

L'escassetat d'informació que la Conferència episcopal catalana dona de les seves reunions preocupa els bisbes, «entre altres raons, perquè entenem que informar és una obligació nostra envers el Poble de Déu». Però la informació que donen «ve limitada per múltiples exigències: el temari (...); la dificultat de donar una informació que interessi la majoria de lectors; la discreció lògica respecte a alguns temes; les exi-

gències d'espai de la premsa...». Així opina el bisbe de Lleida.

Hem sabut que l'article que mossèn Jaume Barallat publicava en el número anterior de «Quaderns» (núm. 24, pp. 227-239) no ha estat massa ben rebut en bons sectors del nostre bisbat.

Segons sembla, es posen en qüestió algunes de les seves afirmacions i no pocs dels seus judicis. Voldríem animar des d'aquí els qui tenen algunes puntualitzacions a fer, que les facin arribar a la redacció de la revista, la qual, d'altra banda, no vol tancar-se en una manera determinada de veure les coses.

Segurament el diàleg obert no ens farà cap mal; al contrari.

Tarragona

L'Escola de Teologia, que funciona simultàniament a Reus i a Tarragona i que anima amb una dedicació puntual eficient i seguida mossèn Joaquim Clavé, ha arribat al seu tercer any d'existència.

La memòria d'aquest curs presenta les activitats: (classes ordinàries i conferències extraordinàries), la llista dels professors (23 de Tarragona i 4 de Barcelona; 5 laics, 3 religiosos, 20 capellans); l'estadística dels alumnes (264: 65

laics, 134 laiques, 65 religioses; 134 de Reus i 130 de Tarragona); també classificats per professions (78 empleats d'empreses privades, 47 ocupacions familiars, 43 religioses d'ensenyament, 29 estudiants, 25 professors i mestres...) i les taules d'assistència a classe (81'3 % el primer trimestre, 66'8 el segon i 60'8 el tercer). Finalment dóna un estat de comptes detallat: a 170.000 ptes. s'enlairen les despeses d'aquesta Escola.

El 25 de juny va celebrar-se a Tarragona l'assemblea de professors: revisió d'aquest curs i preparació del vinent. A l'ordre del dia una proposta sobre la qual els professors s'havien de pronunciar: ¿Cal començar un quart curs en forma de seminaris d'estudi sobre temes monogràfics?

El diumenge de Cinquagesma —10 de juny— 180 responsables de la quasi totalitat de moviments apostòlics del bisbat van reunir-se al Seminari amb el senyor arquebisbe.

Acció Catòlica, Cursets de Cristiandad, Fraternitat Catòlica de malalts, Servei de colònies de vacances, Càritas diocesana, Moviment familiar cristià, Fraternitat franciscana seglar, Guies Sant Jordi, Boy Scouts, Equips de Matrimonis de la Mare de Déu de Montserrat, GOAC, Legió de Maria, JOC, Secretariat gitano i Centre de preparació per al matrimoni, la llista, ni més ni menys i en el mateix ordre, la transcrivim de «Hoja parroquial» del 24 de juny.

Mossèn Antoni Roquer, delegat

diocesà de laics, va presentar la Jornada. Tretze grups van treballar sobre objectius comuns i plans concrets a nivell d'Església local; objectius prioritaris. Les seves respostes seran recollides —va explicar mossèn Roquer— per la Comissió diocesana d'Apostolat laical que —integrada per un representant de cada una de les associacions presents— serà el nucli a partir del qual, més endavant, s'arribarà a la formació d'un Consell de laics, paral·lel, en certa manera al Consell del presbiteri i òrgan laical, de consulta, de l'arquebisbe.

La parròquia de la Preciosíssima Sang de Reus prepara, per a aquesta tardor, una Assemblea general en vistes a la formació del Consell Pastoral.

Existeixen actualment les següents comissions: Catequesi, litúrgia, economia i caritat, divulgació, cada una de les quals prepara el seu programa d'actuació per al curs vinent. També s'està redactant un reglament «que faciliti, ordeni i coordini les activitats de les comissions i del Consell pastoral».

Aquest darrer seria format pels capellans de la parròquia, un representant de cada una de les comissions ja existents i tres elegits per l'Assemblea general. «Seria l'únic òrgan executiu de la parròquia», diu el full que ha arribat a les nostres mans. Però, la legislació actualment vigent, ¿per-

met passar, en aquest terreny, de la simple bona voluntat personal del rector? En tot cas, el rector de la Preciosíssima Sang està disposat a jugar aquest joc.

El dilluns després de Pentecosta, va tenir lloc al Pla de Santa Maria (l'antic Pla de Cabra) la II Trobada diocesana d'infants i monitors de Colònies de vacances. 300 assistents que es van veure acompanyats, en molts actes, per força gent del poble.

Potser poden ser interessants unes xifres. Monitors del Servei: 280; col·laboradors, 20; nens que aquest estiu aniran a colònies: més de 1.000; poblacions on hi ha gent relacionada amb el Servei: més de 30.

L'organització és constituïda per un Consell diocesà, format per un representant de cada comarca i un equip de serveis diocesans. La seva finalitat: «Oferir als infants i adolescents el sentit cristià de la vida, actuant en el temps d'esplai i de vacances.»

Actualment, el Servei ha experimentat un gran creixement («exorbitant», diuen els mateixos responsables). Cal, doncs, encaminar-lo bé. D'aquí les dificultats endèmiques, acrescudes: manca de monitors preparats, de bons consiliaris, d'instal·lacions adequades, de pressupost disponible...

Val la pena de fer ressaltar la tasca que —seguint la norma que sant Benet dona als seus monjos «acull els hostes com el Crist»— realitzen les monges de Vallbona. Elles acullen els

diferents grups de persones que, aprofitant el silenci i la pau del monestir cistercenc, busquen de reflexionar sobre la realitat de la seva vida i de les accions que, com a cristians, duen a terme.

Darrerament han passat pel monestir un grup de pares amb fills subnormals, un de gitanos del Camp de la Bóta i un altre de nois i noies de l'Hospitalet de Llobregat.

Bona tasca i bon servei aquest que fan les monges de Vallbona. I que convé que vagi continuant. Així, també avui —i segurament no per la raó inicial— les monges donen nom a la població on viuen: Vallbona de les Monges.

Si hem de creure «Hoja parroquial» (núm. 25, 24 de juny) el dia 31 de maig «fue sencillamente inolvidable para la Parroquia de Torredembarra».

«L'amplíssim temple parroquial ple de gom a gom. Uns 70 nens, acompanyats dels seus pares hi ocupaven un lloc preferent. Abans de rebre la sagrada comunió van renovar les promeses del baptisme amb tant d'entusiasme i de fervor que l'emoció de més d'un era visible en els seus ulls plens de llàgrimes.

»A les sis de la tarda es va tornar a omplir el temple parroquial: Els nens van consagrar-se a la Mare de Déu i van oferir-li el ram de flors. A la consagració i a l'oferiment de flors van sumar-se moltes persones grans. Aquest acte de comiat a la Santíssima

Verge restarà inesborrable en el cor de tots els de Torredembarra.»

Abans, ja el dissabte 26 «a la missa vespertina es va començar a mentalitzar la consciència dels pares per tal que fossin responsables de tot el que significava un nen de primera comunió. Aquestes reflexions de responsabilitat paternal van continuar a totes les misses del diumenge, dilluns, dimarts i dimecres. Els nens van tenir uns exercicis espirituals acomodats (...) i es van reunir a les 11 del matí i a les 4 de la tarda.»

Aquestes jornades van ser dirigides pel pare Casimiro de Bilbao, caputxi: «*Que Dios se lo pague i la Santísima Virgen le bendiga su labor.*»

Tortosa

A l'última comunicació dèiem de les comissions que treballen de fort.

La comissió que sembla que s'ho pren de bo és la d'economia a la qual pertanyen també un grup de seglars experts i conscients que administren els seus diners, diners de tots els del bisbat.

De problemes, els en surten de greus:

1. ¿S'ha d'invertir una forta quantitat a reparar una església d'un poble petit on sols queden

poc més d'un centenar d'habitants o es deixa caure?

2. La major part del pressupost diocesà és destinat al sosteniment del clergat i la resta al sosteniment d'edificis. Certament, el que rep el sacerdot com a paga de l'Estat no arriba ni per al mínim vital. Cada dia són menys els sacerdots i toca a més, però aquesta no és solució i ni això és encara suficient. «Que treballin els sacerdots en altres treballs»; sí, però la majoria estan en pobles petits sense mitjans de treball si no és el de pagès i qui més qui menys té uns quants anys i no s'hi veu amb coratge.

3. Una de les comarques del bisbat ha plantejat a la Comissió d'Economia aquest problema: Les activitats apostòliques comarcals porten uns dispendis que suposen ja uns quants milers de pesetes que no podem pagar; què fem?, el poble és pobre. ¿Deixem tot el treball apostòlic comarcal emprès?

La formació espiritual dels sacerdots preocupa els bisbes de les nostres diòcesis «germanes».

Els sacerdots dels bisbats de Castelló i Tortosa tenen cada mes un recés conjunt; una vegada al bisbat de Castelló dirigit pel senyor bisbe de Tortosa i una altra al de Tortosa dirigit pel senyor bisbe de Castelló. Els llocs escollits han estat Bechí, Peñíscola, Benicassim. Els assistents al recés de Penyíscola dirigit pel se-

nyor bisbe de Castelló varen recordar que aquest havia estat director espiritual del seminari de Girona pel fons i la forma dels sermons; el castell de Penyíscola és lloc apropiat per a tot encara que ja començaven a acudir-hi els turistes que potser distregueren una mica en el silenci del recés.

Després d'un temps que es discutia si es confirmava, com i a qui, el senyor bisbe ja comença a administrar el sagrament de la confirmació.

Els qui volen rebre aquest sa-

grament han de tenir una edat mínima de 13 o 14 anys i demanar-ho espontàniament després d'una llarga catequesi que, en uns llocs, es fa parroquialment i en altres juntament amb algunes parròquies. A moltes, es fa aquesta catequesi i sortint de les experiències humanes, il·luminant-les amb la paraula de Déu, la de l'Església i veient-la realitzada en models humans que han donat testimoni, no acaben encara aquí sinó fent que el jove arribi a la pregària i al compromís. Hi ha molts que s'ho prenen seriosament.

J. M.

NOSTRE MÓN

Sota aquest nom "Quaderns" voldria oferir-vos un nou servei. Així com fins ara a "4 Vents" heu pogut trobar-hi un ample ressò de les realitats del nostre País, des d'avui, a través de petits comentaris, ens proposem de projectar el nostre ull més enllà, "al nostre món".

I, com sempre, comptem que ens hi ajudareu.

Vers on camina

l'Amèrica llatina

Ens poden ajudar a trobar-hi una resposta vàlida, les paraules d'Oscar Jaramillo aparegudes a les pàgines de «Terre Entière» núm. 47. En reproduïm una part:

«Després de 160 anys, l'Amèrica llatina arriba a la conclusió que cal conquerir la seva *primera independència real*, perquè l'aconseguida els anys 1810-1820, no fou més que un canvi d'amos (...)

»Però a mesura que l'home llatí-americà ha anat prenent consciència de la seva frustració, ha passat de les llàgrimes a la ràbia. La sortida violenta es presenta com una conclusió lògica, perquè ja no es pot esperar més. Poc importen ja als llatí-americans conscients les campanyes anticomunistes. Quan se'ls parla de Sibèria, d'Hongria o de Txecoslovàquia, no se senten afectats. Per al qui mai no ha gaudit de llibertat, de propietat, de dignitat, no té sentit l'amenaça de perdre-les.

»Els bisbes ho comentaren

en les conclusions de Medellín (1968): «Una situació així exigeix transformacions globals, audaces, urgents i profundament renovadores. No es pot abusar de la paciència d'un poble que suporta des de tants anys una condició que difícilment acceptarien aquelles persones que coneixen els drets humans». L'alternativa que s'ofereix no és ja la d'un canvi radical o un canvi no radical, sinó la del canvi violent o el canvi pacífic. L'experiència xilena es presenta com a banc de proves d'aquest últim canvi, en el qual cada vegada creuen menys (...)

»Tot sembla conduir vers un projecte de tipus socialista, amb un forta associació continental. Tal vegada sigui l'única manera d'arribar a la independència real, enfront dels imperialismes d'occident i d'orient... (...) A més, la convicció que el socialisme pot ser redescobert en cada país en funció del seu context històric i cultural, ha fet desaparèixer la por a l'opció anticapitalista. Finalment, és de gran importància la pressió que exerceix l'Església catòlica, a nivell de grups de

laics, nombrosos preveres i molts bisbes. El moviment és lent, però el canvi de mentalitat serà irreversible.»

Fins aquí, un extracte de l'article esmentat.

És ben cert que aquesta visió de futur de l'Amèrica llatina està creant fortes tensions, en alguns llocs, entre Església i Estat. Tensions que, de fet, varen néixer després de la sonada Conferència General de l'Episcopat a Medellín (Colòmbia).

Un testimoniatge de tot això ens el dona el jesuïta barceloní pare Ramon Juste, vice-rector de la Universitat Catòlica d'Assumpció (Paraguai) i degà de la seva Facultat de Filosofia, en una entrevista a «Enlace» núm. 258. Diu, entre altres coses: «És molt comprensible que el govern resti desconcertat en veure que una Església que sempre havia sostingut i lloat els seus actes, deixi de fer-ho de sobte —i per a ells, com és lògic, no es tractava d'una ajuda religiosa sinó política. L'argument típic que el mateix president ha emprat moltes vegades per atacar l'Església és: "Quin Govern ha fet més per l'Església que el meu? Bé està que l'Església vagi contra governs liberals, anticatòlics i per l'estil, però contra el meu govern, que s'ha professat públicament catòlic, que sempre ajuda l'Església i que ha donat tant —per damunt de tot, es repetix això—, que ha donat tants diners..." Certament no han còpsat o no han volgut acceptar el can-

vi de rumb que ha experimentat l'Església a l'Amèrica llatina i concretament al Paraguai.»

En referir-se a l'esforç que per un millor demà d'aquelles terres s'està fent en el camp concret de la Universitat, diu el pare Juste: «Intentem formar homes, més que no pas professionals (...) i també formar paraguaians, és a dir, gent disposada a servir la professió i el país i no professionals per a altres països on se'ls pagui millor.»

Tot plegat, porta conseqüències. Ho reconeix: «Tant els bisbes, com tots els qui seguim aquesta línia —preveres i laics— sabem les complicacions que ens hem posat i som conscients que tal vegada estem arriscant molt, però creiem que actuar d'altra manera en aquests moments, seria covardia i traïció.»

Un altre signe de cap on va el futur de l'Amèrica llatina, també podria trobar-se en el document anomenat «Evangelio y violencia», que es va fer públic al començament d'aquest any a La Paz (Bolivia) i que va produir sensació en els cercles polítics i religiosos de tot el país. Varen signar el document noranta-nou religiosos, entre ells el nostre particular amic el jesuïta Jordi Sicart, religioses, membres de la clerecia i pastors. Només una minoria són de nacionalitat boliviana.

El document comença amb un reconeixement públic que l'Església boliviana ha callat massa fins ara, que aquest silenci culpa-

ble és degut a la por i a la covardia «encara que les hem suavitzades amb l'eufemisme de la prudència». «Seguir callant seria aprovar els qui usurpen el nom cristià per a venjar-se, odiar i oprimir.»

Fa, després, un ràpid recorregut, amb dates i noms concrets, sobre els principals fets de la història de la violència dels últims trenta anys. Una llista negra de matances, persecucions, morts, «control polític», camps de concentració, guerrilles, exilis...

A la segona part del document es presenten disset punts concrets, que són altres denúncies fonamentades en documents de l'Església, la Declaració Universal de Drets Humans i de l'actual Constitució Política de l'Estat. Heus ací un resum d'aquests punts: «Assassinats i afusellaments comesos sota l'emparança de l'autoritat; tortures físiques i morals; detencions arbitràries, empresonaments indefinits... expulsions i exilis forçats; negar el dret a un recurs cert davant els tribunals competents...; atemptats a la llibertat d'expressió...; greus i repetits atacs al dret a organitzar-se en sindicats independents; instrumentalització d'aquests...; manca d'autonomia del poder judicial...; desfalcs en les institucions públiques; armament clandestí, tant de dretes com d'esquerres; violació de la correspondència; distribució injusta dels càrrecs públics...; instrumentalització política del camperol...;

successives depuracions a la Universitat...; greus interferències d'altres països (Estats Units, Rússia, Brasil)...; persecució de ciutadans per les seves idees i no pas per actes il·legals; amenaces i empresonaments de preveres, religiosos, bisbes, pastors evangèlics i laics que, sense compromís partidista, treballen per la promoció i conscienciació del poble; privació econòmica de la majoria del poble...»

Després, el document conté unes conclusions, que intentem de resumir tot seguit: «Déu beneirà i la Història reconeixerà els qui tinguin l'audàcia i la serenitat de dir "prou" a la violència institucionalitzada i a l'anàrquica (...). La injustícia, la fam i l'opressió són els més efectius predicadors de la violència (...). Només treballant per la justícia es construeix una pau veritable (...).

»És impossible el desenvolupament d'un règim democràtic, si no hi ha en ell un respecte real i efectiu vers l'oposició i si aquesta no s'acomoda a les normes constitucionals. Ningú no té el monopoli de la veritat (...).

»No volem que aquesta denúncia de la violència s'interpreti com una visió negativa i pessimista cara al futur del país. Tot el Poble de Déu sent la inquietud de solucionar aquests problemes, i no solament de manera paternalista com la jerarquia de l'Església (...). Tampoc no som nosaltres, els preveres i religiosos, els cridats a solucionar

aquests problemes. El mateix poble és el que està expressant amb fets el que nosaltres diem amb paraules.»

Uns dies més tard d'aparèixer el document dels noranta-nou, el Comitè Permanent de la Conferència Episcopal va publicar una declaració en la qual, sense fer-ne esment de manera expressa, recollia i feia seus els planteigs continguts en el document. Els vuit punts de la Declaració dels bisbes sembla que no van agradar pas massa al Govern. De moment, no hi ha hagut resposta oficial. El text resumeix d'aquestes peticions és el següent. «Administrar justícia d'acord amb la Llei a tots els detinguts, polítics o no, i amb la rapidesa deguda; dret a recurs, a judici i defensa. Respecte als drets humans, eliminant especialment tortures físiques i morals. Reconeixement del tradicional dret de l'Església a l'acolliment de tota persona la vida o integritat de la qual corri perill, sempre que aquesta no porti armes. Igualtat de tothom a ocupar càrrecs públics, sense l'exigència d'afiliació partidista. Atenció necessària als treballadors que reclamen jornals justos i suficients per a una vida digna d'homes. Refús de les intrigues, calúmnies, etc. Llibertat de l'Església a predicar la seva doctrina, sense prejudicis ni intromissions d'altres poders. Ajuda i no oposició a l'educació privada, a les obres a favor dels nens, vells, etcètera.»

No es pot preveure l'evolució

que tindrà tant el document dels noranta-nou com la declaració de l'Episcopat, però el que sí es pot dir és que les dues són considerades com les actituds més valentes manifestades fins ara a Bolívia en defensa de l'home, de la veritable pau, de la justícia, i de la fe en el Crist.

Uganda, Calella, Madrid

Darrerament i com ja es preveia, els asiàtics ugandesos que després de la seva expulsió pel general Amin, varen anar a parar a Calella, ara van a Madrid incrementant així el pelegrinatge de refugiats que arreu i dissortadament, no troben lloc on viure de manera estable i se'ls van passant d'un indret a l'altre, indefinidament.

Aquests asiàtics ugandesos «apàtrides», és a dir, sense documentació legal, són una part dels, aproximadament, 30.000 asiàtics indis i pakistanís que havien adoptat la nacionalitat ugandesa el 1972, i que arribaren al país els anys 1920-1927 quan els anglesos van necessitar mà d'obra barata per a construir les línies de ferrocarril de Kènia, Uganda i Tanganika.

La seva expulsió del país afri-

cà, és conseqüència del procés d'ugandització iniciat pel president general Idi Amin Dadà, i que s'ha estès a tots els sectors d'Uganda.

«En tot el que faig és Déu el qui em guia.» Amb aquestes paraules, el president acomiadava el passat desembre la delegació del Vaticà que Pau VI li va enviar per tractar de resoldre l'expulsió de missioners. D'altra banda, aquestes expressions, són molt freqüents en el general Amin. Les seves grans decisions, ja sigui en el camp polític o en l'econòmic, les atribueix a Déu.

De religió musulmana, ell es considera àrbitre suprem de totes les confessions religioses. El Nadal passat va anar a la missa celebrada pel nunci en una església de Kampala i després a la catedral protestant, i va exhortar el bisbe i fidels presents a un augment en l'amor a Déu. Amin predica i dona normes morals a bisbes, ministres i a tota classe de persones.

Ha exigit que oficials i soldats assistissin setmanalment als serveis religiosos; ha creat la Direcció General d'Afers Religiosos amb un projecte per tal de reorganitzar la religió en el si de l'exèrcit. D'acord amb aquest nou projecte les tres religions oficialment reconegudes (catòlica, anglicana i musulmana) seran dirigides per oficials militars religiosos, tots ells sota la direcció d'un tinent coronel de l'exèrcit. Pel general Amin, la religió és un aspecte més de l'activitat política del govern.

Com la major part de països africans, Uganda també necessita realitzar-se i, al mateix temps, alliberar-se dels grans interessos estrangers que la dominen, procés en el qual l'Església es veu implicada i als ulls dels nadius, en alguns casos, ha estat una força estranya al servei dels estrangers.

Amb tot, però, també és cert que els mitjans emprats pel general Amin per a aconseguir-ho es mouen en una línia incoherent i fins ridícula en alguns aspectes. I així, cal considerar, per exemple, la compra continuada d'armament, en lloc d'una promoció necessària del procés d'industrialització, per tal de desenvolupar harmònicament el país, ara bàsicament agrícola; l'expulsió d'estrangers, asiàtics, israelites, anglesos... i l'entrada de libis, egipcis i nord-americans negres...

El bisbe de Saigon:

No al partit catòlic

La fi, encara que no total, de la guerra del Vietnam va conduint el president Van Thieu a una política de força; uns decrets recents han donat poders totals a l'Administració i a la po-

licia. Sens dubte les mesures del president —dissolució el passat maig del vint-i-sis partits polítics del país, poders atorgats al partit oficialista...—, tendeixen a eliminar qualsevol oposició. De moment, només resten tres partits no comunistes: el Catòlic Liberal, el Socialista Democràtic Budista i el de l'Aliança Socialista Democràtica, de línia paral·lela a la del govern.

En aquest punt de la situació política del Vietnam del Sud, el bisbe de Saigon, amb motiu de la darrera Quaresma, va adreçar als seus diocesans una carta pastoral que no ha passat certament gens desapercebuda.

Per tal de fer entendre millor la seva comunicació, es remet a una data important en la història dramàtica del país: l'any 1954, en què, segons els acords de Ginebra, s'establí la divisió provisional (?) del Vietnam pel paral·lel 17 i a conseqüència de la qual es va produir l'èxode de més d'un milió de catòlics del nord vers les terres del sud, encara ocupades pels francesos per tal d'organitzar l'evacuació total. Parròquies complertes del nord varen fugir, malfiant-se dels comunistes. Aquest temor fundat dels catòlics, aprofitat per Ngo Din Diem al llarg de la seva actuació política, ho ha estat també per un altre catòlic, Thieu.

Contra aquesta actuació interessada, s'aixeca la veu de monsenyor Binh: «Aprofitar-se de la

religió per fer política o aprofitar-se de la política per reforçar la religió, són dues actituds condemnables. Si bé és cert que el percentatge de catòlics al Vietnam és més elevat que a altres països d'Àsia, no passa, amb tot, del 10 % de la població. Un partit format en la seva majoria per catòlics, resultaria, doncs un partit de minoria. I, com a catòlic, inoportú. No és permès de transformar mai una guerra ideològica en una guerra de religió. La fe no és pas un criteri suficient per a fundar un partit polític.»

La cosa és prou clara. Després de la publicació d'aquesta carta, el bisbe Binh ha estat objecte de pressions que l'han dut a haver d'abandonar Saigon per un cert temps. Cal tenir present que no tots els bisbes vietnamites comparteixen les opinions del seu germà en l'episcopat, que a més ha demanat als cristians del seu poble la renúncia a tot esperit de croada.

En resum, que no s'ha de reduir el cristianisme a una ideologia; i que si històricament els cristians han estat influenciats —i encara es pretén per alguns que segueixin així— per les estructures i les ideologies de la societat en què es trobaven, cal que es vagin alliberant d'aquestes influències que condicionen la seva manera d'obrar, de jutjar i de valorar, i que optin a la llum de l'Evangeli per nous i diversos camins.

COL·LABORADORS D'AQUEST NÚMERO:

Joan Argenté (advocat i escriptor, Badalona), Valentí Bigordà (estudiant de Teologia, Barcelona), Joaquim Brustenga (arxiprest del Sector Sud de Sabadell), Silvà Claramunt (del Consell de redacció de «Quaderns»), Carles Mascaró (escolapi, diplomad en pastoral), Manuel Pal (vicari episcopal de pastoral d'Urgell), Joan Pujol (responsable del Centre interdiocesà de Catequesi, Balaguer), Josep Rovira Tenas (responsable del Casal Bellesguard, Barcelona), Genís Samper (escolapi, professor del Centre d'Estudis Pastorals) i Josep M. Totosaús (del Consell de redacció de «Quaderns»).

CORRESPONSALS:

Josep Asens (Tarragona), Salvador Bardulet (Vic), Valeri Beltrán (Lleida), Climent Forner (Solsona), Pere Llabrés (Ciutat de Mallorca), Antoni Mirabet (Urgell), Salvador Pie (Barcelona), Jordi Rosell (rector de Belianes, Tarragona), Antoni Signes (València) i Josep M. Totosaús (Barcelona).

Contingut del pròxim número:

Línies d'una nova pastoral urbana
Problemàtica actual dels estudis de Teologia
Repàs als consells pastorals
Sí o no a les benediccions
Antologia: Josep Carner

QUADERNS DE PASTORAL. Publicació bimestral.

Director: Josep Junyent.

Redacció i administració: Rivadeneyra, núm. 6, 4.ª - tel. 231 14 00 - Barcelona-2.

Preu de subscripció: 250 ptes. l'any. Número solt: 60 ptes.

Dipòsit legal: B. 25.506 - 1969.

Impressió: I. G. Santa Eulàlia - c. Sant Joan Bosco, s/n - Santa Eulàlia de Ronzana. Empresa periodística: Joan Carrera Planas (núm. 458, tom 6, secció de persones naturals, foli 127. Inscripció 1).

Amb censura eclesiàstica.